

Управління освіти Миколаївської міської ради
Науково-методичний центр

ОСВІТА МИКОЛАЄВА 2019

Інформаційно-аналітичний огляд
за підсумками
2018–2019 навчального року

Миколаїв 2019

Укладачі:

За загальною редакцією Личко Г. В., начальника управління освіти Миколаївської міської ради

Редакційна колегія:

Г. В. ЛИЧКО (голова редакційної колегії),

О. В. ТАРАСОВА (заступник голови редакційної колегії),

Л. М. КАЛІНІНА (учений секретар Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор),

С. Б. МАКАРОВА, І. В. РОМАНІЧЕНКО, Н. С. МАКАРЕНКО,

Л. В. СИСКОВА, С. А. ГОРОБЕЦЬ, Л. М. ІСКОВА

О. В. САВЛЮК (технічний редактор)

Укладено за матеріалами структурних підрозділів управління освіти Миколаївської міської ради, науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради, закладів освіти міста Миколаєва.

Освіта Миколаєва: Інформаційно-аналітичний огляд за підсумками 2018/2019 навчального року /за заг. ред. Г. В. Личко. - Миколаїв: НМЦ, 2019.- 109 с.

В інформаційно-аналітичному огляді «Освіта Миколаєва - 2019» аналізується діяльність управління освіти Миколаївської міської ради, науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради, закладів освіти міста у 2018/2019 навчальному році, спрямована на розв'язання ключових проблем функціонування і розвитку національної системи освіти в умовах розбудови Нової української школи.

Видання розраховано на працівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, керівників закладів освіти.

ЗМІСТ

- ✚ Вектори змін методичної роботи в контексті реформування освіти в Україні – с. 6
- ✚ Кадровий потенціал закладів освіти – с. 14
- ✚ Активному педагогу – активну практику. Дошкільна освіта – с. 17
- ✚ Професійне зростання учителів початкових класів – запорука успішної реалізації Концепції Нової української школи – с. 35
- ✚ Загальна середня освіта – с. 45
- ✚ Інклюзивна освіта в дії – с. 65
- ✚ Профільне навчання – крок до якісної освіти та успішної підготовки до здачі ЗНО – с. 70
- ✚ Впровадження ІКТ в освітній процес – с. 73
- ✚ Медіацентр «Професійний діалог» - осередок освіти й самоосвіти педагога – с. 78
- ✚ Формуємо компетентного педагога – с. 80
- ✚ Справжнього патріота виховує знання історії рідного краю та свого народу – с. 82
- ✚ Талановиті діти – майбутнє України – с. 83
- ✚ Літні мовні табори – вимога часу – с. 87
- ✚ «Школа – територія культурного життя» – с. 91
- ✚ Створення здоров'язберігального середовища у закладах загальної середньої освіти Миколаєва – с. 94
- ✚ Нові ролі шкільної бібліотеки в Новій українській школи – с.99
- ✚ Психологічна служба – основа ефективної соціалізації дітей – с. 103
- ✚ Країна позашкілля – с. 107

Шановні освітяни!

“Скільки б ти не жив, усе життя треба навчатися”, - стверджував Сенека. В усі часи освічена людина користувалася повагою. Сучасний світ змінюється дуже швидко й вимагає постійного оновлення знань. Тому однією з пріоритетних у роботі керівництва Миколаївської міської ради є галузь освіти. Не втомлююся повторювати про те, наскільки важливо сьогодні для нас мати високу якість освіти, наскільки важливо турбуватися про школу.

Упевнений, що витрати на освіту - це інвестиції в майбутнє громади.

Радію з того, що педагоги Миколаєва, крокуючи в ногу з часом, орієнтуються на формування ключових компетентностей людини 21 століття. Це знання рідної мови, знання двох іноземних мов,

математична грамотність, вміння застосувати математику для вирішення повсякденних завдань. Крім того, це ще вміння працювати в команді, критично мислити.

Свідченням визнання освітянською спільнотою України здобутків педагогів міста є золоті та срібні медалі Міжнародних виставок «Сучасні заклади освіти» та «Інноватика в сучасній освіті».

Звертаюся до керівників закладів освіти. Давайте мислити нестандартно, інноваційно; пропонувати й реалізовувати нові ідеї. Я твердо переконаний: нам під силу дуже амбітні завдання. Упевнений, що спільними зусиллями ми модернізуємо освіту, зможемо забезпечити її високий рівень у закладах освіти міста й зробимо наших випускників конкурентоспроможними на європейському та світовому рівнях. А сприятимуть цьому – високі стандарти української освіти, рівні умови в її здобутті для кожної дитини. Сьогодні завдяки інклюзивній освіті ми забезпечуємо інтеграцію дітей з особливими потребами до учнівської спільноти. Тому в цей день особлива подяка й побажання нових успіхів усім учителям, які опікуються такими дітками.

Шановні освітяни! Фундаментальна, конкурентоздатна освіта – це найкраща інвестиція у процвітання нашої держави, утвердження України серед розвинених країн світу. Одночасно наше завтра залежить від того, які погляди на життя, цінності та світосприйняття Ви вкладаєте у підростаюче покоління українців.

Від імені виконкому Миколаївської міської ради висловлюю слова щирої вдячності Вам, дорогі педагоги, за самовіддану працю, за бездоганне виконання своєї учительської місії, адже саме Ви сприяєте формуванню юних особистостей, від яких залежить наше майбутнє, завтрашній день Миколаєва та Української держави. Тож будьте незмінними у любові до обраної професії.

З повагою міський голова Олександр Сенкевич

Шановні освітяни!

Прийміть найщиріші вітання з Днем знань і початком нового навчального року! Цей рік важливий для нас усіх, адже сьогодні шкільна система України впевнено заявляє про себе на світовій арені, демонструє готовність до перетворень, до міжнародної інтеграції: Нова українська школа продовжує свій впевнений поступ у майбуття! А прийдешнє свято – як символ свободи, єднання та слави нашої країни – уособлює всі прагнення та надії українського народу на краще майбутнє, адже загальновідомо, що знання – це сила, сила творіння, добра, суспільної злагоди та зростання. Вона, мов чисте повітря і життєдайна енергія сонця, необхідна нам для будівництва держави.

Саме потреба домогтися більш високого рівня шкільної освіти, розгорнути її в інтересах розвитку здібностей, обдарувань кожної дитини, фізичного й емоційного благополуччя школярів зумовлює реформаторські зміни. Впевнена, що ваші здібності, досвід, наполегливість стануть запорукою подальших успіхів миколаївської освіти, визнання її досягнень і здобутків.

Я дякую всім Вам за небайдужість, за турботу і внесок в освітній процес: вчителям - за таку потрібну працю і величезне терпіння, батькам - за увагу до дітей та шкільних потреб, учням - за старанність у навчанні, любов до нашого міста і до нашої країни. Тож зичу міцного здоров'я, мирного неба, добробуту, щастя всім учасникам освітнього процесу і процвітання рідній Україні!

Нехай новий навчальний рік принесе Вам усім перемоги, про які Ви мрієте, а Ваше життя завжди буде яскравим і багатим, як кольори нашого Державного стягу: синім і мирним, як небо, та жовто-золотистим, як пшеничні поля України! Доброго здоров'я, добробуту і щастя кожній шкільній родині!

Ганна Личко, начальник управління освіти Миколаївської міської ради

Дорогі педагоги!

Наш час - це час нових можливостей.

Упевнена: разом подолаємо всі перешкоди й збудуємо Нову українську школу на міцному фундаменті партнерства та професіоналізму.

Формування творчого потенціалу педагогічних кадрів, зміцнення навичок науково-дослідницької роботи, підвищення престижу кожного закладу освіти - пріоритетні напрями роботи методичної служби міста.

Сьогодні час вимагає вчителя з новими якостями. Тому науково-методичним центром здійснюються пошуки нових інноваційних технологій, які допоможуть підготувати вчителя з новим типом мислення, який скеровує учня та працює з його запитом, допомагає зрозуміти себе,

поставити правильні запитання, уточнити їх, вибрати траєкторію руху та не сходити з неї.

Діти - майбутнє держави. І саме ви невтомно й наполегливо плекаєте це майбутнє - молоде покоління свідомих, талановитих громадян нашої країни. Ви несете людям добро, вам вірять, до вашої думки прислухаються, у вас вчаться. Завдяки вашій повсякденній праці діти долучаються до тих невичерпних скарбниць знань, які допомагають їм обрати життєвий шлях, стати справжніми фахівцями своєї справи.

Навчання – це прихований скарб, це світ знань про людей та їх оточення. Треба навчатися, щоб знати, діяти, жити... Вірю, що наша освіта зможе знайти свій шлях до серця та розуму дитини, допоможе становленню життєстійкої та життєздатної людини нового покоління, забезпечить якість навчання та сучасну освіту.

Тому зараз, дякуючи вам за вашу подвижницьку працю, я також закликаю разом творити кращий завтрашній день нашого міста й усієї України. Нехай ніколи не згасає світло Вашої душі, тепло Вашого серця до улюбленої професії. Хай кожен Ваш день повниться новою радістю та перемогою, здійснюються ваші плани в ім'я щасливого майбутнього України і нашого міста.

Бажаю Вам міцного здоров'я, особистого щастя, терпіння, мудрості, цікавих творчих ідей, сімейного благополуччя, мирного неба, любові та пошани від Ваших учнів.

Ольга Тарасова, директор науково-методичного центру управління освіти Миколаївської міської ради

Вектори змін методичної роботи в контексті реформування освіти в Україні

Учитель повинен свідомо йти в ногу із сучасністю, проймаючись й надихаючись силами, які пробудилися в ній.

А. ДІСТЕРВЕГ

Відповідно до Концепції «Нова українська школа» та Закону України «Про освіту», сучасних умов діяльності закладів освіти потребує оновлення система методичної роботи щодо підходів, мети, функцій, змісту, структурних складників, форм організації діяльності та її результатів, що зумовлює актуальну потребу розроблення та обґрунтування питання методичного супроводу професійної діяльності вчителя.

Особливої уваги в умовах реалізації нової моделі української освітньої системи набуває проблема створення компетентнісного методичного простору, над розв'язанням якої працює науково-методичний центр управління освіти Миколаївської міської ради.

Зміни, що відбуваються сьогодні в освіті, потребують радикального переосмислення ролі й місця методичної служби на ринку освітніх послуг. Зорієнтована на максимальне задоволення професійних запитів педагогів, візія науково-методичного центру передбачає спрямування освітнього потенціалу методичної системи на запровадження в педагогічний процес інновацій як результату професійної творчості вчителів.

Тенденції розвитку освіти в Україні зумовили необхідність упровадження інноваційних процесів в освітній системі, заміну старих шаблонних освітніх моделей новими, нестандартними, творчими, прогресивними і водночас дієвими та адаптованими до сьогодення.

Систему методичної роботи переведено в режим інноваційного розвитку, оскільки науково-методична робота повинна бути інноваційно гнучкою та відповідною реформним процесам в освіті, запроваджено компетентнісний підхід як стрижневу освітню доміную та системоутворюючий чинник форм, методів і технологій компетентнісно спрямованої методичної роботи.

Сьогодні методичний супровід освітнього процесу, процесу професійного зростання педагогів міста здійснюють фахівці, які досконало оволоділи мистецтвом модерації, проектування, прогнозування роботи, вміннями вмотивувати, налаштувати на безперервний творчий розвиток, професійну самореалізацію, створення та запровадження інновацій.

Новим Законом України «Про освіту» (ст. 53, 54, 59) утверджено право вчителя на навчання упродовж життя та академічну мобільність, вибір видів і форм професійного зростання, тобто педагогічний працівник має право на індивідуальну освітню траєкторію – персональний шлях реалізації освітнього потенціалу. Тому концептуальною основою, провідною ідеєю організації методичної роботи є методичний супровід професійного інтересу кожного педагогічного працівника, який виявляється на основі особистого професійного запиту.

Отже, місія методичної роботи в сучасних умовах полягає у стимулюванні професійного інтересу, сприянні формуванню особистісного професійного запиту вчителя та його задоволення для вдосконалення педагогічної практики.

За умов практичної реалізації завдань НУШ нагальним є завдання адаптувати педагогів до освітніх вимог, оскільки досягнення бажаних якісних показників освітнього процесу на сучасному етапі розбудови освітньої галузі неможливе без кардинальних змін освіти педагога як чільної особи модернізаційних зрушень.

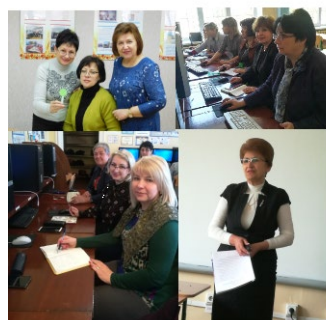
Сучасна особистісно орієнтована парадигма науково-методичної роботи в умовах децентралізації спрямована на забезпечення та впровадження інноваційних механізмів активізації підготовки нового, вмотивованого, конкурентоспроможного вчителя та керівника закладу освіти.

Отже, діяльність методичної служби міста здійснювалась через створення умов для особистісного професійного розвитку кожного педагогічного працівника шляхом забезпечення інформаційно-освітнього середовища професійного розвитку педагогічних працівників різними засобами, зокрема із використанням хмарних технологій,

соціальних мереж, знайомства та впровадження нових освітніх трендів, успішних практик, педагогічних відкриттів, альтернативних думок, дискусій; розробляння методичної афіши – анонсу науково-методичних заходів, які проводяться на різних рівнях: тренінги, квести, семінари, конференції, екскурсії, коучинги; створення сучасної методичної інфраструктури через залучення зовнішніх та активізацію внутрішніх ресурсів для задоволення професійного інтересу вчителя та вдосконалення ним власної педагогічної практики.

Науково-методичним центром створено інноваційну структуру методичного сервісу через реалізацію міських проектів: «Управлінський університет менеджерів методичної роботи», у складі якого працюють школи: «Від медіаграмотності до медіакультури», «Інноваційні форми методичної роботи. Вернісаж новаторських практик», «Удосконалення інформаційної компетентності за допомогою хмарних сервісів», «Школа психолого-педагогічного супроводу» (для заступників директорів з навчально-виховної роботи), «Школа – територія культурного життя» (для заступників директорів з виховної роботи та педагогів-організаторів), в рамках якого проведено творчий коворкінг, засідання клубу «Територія Т» за участю відомих митців та майстринь; через Центр професійного спілкування «Скарб β», педагогічну лабораторію КПД, педагогічний клуб «Майстерня успіху», Школу професійної майстерності «Простір_М», педагогічний клуб «Креатив» (для працівників закладів дошкільної освіти), що сприяло інтерактивному обміну досвідом роботи з різних

питань управлінської діяльності, презентації нетрадиційних підходів до опрацювання завдань у системі освітньої роботи з педагогами, осмисленню власного управлінського досвіду, підвищенню їх інтелектуального і творчого

потенціалу, формуванню напряму самоосвіти та способів її реалізації, вдосконаленню технологій культурологічного виховання в умовах взаємодії різних соціокультурних інституцій.

Виходячи із розуміння необхідності здійснення змістооновлюваних та методикоінноваційних зрушень з метою досягнення бажаного якісного стану, в рамках реалізації міського проекту «Науковці – педагогам» укладено Угоди про співпрацю із закладами вищої освіти як Миколаєва, так і інших міст, залучено провідних науковців закладів вищої освіти до участі у методичних заходах, розроблено й апробовано проведення наукових студій, тренінгів, навчальних семінарів, презентацій для різних категорій фахівців з питань: «Стратегія конструктивного діалогу. Алгоритм прийняття управлінських рішень», «Формування конфліктологічної компетентності керівника закладу освіти», «Специфіка міжнародних грантових проектів. Пошук партнерів за кордоном», «Роль стереотипів у житті людини і суспільства. Як їх уникнути?», «Алгоритм роботи з колективом, у якому присутній булінг», «Використання креатотехнологій в роботі практичного психолога», «Агресивна дитина: взаємодія, співпраця, розвиток», «Ігрові технології в системі навчання молодших школярів», «Особливості виховання емоційно-чутливих дітей», «Порушення у розвитку дитини. Як їх розпізнати?», «Гіперактивна поведінка молодших школярів як прояв дефіциту процесу довільної саморегуляції», що відіграло певну роль у процесі

перенесення технологій із галузі фундаментальних досліджень у практичну площину, сприяло створенню компетентнісного методичного простору міста, синергії науки і практики, підвищенню управлінської компетентності керівників установ, професійному зростанню педагогічних працівників, покращенню ефективності та результативності роботи закладів освіти.

Успішно презентували миколаївську освіту на X-й Міжнародній виставці в Києві «Інноватика в освіті» І Українська гімназія ім. М. Аркаса та X-й Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2019» НМЦ, ЗЗСО №3, 17, 31, 57, СШМіПР, МАК.

За результатами участі скарбницю досягнень поповнено 6 золотими (ПУГ, НМЦ, ЗЗСО №31, 57, СШМіПР, МАК) та 2 срібними медалями (ЗЗСО №3, 17). В рамках роботи виставки освітянами Миколаєва проведено панельну дискусію, презентацію на стенді та круглий стіл з актуальних питань сучасної освіти; презентовано досвід НМЦ, ЗЗСО №3, 31 з впровадження STEM-освіти в освітній процес, що викликало інтерес у колег-освітян, учасників виставки з інших регіонів.

Переможцями обласного освітнього фестивалю «Менеджери, які змінюють країну» серед керівників закладів освіти Миколаївщини визнано Січка С.М. (директор ММК ім. В.Д.Чайки), Алабушеву І.І. (заступник директора СЗОШ №22), лауреатами стали Варвянська Т.О. (директор ЗОШ №16), Бакаляр О.В. (директор ЗОШ №20), Піляєва А.І. (директор ЗОШ №25).

Досвід колег

ЗОШ №6

ЗОШ №16

СЗОШ №22

ЗОШ №25

Інтелект України
ЗОШ №6

ММК

Робота ЗОШ №20

Результати участі педагогів у конкурсах фахової майстерності

Назва конкурсу	Переможці (ПІБ, посада, № закладу освіти)
Міжнародні конкурси	
Словацько-український проект «Активний громадянин – ефективна влада»	Форносова Б.М., вчитель історії класичного ліцею
Усеукраїнські конкурси	
Освітніх технологій — 2018 (Журнал «Дошкільне виховання», 2019, № 3)	Оксана Босак, вихователь ЗДО № 1 «Північне сяйво» — На екскурсію до осіннього парку. <i>Комплексне заняття з</i>

	<p><i>розвитку мовлення дітей старшої групи («Дошкільне виховання», № 9).</i></p> <p><i>Вікторія Ганьковська, вихователь ЗДО № 133 «Золота рибка» — Веселі гудзики. Заняття для дітей раннього віку («Дошкільне виховання», № 4).</i></p> <p><i>Світлана Медведєва, директор ЗДО № 83, Ірина Михайлова, вихователь ЗДО № 83 «Казка» — Сила родини — в любові. Робота з дітьми старшої групи за твором В. Сухомлинського «А серце тобі нічого не наказало?» («Дошкільне виховання», № 8).</i></p> <p><i>Наталія Михальчук, вихователь ЗДО № 20 «Юний чорноморець» — Вбрання для Попелюшки. Інтегроване заняття для дітей старшої групи з пріоритетом логіко-математичних завдань («Палітра педагога», № 4).</i></p> <p><i>Ірина Романюк, методист з дошкільної освіти МНМЦ управління освіти, Лілія Ткачук, вихователь-методист ЗДО № 111 — Консультації в роботі вихователя-методиста: види та особливості проведення («Дошкільне виховання» №3)</i></p>
На кращий стан фізичного виховання у закладах освіти України»	ЗДО №12 - I місце в обласному турі (Г.Вецало, директор, Н.Касьяненко, вихователь-методист, Н. Урус, практичний психолог). Впровадження трансдисциплінарної моделі фізкультурно-оздоровчого супроводу дітей в системі роботи закладу дошкільної освіти.
«Учитель року - 2019» за версією журналу «Колосок»	Горбатюк С.Д., учитель географії ЗОШ I-III ступенів №35
«Геліантус-учитель»	Горбатюк С.Д., учитель географії ЗОШ I-III ступенів №35 Войтюк І.М., учитель хімії класичного ліцею
Авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у Новій українській школі»	Курченко Є.А., практичний психолог ЗОШ I-III ступенів № 3. Перше місце у першому (міському) та другому (обласному) етапах.
«Учитель року 2019»	Вольтман Є.А., учитель географії

	<p>ЗОШ I-III ступенів №20 (II місце – обласний етап) Симоненко А.В., учитель географії ЗОШ I-III ступенів №54 (II місце - міський етап) Кругляк Н.І., учитель географії ЗОШ I-III ступенів №40 (II місце – міський етап) Дікарева С.С., учитель основ здоров'я ЗОШ I-III ступенів №49 (II місце – обласний етап) Нікітчук Н.В., учитель основ здоров'я ЗОШ I-III ступенів №27 (II місце – міський етап) Зутікова О.А., учитель основ здоров'я Миколаївської гімназії №4 (III місце – міський етап) Олійник В.Б., учитель початкових класів ЗОШ I-III ступенів №1 імені О.Ольжича (II місце – обласний етап) Голубицький Д.В., учитель предмету «Захист Вітчизни» ЗОШ I-III ступенів №10 (I місце – міський етап) Руссу В.І., учитель предмету «Захист Вітчизни» Миколаївської гімназії №41 (II місце – міський етап) Мамедов А.У., учитель предмету «Захист Вітчизни» ЗОШ I-III ступенів №45 (III місце – міський етап)</p>
<p>Конкурс на найкращу методичну розробку уроку з курсу «Вступ до історії. 5 клас», який було організовано науково-методичним журналом «Історія і суспільствознавство в школах України».</p>	<p>Кучерук С.І., вчитель історії АДТ Козлова Л.В., вчитель історії гімназії №41 Циганова С.Г., вчитель історії гімназії №4 Дубінка Л.П., вчитель історії ЗОШ I-III ступенів №57 Шевцова Г.В., вчитель історії ЗОШ I-III ступенів №57 Паскаленко О.Д., вчитель історії СЗОШ I-III ступенів №22 Гончаренко Н.В., вчитель історії ЗОШ I-III ступенів №53</p>
<p>Конкурс на найкращу методичну розробку уроку з курсу «Історія України. 10 клас», який було організовано науково-методичним журналом</p>	<p>Маханьковська Л.Й., вчитель історії Миколаївської гімназії №3 Калугіна О.Ю., вчитель історії школи «Ор Менахем» Смекаліна О.В., вчитель історії ЗОШ I-III</p>

«Історія і суспільствознавство в школах України».	<p>ступенів №54 Білозерська Т.М., вчитель історії ЗОШ I-III ступенів №18 Крамаренко С.А., вчитель історії ЗОШ I-III ступенів №50 Варшавська М.Ю., вчитель історії юридичного ліцею</p>
Міські конкурси	
Нове ім'я – 2018	<p>Тріманова В.Ю., учитель хімії ЗОШ I-III ступенів №31 (переможець) Тітієвська І.О., учитель математики ЗОШ I-III ступенів №60 (фіналіст) Яновська І.В., учитель інформатики ЗОШ I-III ступенів №35 (фіналіст) Васильков Д.Ю., учитель фізики гімназії №4 (фіналіст) Кравченко А.М., учитель біології ЗОШ I-III ступенів №3</p>
Класний керівник – 2019 (I місце)	<p>Войхевич В.В., учитель ЗОШ I-III ступенів №64 Піднебесна Т.О., учитель ЗОШ I-III ступенів №61 Пономаренко О.О., учитель ЗОШ I-III ступенів №25 Мартінова В.С., учитель ЗОШ I-III ступенів №31</p>
Міський конкурс «Мультимедійний урок. Цікавіше за підручник»	<p>I місце: Хлистова О.Р., учитель математики, економічного ліцею №1; Сидорова Н.П., Сіренко О.А., учителі фізики ЗОШ I-III ступенів №1 імені Олега Ольжича; Мостова Н.В., учитель фізики ЗОШ I-III ступенів №42.</p> <p>II місце: Прохоренко Л.В., учитель математики ЗОШ I-III ступенів №3; Горбунов С.В., учитель фізики ММЛ імені професора М. Александрова; Роман А.О., учитель фізики економічного ліцею №1.</p> <p>III місце: Роскопанська О.С., учитель математики</p>

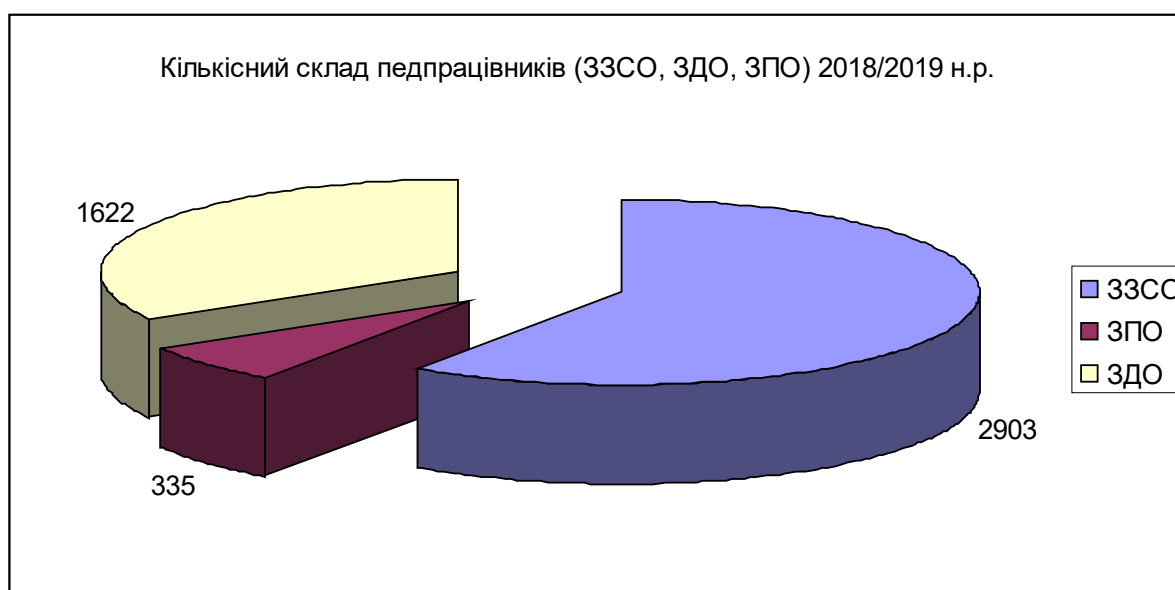
	<p>ЗОШ І-ІІІ ступенів №60; Чорна В.В., Даниленко Н.В., учителі математики ЗОШ І-ІІІ ступенів №54; Вікентьєва Т.В., учитель фізики ЗОШ І-ІІІ ступенів №19; Осадчук М.П., учитель фізики ММЛ імені професора М. Александра.</p>
--	---

Кадровий потенціал закладів освіти

Учитель – це людина, яка учитьсья все життя тільки в цьому випадку вона має право учити.

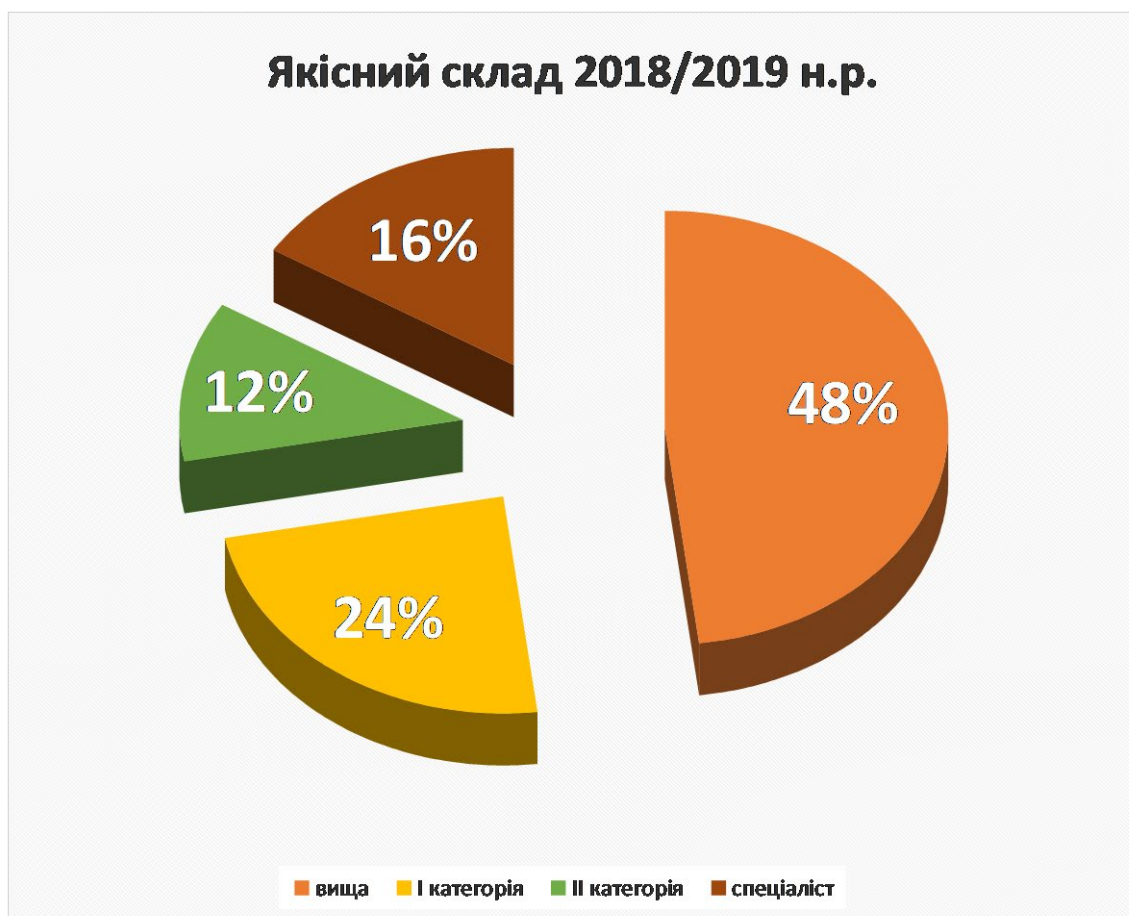
А. Лізінський

Ключовою фігурою сучасних процесів модернізації освіти є педагог, рівень професійної й особистої культури якого має забезпечувати дієвість освітніх переретворень. Відомо, що жодні завдання або ідеї не можуть бути реалізовані поза їх носіями, тобто людьми, що сповідують певні цінності, погляди на головні й кінцеві цілі освіти. Отже, одним із факторів забезпечення якості освіти є успішне вирішення кадрових питань.

Якісний склад педпрацівників з вищою освітою

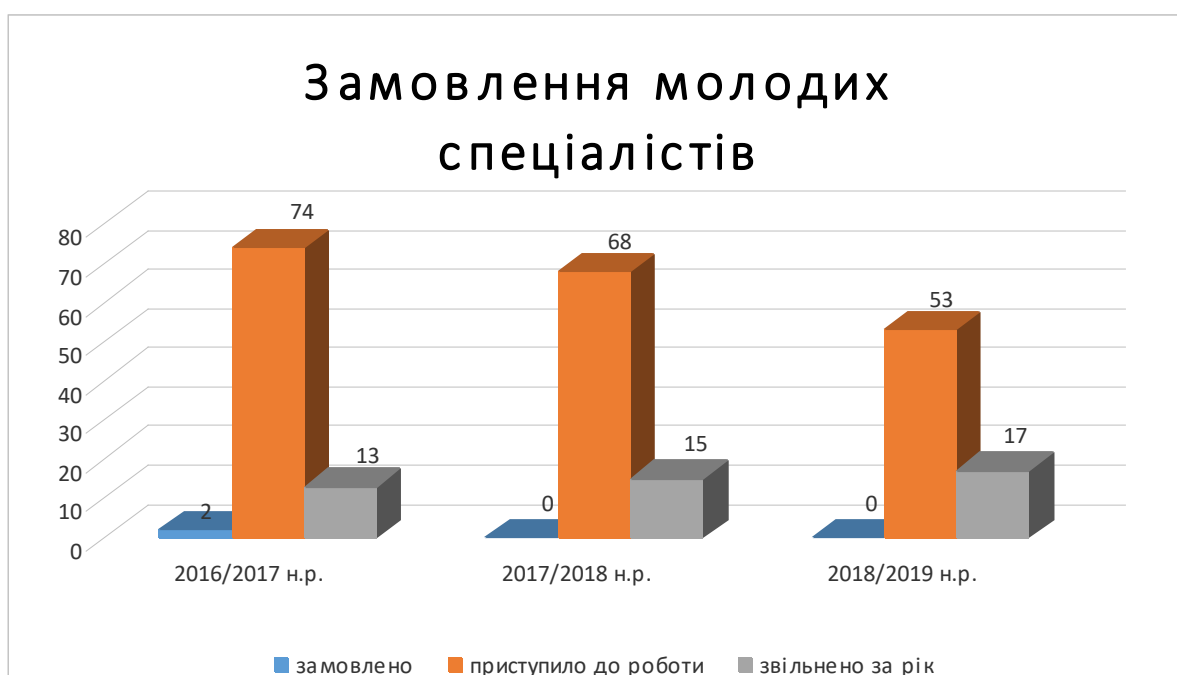
	2016/2017 н.р.		2017/2018 н.р.		2018/2019 н.р.	
Вища	1398	49%	1397	48%	1398	48%
I категорія	653	23%	688	23%	701	24%
II категорія	339	12%	318	11%	347	12%
Спеціаліст	467	16%	526	18%	457	16%
Всього з вищою освітою	2824	99%	2839	99%	2871	99%
Всього педпрацівників	2857		2929		2903	

Шляхом заочного навчання у 2018/2019 навчальному році підвищують свій фаховий рівень 48 вчителів із 33 закладів освіти, де створено належні умови для успішного здобуття вищої освіти працівниками, які навчаються без відриву від виробництва у закладах вищої освіти.

Молоді спеціалісти

У 2018/2019 навчальному році приступило до роботи 53 молодих спеціалісти.

Щорічно МНУ ім. В.О. Сухомлинського укладає угоду з управлінням освіти Миколаївської міської ради та науково-методичним центром щодо практичної підготовки майбутніх педагогів на базі закладів загальної середньої та дошкільної освіти м. Миколаєва.

З 2007 по 2017 рік укладено 66 договорів з молодими спеціалістами: у 2014 – 14 договорів, у 2015 – 8, у 2016 – 3, у 2017 – 3; у 2018 році молоді спеціалісти не виявили бажання укласти тристоронню угоду.

Багато зусиль докладають заклади освіти щодо вирішення питань, пов'язаних із професійною орієнтацією молоді на педагогічні професії та попередньою підготовкою до навчання у закладах вищої освіти.

Активному педагогу – активну практику Дошкільна освіта

Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості.

В.О. СУХОМЛИНСЬКИЙ

Дошкільна освіта – первинна складова в системі безперервної освіти, адже саме вона має забезпечити своєрідність, унікальність, неповторність, самоцінність цієї ланки з притаманними їй специфікою, цілями й завданнями.

Відомо, що становлення творчої особистості, розвиток її здібностей залежить від гармонійного поєднання природних задатків, вагомих для конкретної дитини мотивів діяльності та сприятливого розвивального середовища.

Мережа закладів дошкільної освіти та створення умов для їх функціонування

Сьогодні 98,8% маленьких миколаївців охоплено суспільним вихованням, у тому числі 96,7% малюків отримують освіту у дитячих закладах комунальної та державної форм власності; діти 5-річного віку 100% відвідують заклади дошкільної освіти.

Розгалужена мережа закладів дозволяє отримувати дошкільну освіту 4,0 тис. дошкільнят, які потребують реабілітаційно-відновлювальної та корекційної допомоги:

- 1 спеціальний навчально-виховний комплекс для дітей зі зниженим зором;
- у 66 закладах дошкільної освіти функціонують 146 груп спеціального призначення для 1961 дитини, в тому числі для дітей з вадами інтелекту – 30 груп, мови - 115, із затримкою психічного розвитку - 26, опорно-рухового апарату – 1;
- для дітей із ранніми проявами туберкульозної інфекції, малими та затихаючими формами туберкульозу; з хронічними та неспецифічними захворюваннями органів дихання функціонують 62 санаторні групи у 4 санаторних та у 12 закладах загального типу.

Кожна дитина має право на освіту, і саме інклюзивне навчання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими освітніми потребами. У 2019 році кількість закладів, у яких відкрито інклюзивні групи, збільшилася до 31, це вдвічі більше минулорічного показника, що дало можливість 80 малюкам відчувати себе повноцінними членами дитячого колективу.

Актуальною залишається проблема відсутності вільних місць та перевантаження груп, адже на 100 місць у Миколаєві в середньому виховуються 148 малят. Враховуючи чергу на влаштування до закладів дошкільної освіти міста на 2019 рік (понад 1500 дітей), органи місцевої влади вживають заходи щодо створення додаткових місць шляхом придбання у комунальну власність будівлі колишнього ЗДО №15, що дасть можливість охопити 140 дітей у мікрорайоні «Промзона» дошкільною освітою, виготовлення проектної документації на

реконструкцію будівель ЗДО №67, 75, відновлення діяльності колишнього закладу освіти № 97 в Інгульському районі.

Після капітального ремонту поновлює свою діяльність заклад дошкільної освіти №72, що забезпечить дошкільною освітою 85 дітей мікрорайону Мала Корениха, у другому півріччі 2019 року передбачено відкриття двох груп у закладах дошкільної освіти №60, 87 на 50 місць.

Органами місцевого самоврядування, управлінням освіти приділяється значна увага зміцненню матеріально-технічної та навчальної бази закладів дошкільної освіти: здійснено капітальний ремонт будівлі ЗДО №72 та даху 11 закладів, реконструйовано 22 приміщення на 440 місць.

Заклади дошкільної освіти міста укомплектовані педагогічними кадрами та обслуговуючим персоналом. З дітьми працюють понад 3,5 тис. осіб, у тому числі 1631 педагог, серед них 74,4 % мають повну вищу освіту, 12% з метою отримання ступеню «бакалавр», «магістр» навчаються в закладах вищої освіти 3-го - 4-го рівнів акредитації, що сприятиме поліпшенню якості освітнього процесу.

Значна увага у роботі закладів дошкільної освіти міста приділяється виконанню Закону України «Про охорону праці», про що свідчить рівень відповідальності адміністрацій, педагогічних колективів щодо створення безпечного освітнього середовища.

Заслуговує на увагу досвід роботи ЗДО №1, 47, 51, 110, в яких створено ефективну систему управління охороною праці. Оскільки спостерігається тенденція щодо зростання числа подій, в яких страждають діти, основним пріоритетом в роботі ЗДО є охорона життя та здоров'я дітей, організація їх безпечної життєдіяльності та навчання основам безпеки життєдіяльності.

Показові об'єктові тренування з питань цивільного захисту «Відпрацювання дій учасників освітнього процесу під час надзвичайної ситуації: виявлення підозрілого предмету на території ЗДО» проводилися в 2019 на базі закладів дошкільної освіти №22, 60, 78 у межах «Тижня безпеки дитини».

Сьогодні переважна більшість дошкільнят має проблеми зі здоров'ям через дефіцит руху, недостатню загартованість, низьку витривалість. Турбота про фізичне здоров'я дитини, сприяння формуванню здорового способу життя всіх учасників освітнього процесу, створення умов, які запобігають дії шкідливих чинників на дитячий організм, завжди були й залишаються головними завданнями діяльності закладів дошкільної освіти міста. Про позитивні результати фізкультурно – оздоровчої роботи через впровадження здоров'язберігальних технологій у систему

роботи свідчать досягнення дітей – учасників Спартакіад «Веселі старти», які щорічно проводяться за ініціативи управління освіти Миколаївської міської ради із залученням суспільних, громадських, приватних організацій, об'єднань. Команди вихованців та батьків ЗДО №№ 7, 12, 20, 48, 51, 59, 64, 77, 78, 85, 117, 118, 123, 143 - Заводського району, №№101, 103, 106, 110, 111, 121, 125, 132, 133, 134, 139, 140, 144 Корабельного району довели, що вони спритні, сильні, дружні, фізично розвинуті. Високу оцінку отримали всі учасники заходів від спонсорів, голів адміністрацій Заводського та Корабельного районів.

Методичний супровід організації освітнього процесу та зростання професійної компетентності педагогів закладів дошкільної освіти

Упродовж останніх років науково-методичним центром вибудовується система методичної роботи, яка сприяє задоволенню запитів фахівців закладів дошкільної освіти щодо реалізації професійних інтересів та особистісного розвитку. Цей навчальний рік став підтвердженням того, що загальними прагненнями та зусиллями спільноти дошкілля створено творчий методичний простір, основною формулою якого є: відповідальність, партнерство, відкритість інноваціям, індивідуальна траєкторія розвитку, а ефективним шляхом для професійного розвитку педагогів став комплексний підхід в організації методичних заходів, в яких продумані

форма, зміст, продуктивність діяльності, місце проведення та залучення фахівців-науковців, тренерів.

Навчальний рік стартував серпневими локаціями, проведеними у рамках освітнього фестивалю **MykolaivEdFest «Освіта Миколаєва: кращі практики, перспективи розвитку, кроки до успіху-2018»**, активними учасниками яких стали 8 закладів дошкільної освіти:

ЗДО №17 – «Педагогіка Марії Монтесорі: незалежність мислення, самостійні дії, повага до себе, однолітків, дорослих і світу навколо»;

ЗДО №50 – «Соціоігровий стиль як ефективна педагогічна технологія формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників»;

ЗДО №60 – «RlatforM: Інноваційні технології в закладі дошкільної освіти – сучасний погляд на навчання дітей»;

ЗДО №83 – «Фольклор у музичному вихованні дітей дошкільного віку»;

ЗДО №92 – «Метод моделювання в розвитку дітей дошкільного віку»;

ЗДО №94 – «Квест-технологія як засіб формування комунікативної, інтелектуальної, креативної, толерантної особистості»;

ЗДО №117 – «Нетрадиційні техніки малювання з дітьми дошкільного віку як засіб розвитку впевненої та творчої особистості»;

ЗДО №123 – «Панорама КІТ (культура, інтелект, творчість): психолого-педагогічні технології в освітньому процесі ЗДО (мнемотехніка, ТРВЗ, сталий розвиток, квест)».

Другий рік поспіль у локаціях беруть участь педагоги ЗДО №50, 60.

У Палаці творчості учнів на педагогічному подіумі в рамках організації освітньої ярмарки найуспішніших практик «Перехід до Нової української школи – ключове завдання сьогодення» педагогічні колективи представили найкращі доробки:

ЗДО №29 (Яковлева А., директор), №141 (Шатня Н., директор, Бороздіна О., вихователь-методист), презентували матеріали під загальною назвою «Таврійський розпис (за мотивами робіт

Євгенії Бондаренко)». Організація освітнього процесу відповідно до наданих методичних рекомендацій та з використанням навчально-дидактичних посібників сприяє розкриттю традицій декоративно-прикладного мистецтва жителів Причорномор'я, опануванню дітьми дошкільного віку засобами виразності та технікою таврійського розпису, формуванню у них любові до рідного краю та розвитку художньо-естетичних здібностей.

ЗДО №74 (Маструко Л., директор, Ніколіна Т., вихователь-методист) - теоретичні та практичні доробки освітнього проекту «Мандруємо разом порами року». Виготовлені із різних матеріалів навчально-дидактичні посібники сприяли формуванню у дітей знань про природні явища у різні пори року, умінь знаходити закономірності змін у природі; розвитку допитливості, інтересу та бережного ставлення до природного довкілля.

Особливо результативною була співпраця НМЦ з науковцями та експертами з питань дошкільної освіти та управління, а саме:

- «Формування та розвиток мовлення дітей, корекційна робота з дітьми, які мають порушення мови» (Рібцун Ю.);

- «Фізичне виховання і оздоровлення дошкільнят з особливостями психофізичного розвитку» (церебральний та цервікальний тип рухових порушень) (Єфименко М.);

- «Дистанційно-інтерактивні форми співпраці з батьками в роботі педагога» (Король А.);

- «Юридична самопоміч та юридична грамотність керівника та педагога у закладі дошкільної освіти» (Омелай Н.);

- «Використання сучасних засобів, ефективних прийомів створення освітнього простору у закладі освіти та визначення ролі педагога у ньому» (Татарова Є.).

У лютому 2019 року більше 150 педагогів (вихователі, практичні психологи, музичні керівники, вихователі-методисти, директори) стали учасниками цікавого навчання - "День малої Перспективи освітян дошкілля Миколаєва", організованого науково-методичним центром. Кожен учасник мав змогу відвідати два-три тренінги, із 6 запропонованих, за власним вибором. Завдяки тренінгам, які проводили відомі тренери Чепурний Г. та Стужук С., учасники набули навичок, як побороти страх публічного виступу, виявляти та протидіяти маніпуляціям, відповідати на каверзні запитання, уникати конфліктів, сприймати провокаційне інтерв'ю, використовувати інструменти командної роботи.

Реалізовано п'ять методичних проєктів щодо вдосконалення професійної компетентності педагогів, кожен з яких має певну унікальність у доборі теми та змісту зустрічей, формі, структурі, місця проведення, залученні спеціалістів тощо.

Це - Центр професійного спілкування вихователів-початківців груп дітей дошкільного віку «Скарб β» (10 зустрічей), педагогічна лабораторія КПД «Конструктор професійної діяльності вихователів груп раннього віку» (4 зустрічі), педагогічний клуб «Майстерня успіху» для педагогів, які працюють над узагальненням та впровадженням перспективного педагогічного досвіду (6 зустрічей), школа професійної компетентності «Простір М» для вихователів-методистів-початківців (9 зустрічей), професійний клуб «Креатив»: розвиток креативності як складової універсальних компетентностей музичного керівника та вихователя-методиста (4 зустрічі).

У Центрі професійного спілкування «Скарб β»

вихователі познайомилися з цікавими формами співпраці дорослих та фізкультурно-оздоровчими технологіями в роботі з дітьми (педагогічні колективи ЗДО №1, 144); розглядали питання «Про що подбати педагогам дошкілля, враховуючи ідеологію Нової української школи»; опанували особливості ефективного спілкування та партнерської взаємодії з батьками (практичні психологи ЗДО №1, 144); відвідали психологічні семінари-тренінги «Нестандартна поведінка дитини: характеристика, принципи, дії дорослих» (практичні психологи ЗДО №106, 5, 142); знайомилися з особливостями організації та проведення різних видів навчально-пізнавальних занять у закладі дошкільної освіти та на практиці мали можливість простежити ефективні сторони комбінованих та інтегрованих занять (вихователі ЗДО №66, 103, 141).

Значну увагу було приділено питанню планування як засобу управління якістю освітньої роботи у групі дітей дошкільного віку. Зацікавили вихователів метод «Інфографіка», який сприяє акцентуації уваги колег та батьків до змісту роботи ЗДО (вихователь-методист ЗДО №77), та метод «лялька-персона» як інноваційний педагогічний підхід, спрямований на формування соціальної компетентності, розвиток емпатії,

виховання толерантного ставлення до дітей з особливими потребами (вихователь-методист ЗДО №115).

Змістовністю відрізнялися зустрічі вихователів у Миколаївській науково-педагогічній бібліотеці та Миколаївській обласній бібліотеці для дітей ім. В.О. Лягіна, де учасники заходів отримали корисну та цікаву інформацію про сучасну українську дитячу літературу, відкрили для себе нові імена українських дитячих поетів та письменників, про електронні ресурси, що допомагають роботі з дітьми та батьками. Незабутніми стали екскурсії до Миколаївського художнього музею імені В. В. Верещагіна, Миколаївського обласного краєзнавчого музею, в яких ознайомилися з експозиціями, програмами майстер-класів та музейних свят для дошкільнят і батьків.

Співпраця науково-методичного центру та науково-педагогічної бібліотеки сприяє пізнанню вихователями та вихователями-методистами особливостей впливу

медійного середовища на свідомість та поведінку людини через візуальне супроводження прикладів та джерел за темою «Дитина в медіапросторі».

Вихователі центру професійного спілкування «Скарб β» також стали учасниками семінару «Літній період у закладі дошкільної освіти: плани, режим, предметно-просторове середовище».

Члени *педагогічної лабораторії КПД* мали

можливість отримати методичні рекомендації з актуальних питань освітнього процесу в групах раннього віку, ознайомитися з досвідом роботи колег, стати учасниками дискусії за результатами практичного

показу, спробувати себе у розробці конструктору діяльності педагога з дітьми за визначеною темою, а саме: «Фізкультура та рухливі ігри: види, особливості, планування» (ЗДО №5, 111, 127, НВК-Чайка); «Планування занять, спостережень:

структура, особливості змісту, циклограми» (ЗДО №84, 106); «Образотворча діяльність: розподіл видів, методи та прийоми» (ЗДО №52, 134).

Результативною у формуванні інтересу педагогів до створення власного перспективного педагогічного досвіду була робота **педагогічного клубу «Майстерня успіху»** в частині виявлення кращих прикладів презентації досвіду, вибору змісту та засобів розкриття ефективних форм і методів роботи з дітьми; визначення правил подання інформації про досвід у мультимедійній презентації;

демонстрації умінь та навичок у мистецтві публічного виступу. Належна увага була приділена тлумаченню ст. 42. Академічна добросовісність Закону України «Про освіту».

З цікавістю спостерігали учасники педагогічного клубу за тим, як презентували власний досвід педагоги ЗДО №50, 12, 23, 132, що атестувалися у 2019 році на підтвердження педагогічного звання «вихователь-методист». У заключному засіданні педагогічного клубу взяли участь усі вихователі-методисти, які

мали можливість ознайомитися з різноманітністю тем та структурою досвіду роботи педагогів, що претендували на присвоєння педагогічного звання «вихователь-методист» у 2019:

- «Упровадження соціально-фінансової освіти як основи формування життєвих навичок дітей старшого дошкільного віку» (за програмою «Афлатот») - Мойсеєнко Оксана, ЗДО №101;

- «Створення дослідницької лабораторії для організації гурткової роботи з розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку» - Афанасьєва Олена, ЗДО №103;

- «Українська Світлиця як освітнє середовище для ознайомлення дітей дошкільного віку з українським народознавством» - Полосова Оксана, ЗДО №125;

- «Екологічна стежина як засіб формування уявлень у дітей старшого дошкільного віку про рослинний світ» - Степанова Людмила, ЗДО №125;

- «Дидактичне забезпечення освітнього процесу з метою формування дбайливого ставлення дошкільнят до власного здоров'я» - Шелегіна Ольга, НВК-1;

- «Система організації ігор та вправ з водою в інтегрованому освітньому процесі у групі раннього віку» - Пілюга Ганна, НВК-Чайка.

Вагомим у цих роботах є те, що вони відображають авторський підхід в організації освітнього процесу, що підтверджено програмою «Антиплагіат».

Щороку **Школа професійної компетентності «Простір_М»** для вихователів-методистів-початківців потребує вагомих професійних ресурсів, адже діяльність методичного кабінету закладу дошкільної освіти є багатогранною. Робота Школи у цьому році була спрямована на:

- вдосконалення форм методичної роботи у закладах дошкільної освіти, основ ведення ділової документації. Особлива увага приділена питанню реалізації повноважень педагогічної ради та всіх її складових. Умови для проведення багаточасової роботи були створені у ЗДО №47, 83, 87;

- формування уявлень щодо особливостей впровадження інноваційних освітніх технологій, чому сприяли майстер-класи, проведені творчими педагогічними колективами:

- ЗДО №101 - Упровадження основ соціальної та

фінансової освіти дітей дошкільного віку в освітній процес закладів дошкільної освіти (освітній проект «Афлотот»);

- ЗДО №142 - Ігри з блоками, обручами, фігурами за методикою математичного розвитку дітей Золтана Дьенеша;

- ЗДО №94 - Квест-технології в роботі з дітьми та педагогами;

- ЗДО №115 - "Лялька як персона" для соціального і психологічного розвитку дитини;

- систематизацію знань про групові форми роботи з педагогами, які впливають на рівень їх майстерності та забезпечують продуктивність діяльності. На базі ЗДО №60 проведено семінар-практикум «Творчі, проблемні, динамічні групи у методичній роботі закладу дошкільної освіти».

Враховуючи актуальність питань організації літнього періоду та створення внутрішньої системи моніторингу освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, на базі науково-методичного центру проведені семінари, якими охоплені всі вихователі-методисти.

Креативність – це якість, яка характеризує здатність людини створювати нові ідеї, відходячи від шаблонного мислення, вміння бачити рішення проблеми під іншим кутом та розв'язання їх у незвичний спосіб. Розвиток креативності педагога – «тренування креативних м'язів» - здійснювався під час зустрічей творчих педагогів – музичних керівників та вихователів-методистів у **професійному клубі «Креатив»** у ЗДО №115.

Керівник та тренер клубу – музичний керівник ЗДО №115 Гросул Т. – стимулювала учасників до створення нового, розшифрування невідомого, складання казок, історій тощо.

Упродовж багатьох років у місті вибудовано систему організації **методичних об'єднань педагогів**, що сприяє практичному опрацюванню структури та змісту навчально-пізнавальних занять з дітьми на основі їх перегляду та аналізу; забезпечує педагогів порадами та методичними матеріалами за темою методичного об'єднання.

Під час роботи методичного об'єднання «Формування у дітей дошкільного віку навичок соціально-визнаної поведінки, уміння орієнтуватися у предметному довкіллі за межами житла» колеги познайомилися з цікавим досвідом реалізації тем «У магазині іграшок», «Завітаємо у бібліотеку» (ЗДО №49); «Стадіон єднає всіх», «Зоопарк чекає» (ЗДО №78).

Питання організації спеціальних занять стосовно ознайомлення з різними малими жанрами народного фольклору у процесі мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку якісно розкрили педагоги ЗДО №77, на базі якого проведено психологічний тренінг «Педагогічна праця без вигорання! Чи можливо?»

Грунтовну роботу здійснено педагогами ЗДО №20 щодо проведення **методичних об'єднань вихователів груп раннього віку** за темами: «Розвиток рухового досвіду дітей раннього віку», «Розвиток лексичної компетенції дітей раннього віку у процесі організації сюжетної гри». Робота учасників

методичного об'єднання передбачала демонстрацію навчально-пізнавальних занять, за допомогою рольової гри забезпечувала спробу педагогам скористатися новими навичками та включення у цікаві форми зворотнього зв'язку, відповідаючи на запитання «Що, як, чому, за допомогою чого, що було ефективним, що замінюємо та на що?»

Нестандартним було завдання **методичного об'єднання інструкторів з фізичного виховання** – показати у порівнянні дві методики - М. Єфименка та Е. Вільчовського - щодо реалізації завдань

програми з розвитку у дошкільнят навичок лазіння (ЗДО №7, 140, 74, 10) та стрибання (ЗДО № 131, 12, 69, 112) у процесі фізкультурно-оздоровчої роботи. Об'єднані зусилля інструкторів та вихователів-методистів цих закладів та керівників МО - Олена Ганчо (ЗДО №1), Лідія Дарій (ЗДО №17) – сприяли:

- створенню бази методичного супроводу кожної теми у формі презентацій та методичних рекомендацій: нормативно-правове та програмне регулювання, методика навчання рухам, картотека рухливих ігор та вправ, обладнання, безпека. Напередодні засідання усі заклади дошкільної освіти отримують ці матеріали в електронному вигляді;

- якісному проведенню практики на базі закладу, адже програма засідання передбачала колективний перегляд фізкультурного заняття та майстер-класу інструктора, проведеного за вибором спеціаліста закладу у формі: естафетної розваги з дітьми; ланцюжка вправ, які виконуються дітьми, із коментарем інструктора чи вихователя-методиста; серії рухливих ігор на відпрацювання відповідних основних рухів.

Методичні об'єднання для музичних керівників були спрямовані на висвітлення питань:

- Формування музичної культури дітей дошкільного віку у процесі організації тематичних музичних занять» (ЗДО №50, 132, 148);

- «Розвиток музичного слуху та співочих навичок у дітей дошкільного віку у процесі традиційного та домінуючого музичного заняття» (ЗДО №93, 68, 59).

Презентований досвід музично-освітньої роботи фахівців засвідчив високий рівень професійної майстерності музичних керівників: глибину знань методики музичного виховання; доцільність добору музичного репертуару;

використання різноманітних прийомів у процесі музичного виховання дітей, творчого розвитку та розвитку нейронних зв'язків; продуктивність та цілеспрямованість використання наочності, атрибутики та дидактичних посібників; грамотність мовлення та застосування музичної термінології. Методичні об'єднання сприяли надбанню колегами великого арсеналу тем, форм, методів, засобів цілеспрямованої роботи з дітьми у визначених напрямках.

Важливим для професійного розвитку педагогів є їх участь у творчих, проблемних групах, в дослідно-експериментальній діяльності тощо.

У цьому навчальному році завершено роботу творчої групи «Освіта сталого розвитку у закладі дошкільної освіти», звіт якої відбувся у формі презентації дидактичних ігор за темами програми ЗДО №99, 60, 37, 130, 123, 131, 12, 144 та колективного перегляду музично-спортивної розваги «Кожен з нас природі друг», створеної у ЗДО №144. Матеріали роботи групи - фото-презентації – виконано вихователем-методистом ЗДО №99.

Членами проблемної групи «Літнє оздоровлення в закладі дошкільної освіти» -

вихователями-методистами ЗДО №7, 10, 87, 127, 130, 139 - дібрано матеріали щодо облаштування розвивальних центрів на території дитячого садка, зразки варіантів планування освітнього процесу. Результат роботи групи - проведення семінару з теми на базі ЗДО №10 для вихователів-методистів та вихователів на базі НМЦ.

Цей навчальний рік став ключовим у висвітленні роботи закладів дошкільної освіти щодо впровадження квест-технології, LEGO-технології, програми фінансової освіти дошкільнят та реалізації завдань STEM-освіти.

Педагогічні колективи ЗДО № 74, 94, 123, 141 - учасники обласної творчої групи «Забезпечення неперервності дошкільної освіти на засадах Нової української школи засобами квест-технології».

ЗДО №94 представив освітній квест, сюжет якого передбачав залучення «незалежних експертів» (гостей закладу) до участі у «науковому дослідженні» з метою вивчення впливу LEGO-технології на всебічний розвиток дошкільників (обов'язковим засобом виконання кожного завдання квесту був легоконструктор); ЗДО №101 знайомив колег з навчально-методичними та навчально-дидактичними доробками, які сприяють якісному впровадженню освітньої програми "Афлатот"; ЗДО №103 розкрив усі етапи створення дослідницької лабораторії в умовах групової кімнати та представив відеофільм «Хочу все знати: розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку у дослідницькій лабораторії». У фільмі яскраво представлено реалізацію завдань STEM-освіти у дитячому садочку.

Вихованці закладів дошкільної освіти №103 та №117, в яких також створені лабораторії, стали учасниками фестивалю «STEM-освіта Миколаєва – 2019».

Досвід педагогів закладів дошкільної освіти, як результат якісного здійснення методичного супроводу організації освітнього процесу, кожного року висвітлюється у періодичних фахових виданнях «Дошкільне виховання», «Палітра педагога», «Вихователь-методист дошкільного закладу», «Музичний керівник», «Практичний психолог: дитячий садок». У цьому навчальному році авторами 7 статей, 11 конспектів занять, 5 сценаріїв свят

та розваг стали 26 педагогів ЗДО №1, 2, 5, 20, 37, 60, 68, 74, 83, 84, 103, 106, 132, 140, 141, 144, 148. У таблиці 1 зеленим кольором позначені роботи, які розроблені для показу на міських методичних заходах цього навчального року.

Щороку видавництва журналів «Дошкільне виховання», «Палітра педагога», «Джміль» у березні оголошують переможців **Всеукраїнського конкурсу освітніх технологій**. За результатами 2018 року («Дошкільне виховання», 2019, № 3) переможцями стали:

Оксана Босак, вихователь, ЗДО № 1 «Північне саяво», м. Миколаїв. — На екскурсію до осіннього парку. Комплексне заняття з розвитку мовлення дітей старшої групи («ДВ», № 9);

Вікторія Ганьковська, вихователь, ЗДО № 133 «Золота рибка», м. Миколаїв. — Веселі гудзики. Заняття для дітей раннього віку («ДВ», № 4);

Світлана Медведєва, директор; **Ірина Михайлова**, вихователь, ЗДО №83 «Казка», м. Миколаїв. — Сила родини — в любові. Робота з дітьми старшої групи за твором В. Сухомлинського «А серце тобі нічого не наказало?» («ДВ», №8);

Наталія Михальчук, вихователь, ЗДО №20 «Юний чорноморець», м. Миколаїв. — Вбрання для Попелюшки. Інтегроване заняття для дітей старшої групи з пріоритетом логіко-математичних завдань («ПП», № 4);

Ірина Романюк, методист з дошкільної освіти, МНМЦ управління освіти; **Лілія Ткачук**, вихователь-методист, ЗДО № 111, м. Миколаїв. — Консультації в роботі вихователя-методиста: види та особливості проведення («ДВ» №3).

**Досвід педагогів закладів дошкільної освіти міста Миколаїв
на шпальтах періодичних фахових видань**

№	ПІБ	Посада	Назва	Джерело
1.	Тетяна Дерев'янка	Музичний керівник ЗДО №132	Абетка ритмів. Конспект тематичного музичного заняття для дітей старшої групи	Музичний керівник, №1, 2019
2.	Світлана Карташова	Музичний керівник ЗДО №148	Темп та його друг Метроном. Тематичне музичне заняття для дітей середньої групи	Музичний керівник, №4, 2019
3.	Аліна Кучеренко	Практичний психолог ЗДО №1	Як підготувати батьків до вступу дитини до школи: конспект заняття	Практичний психолог, № 12, 2018
4.	Світлана Зюзько	Практичний психолог ЗДО №5	«Нестандартна» поведінка дошкільника	Практичний психолог, № 12, 2018
5.	Лідія Рябченко	Практичний психолог ЗДО №106	Погана поведінка, або Про що діти намагаються сказати дорослим	Практичний психолог, №2, 2019
6.	Наталія Літвінова	Вихователь-методист ЗДО №60	Platform – сучасна форма методичної роботи з педагогами	Вихователь-методист дошкільного закладу, №4, 2019
7.	Олена Афанасьєва, Ольга Чаюн	Директор, вихователь-методист ЗДО №103	Як працюють «знайки»: дослідна лабораторія в дитячому садку	Вихователь-методист дошкільного закладу, №5, 2019
8.	Ганна Кляшторна, Тетяна Амбражевич	Вихователь-методист, вихователь ЗДО №68	Ловці хмаринок, або Метеостанція у закладі дошкільної освіти	Вихователь-методист дошкільного закладу, №5, 2019
9.	Світлана Медведева,	Директор, вихователь	Сила родини – в любові. Робота з	Дошкільне виховання,

	Ірина Михайлова	ЗДО №83	дітьми старшої групи за твором В. Сухомлинського «А серце тобі нічого не наказало?»»	№8, 2018
10.	Вікторія Дмитрюк	Вихователь ЗДО №141	Намистинки для сороки. Комбінований захід для дітей молодшої групи.	Дошкільне виховання, №1, 2019
11.	Юлія Ковальчук	Інструктор з фізичного виховання ЗДО №68	Зима-чарівниця. Тренінг з бебі-пластик-шоу для дітей середньої групи та їх мам (за системою М.Єфименко)	Дошкільне виховання, №2, 2019
12.	Ольга Гладких	Музичний керівник ЗДО №37	Батьківський плейбек. Театралізована зустріч батьків і дітей	Дошкільне виховання, №2, 2019
13.	Олена Мазепа	Інструктор з фізичного виховання ЗДО №140	Відважні альпіністи. Заняття з фізкультури для дітей старшої групи.	Дошкільне виховання, №3, 2019
14.	Оксана Босак	Вихователь ЗДО №1	На екскурсію до осіннього парку. Комплексне заняття з розвитку мовлення для дітей старшої групи	Дошкільне виховання, №9, 2018
15.	Ірина Романюк	Методист НМЦ	Індивідуальна траєкторія розвитку професійної компетенції педагога	Дошкільне виховання, №4, 2019
16.	Вікторія Пустовойченко, Ольга Гузіляк	Вихователь-методист, вихователь ЗДО №20	Плащі й чоботята маємо, весняний дощ закликаємо. Заняття для дітей раннього віку.	Дошкільне виховання, №4, 2019
17.	Наталія Камінська	Музичний керівник ЗДО №144	Фізкультурно-музична розвага для дітей старшої групи.	Дошкільне виховання, №4, 2019

			«Кожен з нас природі друг»	
18.	Ніна Заїм	Інструктор з фізичного виховання ЗДО №20	Про безпеку дбай – загрози помічай. Фізична розвага для дітей середньої групи	Палітра педагога, №2, 2019
19.	Наталія Михальчук	Вихователь ЗДО №20	Вбрання для Попелюшки. Інтегроване заняття для дітей старшої групи з пріоритетними логіко-математичними завданнями	Палітра педагога, №4, 2019
20.	Елла Гнеда	Музичний керівник ЗДО №2	Сонечко в гостях у малят. Музичне комплексне заняття для дітей молодшої групи	Дошкільне виховання, №5, 2019
21.	Олена Єхвалова	Інструктор з фізичного виховання ЗДО №74	Яскравий світ морів і океанів Заняття з дітьми середньої групи. Тип заняття — “повне еволюційне коло з переважним використанням елементів лазіння	Палітра педагога, №3, 2019
22.	Тетяна Григор’єва	Інструктор з фізичного виховання ЗДО №5	Ірина-грайлинка та Макар-казкар запрошують у світ казок. Фізкультурне свято для дітей старшої групи	Дошкільне виховання, №6, 2019
23.	Любов Кадирова	Вихователь ЗДО №84	Взуття для жучка сонечка на ім’я Бонечко. Комбіноване заняття (сенсорика+ліплення) для дітей раннього віку	Дошкільне виховання, №6, 2019

Важливим внеском у методичне забезпечення питань управління закладами дошкільної освіти став методичний посібник «План роботи закладу дошкільної освіти: принципи, структура, зміст. Крок за кроком до реального плану ефективних дій», розроблений методистом НМЦ І. Романюк, схвалений комісією з дошкільної педагогіки та психології Науково-методичної ради з питань

освіти Міністерства освіти і науки України для використання в закладах дошкільної освіти (лист ІМЗО від 12. 02. 2019 № 22.1/12-Г-43).

У цьому навчальному році проведено два засідання Всеукраїнської школи вихователів-методистів ВГО АПДО «МетоПростіР», куратором та консультантом якої є Романюк І., методист НМЦ, голова місцевого осередку ВГО АПДО.

У листопаді 2018 на базі ЗДО №133 учасники Школи опановували питання організації та проведення педагогічної ради, а колектив закладу презентував досвід впровадження технології В. Воскобовича «Казкові лабіринти гри» в освітній процес, створення предметно-просторового розвивального середовища у групах.

<http://www.doshkillia.ua/metoprostir-2-zasidannya-vseukraïnskoï-shkoli-vixovateliv-metodistiv/>

У квітні 2019 на базі ЗДО №20 учасники занурились у таємниці найскладнішої управлінської функції — контроль, опановуючи інформацію про його види, типи, форми, вплив на зміст освітнього процесу та діяльність колегіального органу управління — педагогічної ради, а педагогічний колектив закладу ділився своїми надбаннями з реалізації проектів щодо створення предметно-просторового середовища, впровадження ефективних засобів і методів фізкультурно-оздоровчої роботи та методики проведення інтегрованих занять.

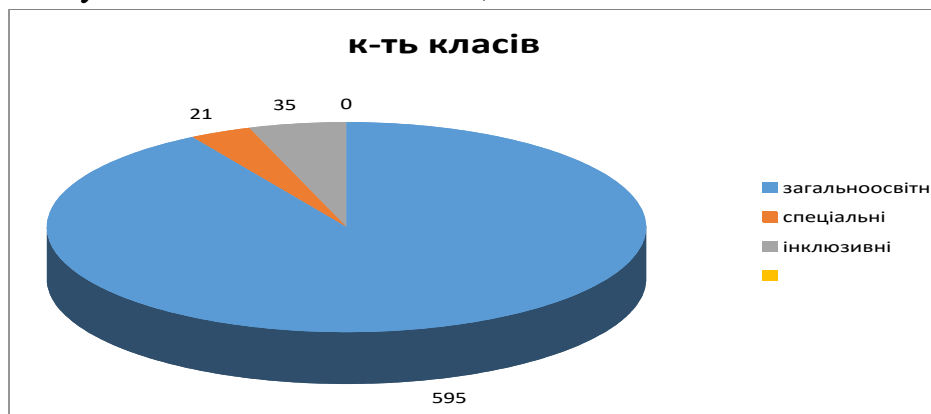
<http://www.doshkillia.ua/zasidannya-shkoli-molodogo-vixovatelya-metodista-metoprostir-m-mikolaiv-2/>

Навчальний рік промайнув, але залишив по собі яскраві спогади про зустрічі з цікавими людьми, про заходи, в яких отримували важливу для професійного та особистісного розвитку інформацію, про можливість співпрацювати без психологічного напруження, про велику педагогічну віддачу спеціалістів закладів дошкільної освіти, про глибину розуміння ними основної місії дошкілля – збереження унікального часу - часу дітям бути дітьми!!!

Професійне зростання учителів початкових класів – запорука успішної реалізації Концепції Нової української школи

Початкова школа міста у 2018/2019 н.р. – це 18698 учнів, 651 клас, з яких 35 інклюзивних (48 учнів), 21 спеціальний (233 учня), в НУШ-179 (5051 учень). Навчають та виховують початківців вчителі, якісний склад яких досить вагомий.

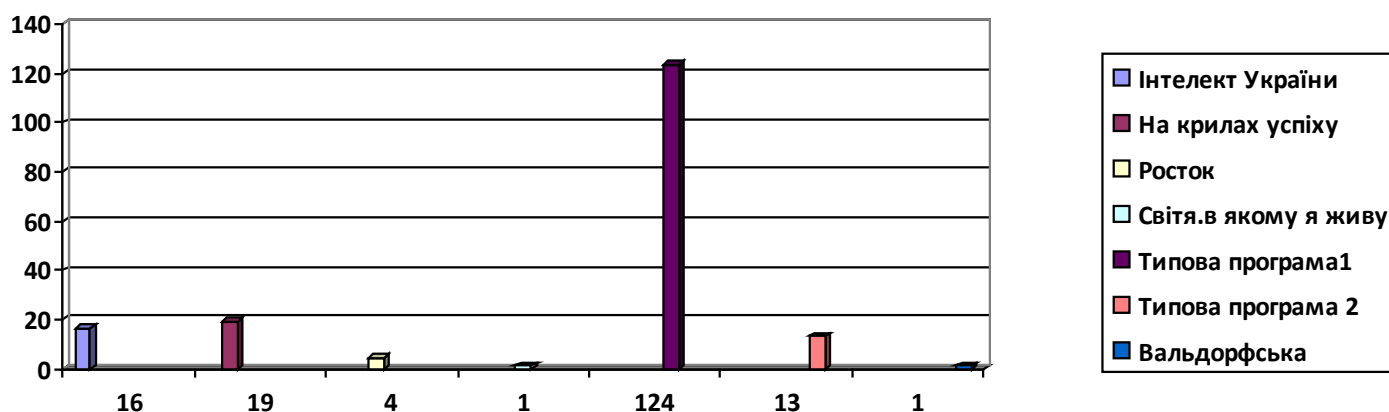

Методична робота з педагогами початкових класів у 2018/2019 н.р. була спрямована на створення ефективних умов для особистісного професійного розвитку кожного вчителя; методичний супровід здійснювався з урахуванням професійних інтересів педагогів та на основі особистого професійного запиту.

Отже, головними завданнями методичної роботи є:

- ▶ організація професійної підтримки щодо формування педагогічних компетентностей з метою реалізації Нової української школи;
- ▶ оновлення моделі методичної роботи на основі практико-зорієнтованої діяльності;
- ▶ формування вмотивованого до змін нового типу педагога, розвитку універсальних навичок, що урізноманітнюють сфери його професійної діяльності;
- ▶ створення інформаційно-освітнього середовища професійного розвитку вчителя різними засобами, зокрема й з використанням Інтернет-технологій.

Оскільки першокласники у 2018/2019 н.р. навчалися за різними освітніми програмами: «Інтелект України» (16 кл.), «На крилах успіху» (19 кл.), «Росток» (4 кл.), програма С.І. Якименко «Світ, в якому я живу» (1 кл.), Типові програми О.Я. Савченко (124 кл.), Р.Шияна (13 кл.), Вальдорфська педагогіка (1 кл.),

міську методичну інфраструктуру у 2018/2019 н.р. було побудовано за першочерговими завданнями реалізації Концепції «Нова українська школа», освітніх програм та на підставі заявлених освітніх проблем педагогів.

Для реалізації поставлених завдань було створено:

- школи методичної підтримки: Школа молодого педагога, педагогічних ініціатив, методичного активу, педагогічних практик, керівників методичних об'єднань;

- методичну трибуну, у складі якої функціонували творча лабораторія, відкриті педагогічні студії по впровадженню освітніх програм, авторської програми С. Якименко «Світ, в якому я живу».

Структура методичної роботи в 2018/2019н.р.

Задля забезпечення професійних потреб педагогів міста та реалізації поставлених завдань створено інформаційно-освітнє середовище у формі методичного сайту «Початкова освіта Миколаєва», на якому вчителі початкових класів мали змогу ознайомитись із досвідом роботи колег міста (ЗОШ №1 ім. О.Ольжича, 3, 6, 16, 18, 24, 32 ім. С.С. Кривоносова, 34, 57 ім. Т.Г. Шевченка, 59, 65, ММК ім. В.Д. Чайки, МСНВК), знайти необхідну для роботи інформацію, оскільки матеріали сайту орієнтували педагогів у сучасних тенденціях розвитку педагогічної освіти, нових освітніх трендів, успішних практик. Учителі початкових класів отримували за індивідуальним запитом дистанційні консультації, обирали напрям вивчення методичного питання та участь у методичних заходах, надавали матеріали для популяризації власного педагогічного досвіду, отримували анонси стосовно проведення методичних заходів щодо підвищення професійного рівня.

На сайті розміщено методичну афішу з планом роботи, що давало можливість кожному педагогу вибудовувати індивідуальну професійну траєкторію методичної діяльності; створено Інтернет-сторінки з матеріалами Нової української школи, впровадження інклюзивної освіти.

Цей рік відзначився цікавим досвідом проведення методичних Шкіл за різними напрямками. Під час навчального року проведено 5 засідань Школи молодого педагога (керівник Кучеренко Г.Р.) на базі НМЦ та ЗОШ №48, 65, ММК ім. В.Д. Чайки, на яких розглянуто питання впровадження інноваційних технологій та практик, ведення шкільної документації; під час практикуму - тренінгу педагогами опрацьовано тему «Нові підходи до реалізації Концепції «Нова українська школа»», за підсумками роботи розроблено та презентовано емблему «Педагогіка партнерства».

Ініціаторами тренінгу «Шість капелюх» за темою «Організація ранкової зустрічі як осередку вільного спілкування та взаємодії молодших школярів Нової української школи» виступили вчителі початкових класів ЗОШ №65. Зазначений захід сприяв збагаченню досвіду роботи 30 молодих вчителів початкових класів - учасників тренінгу.

Під час навчального практикуму для молодих педагогів (ММК ім. В.Д. Чайки) на тему «Форми оцінювання на уроках у початковій школі» вчителі з'ясували перевагу формульованого оцінювання та отримали алгоритм діяльності щодо проведення нових форм оцінювання. Особлива увага була приділена одній із важливих форм оцінювання у початковій школі – технології портфоліо, яка відрізняється від традиційних методів тим, що забезпечує вчителя обґрунтованою інформацією про процес і результати освітньої діяльності учня.

За підсумками роботи Школи молодого педагога узагальнено матеріали, які оформлено у збірку «Перші кроки».

З метою формування вмотивованого до змін нового типу педагога та розвитку універсальних навичок у 2019 р. створено Школу педагогічних ініціатив (керівник Шевчук Л.К.), на заняттях якої педагоги після опрацювання питань мали змогу з власної ініціативи моделювати освітній процес за індивідуальними педагогічними потребами, використовуючи нові форми оцінювання, сучасні форми зворотнього зв'язку, нові методики та практики навчання.

Традиційним у методичній системі є існування шкіл методичного активу та керівників методичних об'єднань міста, учасники яких розробляють методичні рекомендації щодо реалізації освітніх завдань, пріоритетних напрямків методичної роботи, сертифікації педагогів, опрацювання нових нормативних документів, навчально-методичних посібників, організації роботи з обдарованими школярами.

Школа педагогічних практик – це методичний простір, де педагоги початкових класів презентують власні педагогічні нароби. Протягом навчального року проведені майстер-класи: на базі ЗОШ № 1 ім. О. Ольжича - АРТ-студію з питання «Формування комунікативної компетентності учнів початкових класів як складової загальнокультурної грамотності», ЗОШ №6 - з проблеми «Розвиток емоційної сфери молодших школярів в освітньому процесі», ЗОШ №18 - «Впровадження компетентнісного підходу до навчання математики молодших школярів»; у ЗОШ №24 цікавим був захід «Використання елементів етнопедагогіки на уроках та в позакласній роботі початкової школи через поєднання традиційних і сучасних методів навчання», ЗОШ №32 ім. С.С. Кривоносова – «Критичне мислення - мислення для життя», ЗОШ №50 ім. Г.Л. Дівіної - «Біоніка як джерело конструкторської ідеї дитини в процесі пізнання навколишнього світу», ЗОШ №57

ім. Т.Г. Шевченка - «Скрайбінг та опорно-логічні схеми як форми візуалізації навчальної інформації на уроках природознавства в початковій школі», ЗОШ №59 тренінг-семінар з питання «Діяльнісний підхід у навчанні та вихованні учнів початкової школи як шлях формування гармонійно розвиненої особистості з життєвими навичками».

З метою підготовки педагогів до реалізації нового Державного стандарту проведені засідання творчої лабораторії в науково-методичному центрі, під час яких розглянуто питання впровадження інноваційних методик викладання української мови, предмета «Я досліджую світ» та підготовлено відкриті педагогічні студії для обміну досвідом з впровадження нових програм в ЗЗСО №6 («Інтелект України»), №18 («Росток»), №34 («На крилах успіху»), №50 ім. Г.Л. Дівіної («Світ, в якому я живу»).

На базі НМЦ запроваджено реалізацію тренінгових занять з питання «Формування наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізичних особливостей і потреб». Учителем початкових класів ЗОШ №3, всеукраїнським тренером Нової української школи Смолюю О.М. презентовано узагальнені у методичному посібнику власні педагогічні дослідження та практичні напрацювання щодо формування наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізичних особливостей і потреб.

Роботу проблемної групи «Інклюзія в освітньому просторі початкової освіти» (кер. вчитель - дефектолог Вітошинська Ю.О.) спрямовано на опрацювання теоретичних питань з вивчення різних нозологій. Фахова наукова та методична підтримка педагогами отримана завдяки залученню працівників інклюзивно - ресурсних центрів №1, 2 та фахівців Міжнародного класичного університету ім. П.Орлика, якими розкрито питання «Особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами».

Вперше у 2018/2019 н.р. створено динамічну групу «Інтеграція. Теорія і практика» (керівник Федоровська Н.М.), мета якої полягає в опрацюванні методичних рекомендацій щодо запровадження інтегрованого навчання молодших школярів, осучасненні освітнього процесу на практиці. Вчителем Федоровською Н.М. (ЗОШ №57) презентовано власний досвід, узагальнений у методичному

посібнику «Створення інтегрованого освітнього простору для формування ключової компетентності молодших школярів «уміння навчатися впродовж життя» в умовах НУШ».

Питання актуальності умінь орієнтуватися в сучасному медіапросторі: принципи функціонування різних медіа, вплив інформації на особистість, уміння аналізувати й оцінювати медіаповідомлення, правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів стало предметом обговорення на засіданнях творчої групи «Впровадження медіаосвіти в початковій школі» (керівник Козловська О.В.). Ольгою Вікторівною презентовано методичний посібник для вчителя «Медіаграмотність у початковій школі». Під час практичної діяльності педагоги отримали теоретичні знання про факти та судження, про уміння критично ставитись до інформації та її джерел, проводили педагогічні дослідження щодо уподобань молодших школярів, обговорювали проблеми залежності дітей від мобільних пристроїв.

У 2018/2019 н.р. проведено три засідання семінару - супутнику «Формування критичного мислення» (керівник Котлярова Н.М.) за темами: «Психологічні аспекти критичного мислення», «Технологія критичного мислення», «Створення умов для розвитку критичного мислення у молодших школярів на уроках читання». Спікером методичних заходів у цікавій формі було проілюстровано, що критичне мислення — це здатність людини чітко виділити проблему, яку необхідно розв'язати, розглянути різні підходи щодо розуміння проблеми з метою прийняття власного обґрунтованого рішення. Практично педагоги опрацьовували стратегії «Алфавіт», «Загадка», «Ромашка Блума», «Перевернута казка». Вчителем ЗОШ №32 ім. С.С. Кривоносова Чумак Т.С. узагальнено методичний посібник «Критичне мислення – мислення для життя».

У закладах освіти створено внутрішні ресурси та умови для підвищення кваліфікації педагогів, а саме: працюють проблемні групи (ЗОШ №16, 48, 57), здійснюється експериментальна робота (ЗОШ №22, 56, 64, 50, СНВК).

За результатами методичної діяльності педагоги закладів освіти впроваджують технологію критичного мислення, тематичну інтеграцію, застосовують стратегії розвитку комунікативної діяльності, створюють лепбуки, Інтелект-карти, застосовують нейропсихологічні вправи, що сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу.

Заслугує на поширення педагогічний досвід щодо впровадження інклюзивної освіти в АДТ, де забезпечено рівний доступ до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами, застосовуються особистісно-орієнтовані методи навчання, створено нове освітнє середовище, розроблено індивідуальні програми розвитку дітей, здійснюється психологічна підтримка та індивідуальний супровід асистента педагога.

У 2018/2019 н.р. педагоги початкових класів розпочали активно впроваджувати STEM – технології. На базі ЗОШ №57 ім. Т.Г. Шевченка вперше відбувся фестиваль STEM-57, під час проведення якого всі присутні мали можливість ознайомитись з інноваційними технологіями, необхідними для реалізації концептуальних засад Нової української школи, а також взяти участь у конкурсі найцікавіших робіт. Фестиваль став платформою для розвитку, пошуку й підтримки наукових ідей у дітей різного віку.

Важливим напрямом у роботі є забезпечення наступності між дошкільною ланкою, початковою та базовою школою. З цією метою проведено спільні методичні заходи:

- з педагогами закладів дошкільної освіти – семінар - тренінг «Classroom Management: ефективне використання освітнього простору» за участю автора посібника «Total Physical Response – мій крок до успіху» Євгенії Таранової. Під час інтерактивної роботи педагоги дізнались про ефективність використання освітнього простору та керування ним;

- з вчителем фізики ЗОШ №3 Федоровою О.В. з питання впровадження STEM-технології на уроках «Я досліджую світ». Вчитель продемонструвала серію дослідів, які можуть впроваджувати у практику вчителі початкових класів.

За підтримки методиста географії Шиліної С.Л. педагоги початкових класів мали змогу отримати інформацію щодо використання сучасних медіавидань у освітньому процесі для формування цілісного сприйняття світу.

За ініціативи методиста Мазуркевич Л.І. проведено STEM – фестиваль, під час якого учні та педагоги ознайомилися з досвідом освітніх закладів - новаторів. Діти з батьками мали змогу спробувати себе у ролі STEM - науковців на воркшопах, майстер-класах, керували автомобільними й авіаційними роботами, користувалися інноваційними гаджетами. Учні 4-х класів відвідали виставку проектів, розважалися з аніматорами, спостерігали за дослідами учнів та педагогів.

Не менш значною є співпраця НМЦ з науковими установами міста. Так, у Миколаївському Національному університеті ім. В.О. Сухомлинського відбувся презентаційний семінар «Моя Батьківщина – Україна», який підготували фахівці кафедри дошкільної та початкової освіти. В рамках заходу проведено екскурсію для педагогів початкових класів, під час якої вчителів ознайомили з сучасними навчальними приміщеннями, кімнатою, облаштованою для проведення практичних занять по НУШ. На практичних заняттях вчителі початкових класів опановували методики застосування сторітелінга, інфографіки, скрайбінгу. Представники кафедри дошкільної та початкової освіти проводили сучасні методичні заходи та презентували новітні педагогічні технології. У листопаді 2018р. представники педагогічної громади Миколаєва брали участь у Всеукраїнській науково-практичній

конференції «В.Сухомлинський – від пізнання дитини до створення освітньо-виховної системи» на базі Національного університету ім. В.Сухомлинського.

НМЦ укладено Угоду про співпрацю з Міжнародним класичним університетом ім. П.Орлика. Фахівці зазначеного вишу беруть безпосередню участь у загальноміському проекті «Науковці – педагогам», реалізація якого здійснюється шляхом проведення наукових студій з питань методичної роботи, управлінської діяльності, організації освітнього процесу, що сприяє синергії науки та практичної діяльності.

Аналіз якісного складу вчителів початкових класів, які викладають в перших класах, свідчить про достатній рівень фахової підготовки педагогів. Усі педагоги отримали сертифікати про наявність курсів на платформі ЕдЕра при Міністерстві освіти і науки України та навчання при Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти; переважна більшість педагогів проходила навчання на різних за тематикою вебінарах, учителі брали участь в Інтернет - конференціях, майстер-класах, що свідчить про достатній рівень підготовки педагогічного складу до саморозвитку та готовності до впровадження інноваційної діяльності.

У 2018/2019 н.р. стартував пілотний проект по сертифікації педагогів. Відповідно до наказу Державної служби якості освіти України від 01.04.2019 №01-11/17 «Про затвердження загального списку експертів, які можуть залучатися до проведення сертифікації» 4 педагога (ЗОШ №3, 6, 26, 50 ім. Г.Л. Дівіної), 2 ЗДНВР (ЗОШ №6, 18), методист початкової освіти НМЦ Слободянюк О.В. стали експертами. Педагоги початкових класів МСНВК для дітей зі зниженим зором, ЗЗСО №3, 6 успішно пройшли перший етап сертифікації, під час якого експерти з інших регіонів України вивчали їхню практичну роботу.

9 педагогам початкових класів (ЗЗСО №1 ім. О.Ольжича, 6, 18, 32 ім. С.С. Кривоносова, 57 ім. Т.Г. Шевченка, 65) присвоєно у 2019 році педагогічне звання «учитель-методист».

Учитель початкових класів ЗЗСО №1 ім. О.Ольжича Олійник Валентина Броніславівна посіла II місце в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2019» у номінації «Учитель інклюзивного класу».

З метою створення оптимальних умов для виявлення обдарованої молоді і надання їй підтримки стосовно розвитку інтелектуального потенціалу у 2018/2019 н.р. працювала заочно-дистанційна школа «Надія» для обдарованих дітей, в якій навчалося 266 учнів, з них на кафедрі англійської мови 43 учня, німецької - 2, природознавства – 54, математики – 57, української мови – 61, «Я у світі» - 49. Супровід учнівських робіт здійснювали 14 вчителів: української мови (5 педагогів), природознавства (2), математики (2), «Я у світі» (3), англійської мови (1), німецької мови (1).

Переважає більшість учнів успішно закінчила навчання; 27 учнів, що набрали найбільшу кількість балів, поза конкурсом взяли участь у II етапі (міському) учнівських олімпіад, 11 - посіли призові місця.

У II етапі предметних олімпіад серед учнів 3-4-х класів взяли участь 583 школяра. За результатами змагань 180 переможців: з англійської мови - 72, української - 43, німецької - 8, математики - 35, природознавства - 16, «Я у світі» - 6.

Учасниками III етапу обласних предметних олімпіад стали 20 учнів закладів освіти: №1 ім. О.Ольжича, 3, 19, 20, 22, 51, 59, 65, ММК ім. В.Д. Чайки, з яких 15 - переможці (I місце посіли 11 учнів, II - 2, III – 2).

Результативним виявився XIX Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика. Із 1230 учасників шкільного етапу 120 переможців вийшли на міський рівень. За підсумками визначено переможцями 17 учнів 3-х класів (ЗЗСО №1 ім. О. Ольжича, 6, 12, 18, 22, 26, 28, 33, 50 ім. Г.Л. Дівіної, 57 ім. Т.Г. Шевченка, 59, ММК ім. В.Д. Чайки, АДТ) та 8 учнів 4-х класів (ЗЗСО №1 ім. О. Ольжича, 3, 6, 19, 42, 45, 65, ММК ім. В.Д. Чайки). Успішні також результати конкурсантів III етапу: з 9 учасників перемогу вибороли 7 учнів (ЗЗСО №1 ім. О. Ольжича, 6, 19, 28, 59, 65, ММК ім. В.Д. Чайки).

У 2018 р. всі першокласники міста отримали цікаву книгу «Мій Миколаїв: міні-енциклопедія для дітей та дорослих», над створенням якої працювали педагоги міста: Світлана Кучерук, Ольга Смекаліна, Тетяна Яблонська, Ілона Невська, Тетяна Тверда, Олена Некіпелова, Тетяна Михайловська, Олена Бойко та методисти НМЦ Лариса Майборода, Олена Слободянюк.

Під час вивчення питання готовності педагогів до впровадження Нової української школи встановлено, що є певні проблеми у:

- впровадженні нових методик та сучасних технологій навчання та виховання;
- здійсненні педагогічної діагностики учнів;
- плануванні професійного саморозвитку вчителя та створенні індивідуальної професійної траєкторії;
- сформованості інформаційно - цифрової компетентності педагога;
- накопиченні та запровадженні кращого педагогічного досвіду.

Сьогодні висуває нові вимоги до педагога. Суспільству потрібен вчитель-професіонал з високою науковою, методичною, психолого-педагогічною, теоретичною і практичною підготовкою, здатний до безперервного навчання, творчості і постійного самовдосконалення.

Тому в сучасних умовах реформаційних змін в освітньому просторі всіх рівнів важливого значення набуває підвищення ефективності методичної роботи,

яка має ґрунтуватися на досягненнях психолого-педагогічної науки, перспективного педагогічного досвіду та бути спрямованою на підвищення фахової майстерності педагогічних працівників, на розвиток творчого потенціалу кожного вчителя.

У комплексі завдань методичної роботи пріоритетними на 2019/2020 н.р. є:

- вдосконалення навчально-методичного забезпечення та методики його використання;
- застосування сучасних технологій навчання та виховання;
- вдосконалення системи роботи, яка забезпечує підвищення кваліфікаційного рівня педагога відповідно до його потреб;
- формування інформаційно-цифрової грамотності педагогів;
- розвиток умінь та навичок щодо самооцінювання та самовдосконалення.

Загальна середня освіта

Мережа закладів загальної середньої освіти

Мережа закладів загальної середньої освіти (далі ЗЗСО) міста Миколаєва здебільшого задовольняє освітні потреби мешканців міста. На кінець 2018/2019 н.р. це 70 закладів освіти: у т.ч. гімназій – 5, ліцеїв – 5, колегіумів – 1, спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов з 1 класу – 2, спеціалізована школа мистецтв і прикладних ремесел – 1, вечірніх шкіл – 2 та 1 спеціальний навчально-виховний комплекс для дітей із зниженим зором.

Зростання чисельності дитячого населення Миколаєва (збільшення народжуваності, антитерористична операція на сході країни, міграційні процеси) суттєво впливає на кількісний склад учнівського контингенту. Упродовж останніх трьох років кількість школярів збільшилася на 3 615 і станом на 05.09.2018 р. складає 43 892 учня. Найбільший заклад в місті за кількістю учнів – Миколаївський муніципальний колегіум (1700 учнів).

учителі – 2 903

учні – 43 892

Створення оптимальної мережі закладів загальної середньої освіти - важливий чинник забезпечення доступності та якості освіти. Моніторинг

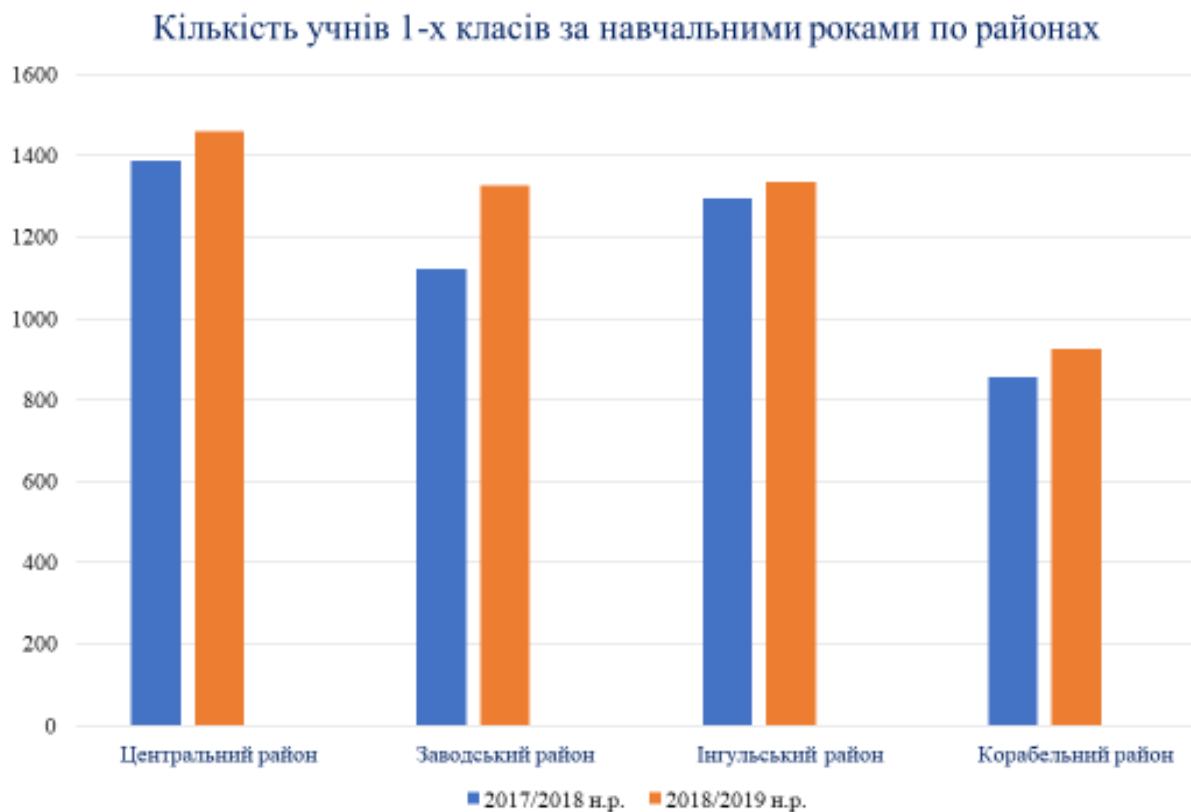

ефективності функціонування мережі виявив певні передумови для її оптимізації, що обумовлено вартістю утримання одного учня, середньою наповнюваністю класів, кількістю здобувачів освіти, оскільки зазначені показники призводять до підвищення ресурсозатратності.

З метою приведення мережі закладів загальної середньої освіти у відповідність до діючого законодавства, з урахуванням рентабельності їх утримання та на виконання Закону України «Про освіту», доручення виконавчого комітету Миколаївської міської ради від 12.03.2018 №3-з/в, рішення колегії управління освіти Миколаївської міської ради (протокол №2 від 11.05.2018) управлінням освіти за участю керівників розроблено Дорожню карту оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти на 2019-2022 роки, схвалену муніципальною радою.

Нова українська школа

Одним із важливих завдань освіти є реалізація Концепції «Нова українська школа, відповідно до якої поступово створюється новий освітній простір для навчання 5082 учня 1-х класів за новими освітніми програмами.

У рамках реалізації Концепції «Нова українська школа» для закладів освіти закуплено дидактичні матеріали (набір наочно-дидактичних матеріалів з української та англійської мов; набори цифр і знаків на магнітах, моделей геометричних тіл та фігур, мірного посуду, грошових знаків, лічильного матеріалу; модель механічного годинника, комплект дитячих музичних інструментів, мікроскопи учнівські, математичні терези з набором важків, лупи шкільні, фліпчарти, лялькові театри, меблі, ноутбуки та багатофункціональні пристрої.

Право на отримання освіти державною мовою

Відповідно до освітніх запитів батьківської громадськості щодо навчання дітей державною та мовами національних меншин у місті функціонують 57 україномовних, 10 – двомовних (у дев'яти школах з російською мовою навчання з 01.09.2018 відкрито 12 перших класів, де викладання здійснюється державною мовою: ЗЗСО №15, 19, 25, 31, 35, 42, 45, 53, 61), 3 – російськомовних (ЗЗСО № 10, 18, економічний ліцей № 2).

У 2019/2020 н.р. усі російськомовні заклади загальної середньої освіти здійснюють набір до 1-х класів з українською та російською мовами навчання. Завдання керівників полягає у створенні в закладах україномовного освітнього середовища відповідно до вимог чинного законодавства, забезпеченні поділу класів на групи, в оснащенні кабінетів української мови та літератури довідниками, словниками, дидактичними матеріалами.

Україномовні ЗЗСО - 57

Двомовні ЗЗСО - 10

Російськомовні ЗЗСО - 3

Форми організації навчання

Поряд з традиційною денною формою навчання учні мають можливість навчатися за індивідуальною та екстернатною.

У 2018/2019 навчальному році за станом здоров'я на індивідуальній формі перебували 664 дитини, на екстернатній - 37 учнів. Наразі, перевагою екстернатної форми навчання мають можливість скористатися діти, які прибули із зони АТО та АР Крим.

Індивідуальна форма – 664 учні

Екстернатна форма – 37 учнів

У двох вечірніх закладах (вечірня школа № 1, ВЗЕФН) здобувають освіту 883 учні; вечірня школа №1 обслуговує Миколаївський слідчий ізолятор і Центр соціально-психологічної реабілітації дітей Миколаївської обласної ради; при денному закладі освіти № 17 імені В.Г. Саражана стабільно працюють класи із заочною формою навчання (95 учнів).

У 20 закладах загальної середньої освіти функціонували 53 інклюзивні класи, де навчалися 70 учнів (на 32 класи та на 49 дітей більше минулорічного). На базі 5 ЗЗСО організовано навчання для дітей із затримкою психічного розвитку (21 спеціальний клас, 233 учні); в 20 ЗЗСО - 53 інклюзивних класи (70 учнів). В інклюзивних класах введено посади асистента учителя та асистента вихователя, що забезпечують соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. У місті створено два інклюзивно-ресурсні центри, де діти з особливими навчальними потребами та їх батьки мають можливість отримати консультації психологів, логопедів, реабілітологів, дефектологів.

Профільне навчання

Протягом останніх трьох років понад 6,0 тис. школярів було охоплено профільним навчанням та поглибленим вивченням окремих предметів; у 2018/2019 навчальному році їх кількість збільшилась майже на 3,0 тис. і дорівнює 8845 (поглиблено вивчають окремі предмети 5477 учнів; охоплено профільним навчанням 3368 учнів). У місті на базі 55 закладів освіти функціонують профільні класи.

Важливим завданням освіти є створення умов для функціонування профільної старшої школи.

Для задоволення запитів та інтересів учнівської молоді щодо отримання профільної освіти в освітньому просторі Миколаєва працюють 5 різнопрофільних ліцеїв: два економічних, юридичний, морський ліцей ім. професора Александра, класичний; 5 гімназій, колегіум, Миколаївський муніципальний академічний коледж та спеціалізована школа мистецтв і прикладних ремесел.

Суттєві **проблеми щодо** функціонування старшої школи як профільної полягають в обмеженості учнів стосовно вибору профілю навчання в межах свого закладу (39 закладів освіти в мережі 10-11-х класів мають менш 100 здобувачів освіти, внаслідок чого ЗЗСО набирають здебільшого по одному 10 та 11 класу); неналежній оснащеності навчальних кабінетів, хоча у 2018/2019 н.р. освітній простір закладів освіти поповнено 5 сучасними навчальними кабінетами та лабораторіями, а також придбано 64 ПК.

Показниками ефективного використання навчально-виховного середовища є **академічні успіхи здобувачів освіти: 121 випускник – претенденти на нагородження медалями** (золота медаль «За високі досягнення у навчанні» - 100, срібна медаль «За досягнення у навчанні» - 21), 140 випускників 9-х класів отримали свідоцтво про здобуття базової середньої освіти з відзнакою, 243 випускника 11-х класів нагороджено Похвальними грамотами «За особливі успіхи у вивченні окремих предметів», 2547 - Похвальними листами «За високі досягнення у навчанні»; **високими є показники участі в інтелектуальних конкурсах:** 165 переможців III (обласного) етапу всеукраїнських олімпіад, 31 переможець (I-III місця) IV етапу всеукраїнських олімпіад (муніципальний колегіум – 9, СЗОШ №22 – 5, гімназія №3–3, Перша українська гімназія – 2, юридичний ліцей– 2, морський ліцей – 1, ЗЗСО №3 – 2, №15 – 1, №19 – 2, №20 – 1,

№51 –1, №54 – 1, №57 – 1), 1 переможець міжнародної олімпіади з математики (срібна медаль, учень 8 класу ММК Нелепов Нікіта), 2 учні ММК переможці всеукраїнської олімпіади з математики серед учнів 5-7 класів.

Науково-дослідницька діяльність (18 переможців III етапу МАН): муніципальний колегіум – 7, СЗЗСО №22 – 5, ЗЗСО №3 – 2, ЗЗСО №24 – 1, юридичний ліцей – 1, морський ліцей – 1, Перша українська гімназія – 1.

Здобутки школярів у творчих конкурсах: команда у складі 3-х учнів гімназії №2, по одному з юридичного ліцею та ЗОШ №3 вибороли перемогу у турнірі юних істориків. Переможцями IX Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Т.Г.Шевченка стали учні ММК (Майорова Ангеліна, 6 клас), гімназії №2 (Черненко Вероніка, 5 клас) та Мхитарян Артур (СЗЗСО №22) – переможець XVIII Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським дням, у номінації «Література». Учні муніципального колегіуму - учасники обласного фестивалю «Моя STEM-ідея» в секціях «STEM-лабораторія власними руками» та «Розумні пристрої».

4 квітня 2019 року колежани разом зі своїми вчителями брали активну участь у міському фестивалі «STEM-освіта Миколаєва – 2019», де представили свої проекти з робототехніки «Регульоване перехрестя» та біології «Вимірювальні прилади».

Високий рівень мотивації всіх суб'єктів освітнього процесу (керівники та педагогічні колективи беруть участь у виставках «Інноватика в сучасній освіті», «Сучасні заклади освіти», у творчих проектах). ПУГ - Золота медаль на X Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» (м. Київ, 23-25 жовтня 2018р.) у номінації «Інноваційне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення». Золоті медалі на X Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти - 2019» (м. Київ, 14-16 березня 2019р.) отримали НМЦ, МСШ «Академія дитячої творчості», ЗЗСО №31, 57, срібні медалі – ЗЗСО №3, 17. ЗЗСО №57 презентувала посібник «Формування інформаційно-цифрової компетентності учня та вчителя як важливої складової розвитку інноваційної особистості в контексті НУШ», який оцінено золотою медаллю. НМЦ, ЗЗСО №3, 57 представили досвід роботи закладів освіти Миколаєва «Навчання в епоху змін: STEM-освіта як шлях до інноваційного розвитку Миколаєва» і були нагороджені дипломами за активну участь у реформуванні національної системи освіти. У рамках виставки педагогами МСШ «Академія дитячої творчості», ЗЗСО №31 проведено круглий стіл та майстер-клас. ЗЗСО №64 одна з 360 шкіл зі всієї України, де креативні завдання отримали високі бали відбіркової комісії, втретє стала учасницею проекту GoCamp 2019, який відбудеться влітку. ЗЗСО №17 - учасник Всеукраїнського інноваційного освітнього проекту «Формування й оцінювання громадянських компетентностей в освітньому процесі на рівні базової середньої школи» у рамках Програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа»; учасник спільного з обласним ресурсним центром підтримки інклюзивної освіти заходу «Соціальна адаптація дітей молодшого шкільного віку в умовах спеціальних класів». Гімназія №4 провела міський семінар-тренінг директорів закладів загальної середньої освіти з теми «Використання хмарних сервісів в освіті. Електронне середовище навчального закладу на базі хмарного сервісу Microsoft Office 365». ЗЗСО №28 - у квітні 2019 року директор школи Звоник В.І. взяла участь в обговоренні питань

освіти під час Парламентських слухань на тему: «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки». Вчитель української мови та літератури Теплової О.В. стала учасницею 13 Всеукраїнських Читань Гуманної Педагогіки «Чисті думки творять дива», присвячених 100-річчю з дня народження В. О. Сухомлинського, у місті Києві та отримала сертифікат. Учителі освітньої галузі «Мова і література» - учасники Регіональної (не)конференції для шкільних педагогів магістрального MINI-EDCAMPу «Від творчого учительства до відповідального громадянства», взяли участь у Всеукраїнському фестивалі «Щасливий Бути Вчителем», що відбувся у м. Києві; у травні - у mini-EdCampі Yuzhne 2019 «Діти і дорослі – едкемпери та едкемперики» у м. Южне Одеської області. ММК - 19-20 квітня на базі Миколаївського муніципального колегіуму відбувся Регіональний Форум "Виклики в інклюзії: вирішуємо, консолідуємось, будуємо майбутнє!" Також учні колегіуму долучилися до проведення міжнародної он-лайн олімпіади з хімії (проект «Всеосвіта»), усі учасники отримали 7 дипломів I ступеня та 3–II. **Класичний ліцей** –команда ліцею – лідер словацько-українського проекту "Активний громадянин – ефективна влада». Нагороджені сертифікатом за надзвичайний вклад у розвиток громадянського суспільства!

МСШ «Академія дитячої творчості» - участь адміністрації школи у семінарі «Лідерство і менеджмент змін у шкільній реформі» (Київ, МОН України, Перший форум регіонів України та Республіки Білорусь); м. Мінськ (участь школи у якості представників освіти України), науково-практична конференція «Партнерство в освіті: вектори співробітництва» (Кишинів, Молдова); Міжнародна школа «Академія педагогічної творчості». **Гімназія №4** долучилася до українсько-німецького проекту «Шкільна медіація та діалог – стратегія для молодого покоління миротворців в Україні» (ГО «Офіс Регіонального Розвитку» у партнерстві з Child Fund Deutschland), до Апробації антикорупційних інструментів від ГО «ЕдКемп Україна» та проектів USAID «Взаємодія» й «Сприяння академічній доброчесності в Україні». **ЗЗСО №1** - успішна участь у проекті “Letsdo, Ukraine”, «Еко-школа року», перемога у всеукраїнському проекті «Демократична школа», отримали DSD - дипломи 18 учнів рівня А2 , DSD- дипломи рівня С1 – 2 учні, рівня В2 - 15 учнів.

Професійна (професійно-технічна) та вища освіта: Миколаївський муніципальний академічний коледж (95 учнів), 11 закладів професійно-технічної освіти (4437 осіб), що фінансуються з міського бюджету та надають, крім повної загальної середньої освіти, різні спеціальності: Миколаївський муніципальний академічний коледж - «акторське мистецтво» та «декоративно-прикладне мистецтво», заклади професійно-технічної освіти (робітничі професії та початковий рівень вищої професійної освіти за кваліфікацією «молодший спеціаліст»), які мають високий попит на ринку праці, зокрема, «оператор комп'ютерного набору», «оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «молодша медична сестра з догляду за хворими», «електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» та інші.

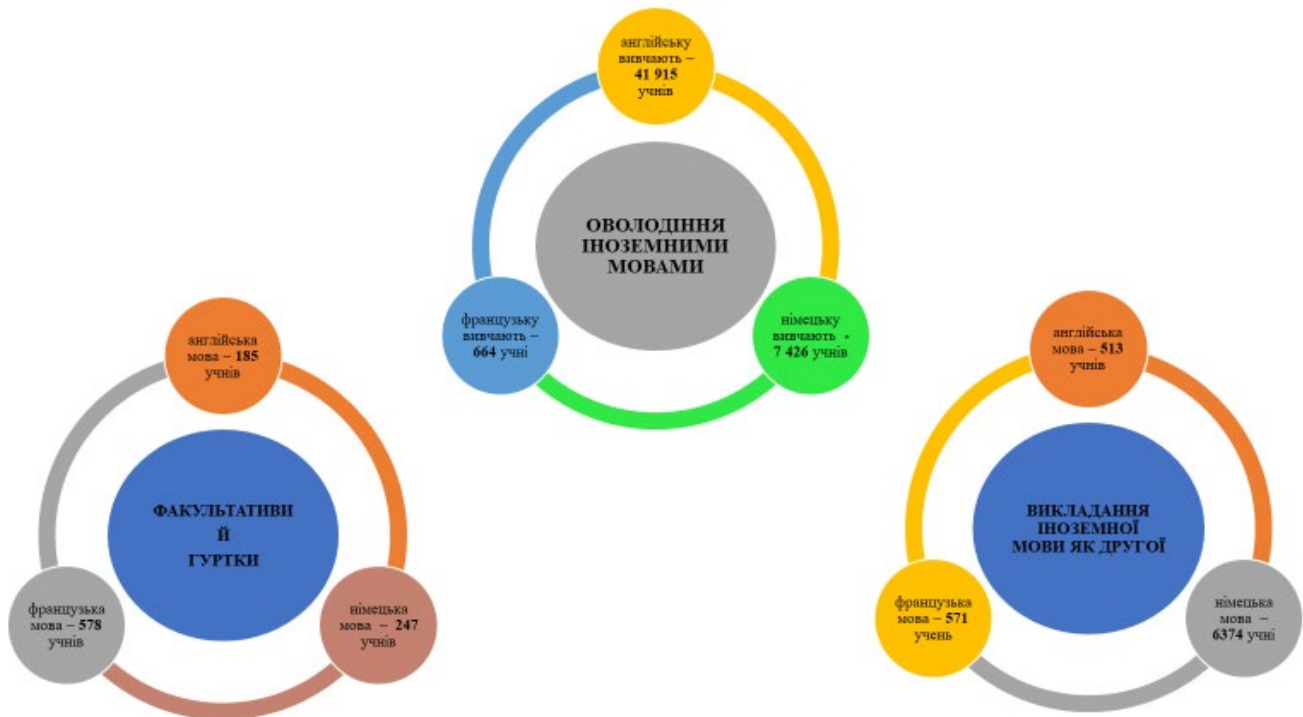
Оволодіння іноземними мовами

Створено умови для оволодіння іноземними мовами: англійську вивчають 41 915 учнів, німецьку – 7 426, французьку – 664. У позаурочний час діти відвідують факультативи й гуртки (з англійської мови – 185, німецької – 247,

французької – 578). Забезпечено викладання іноземної мови як другої для 7 458 школярів (англійської – 513, німецької – 6 374, французької – 571).

Актуальним завданням залишається формування компетентності посередницької діяльності, спілкування іноземними мовами та оснащення кабінетів сучасним обладнанням.

Охоплення учнів позашкільною освітою

У 7 закладах позашкільної освіти, гуртках на базі ЗЗСО та Миколаївському будинку вчителя охоплено гуртковою роботою 27455 (66%) дітей. Найбільшим попитом користуються гуртки та творчі об'єднання художньо-естетичного, еколого-натуралістичного, науково-технічного, туристсько-краєзнавчого та військово-патріотичного напрямів.

Міжнародна співпраця

Навички спілкуватися в багатокультурному середовищі, працювати в команді, ставити цілі та досягати їх, спілкуватися рідною та іноземними мовами здобувачі освіти набувають у співпраці й участі в різних проектах.

ЗЗСО співпрацюють із закладами освіти зарубіжних країн: в межах співпраці ЗОШ №6 з товариством японської культури в Миколаївській області «Татікадзе» 13 березня 2019 року проведено зустріч з почесними гостями: Другим секретарем посольства Японії в Україні Хошіно Юічі, радником з питань культури посольства Японії в Україні Ярошиком Кирилом, учні школи представили гостям творчий звіт про участь у загальношкільному проекті «Японія очима дітей».

Учасники освітнього процесу Миколаївської ЗОШ №7 співпрацюють з училищем Святих Кирила та Мефодія (м. Бургас, Болгарія) та Недільною школою при посольстві України (м. Париж, Франція). У межах співпраці у Франції (м. Париж) українське консульство та учні Недільної школи зустрічали делегацію

ЗОШ №7 Миколаєва, під час зустрічі проведено екскурс у життя української діаспори та по Парижу.

11 квітня 2019 року ЗЗСО №7 проведено телеміст з теми: «Органи громадського самоврядування закладу». Учні та педагоги ЗЗСО №16 упродовж навчального року в межах співпраці з загальноосвітньою школою імені св. Кирила і Мефодія (м. Варна) та училищем №20 (м. Софія) провели ряд заходів: День болгарських просвітителів, Дні болгарської культури, зустріч з послом республіки Болгарія в Україні Стояном Горчивкіним, долучились до акції «Троянди Болгарії», провели фольклорні свята - зустрічі зими та весни за болгарськими та українськими національними традиціями. У закладі працюють гурток «Родолюбіє» - популяризатор болгарської мови, пісні, танцю та факультатив «Болгарська мова» для здобувачів освіти 5-9 –х класів, який зберігає та поширює національну культуру, традиції, мову. Для учнів-слухачів факультативного курсу проводиться мовна практика в Болгарії, що сприяє виробленню навичок спілкування в багатокультурному середовищі, толерантному ставленню до культури інших народів, збереженню та розвитку культури, традицій свого народу. У листопаді 2018 року учні Миколаївської гімназії №4 представляли заклад у Національній конференції eTwinningPlus 2019, в якій, окрім України, взяли участь Італія, Туреччина, Болгарія, Литва, а об'єднало усіх учасників конференції знання англійської мови. Учні 9-х класів та вчитель англійської мови Миколаївської гімназії № 4 Плешивцева Л.М. долучилися до міжнародного проекту «BBC LiveClasses». Учитель із Великобританії Майкл Бренд провів онлайн-урок, присвячений незвичайній школі у Великобританії, де навчаються діти із 42 країн. МСШ «АКАДЕМІЯ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ» щорічно проводить Міжнародний

фестиваль дитячої творчості «Золотий лелека». 25 червня 2019 року у с. Рибаківка планується проведення 22 фестивалю за участю творчих колективів різних держав.

Миколаївська загальноосвітня школа I-III ступенів №31 пройшла відбір для участі в програмі підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа» (2018-2021), що спрямована на підтримку системних демократичних реформ освіти в Україні. Програму реалізовує Європейський Центр ім. Вергеланда (Осло) при підтримці Міністерства іноземних справ Норвегії та у співпраці з Міністерством освіти і науки України. З 2 по 5 лютого команда школи проходила 4-денний тренінг у Києві, під час якого вивчала посібники та матеріали Ради Європи у сфері освіти для демократичного громадянства і прав людини, а також матеріали, розроблені у рамках програми "Демократична школа».

Польсько-український проект «Думай, Роби, Дій, Створи й Пиши» об'єднав 18 учнів 11-х класів **СЗОШ № 22** та 18 польських школярів, що навчаються в електронно-комп'ютерній школі м. Катовіце (Польща). Групу українських учнів очолювали 2 лідери – вчителі англійської мови Первова М.М. та Чебанюк К.М. Проект тривав 8 днів (з 23 жовтня по 30 жовтня 2018 р.) та відбувався у передмісті Закопане (Польща). Весь проект присвячений темі журналістики, а саме, - як стати сучасним поважним журналістом у бурхливому світі подій та сенсацій. Учасники проекту були запрошені на радіостанцію м. Краків, де змогли взяти інтерв'ю у ведучих та гостей радіо. Кожен день призначалася певна група журналістів, які були відповідальні за узагальнення всіх подій дня та створення власних публікацій у будь-якому форматі.

Учні 22 школи працювали ретельно й наполегливо, але в той же час мали різнобічну культурну програму з екскурсіями та мандрівками, гідно презентували Україну й Миколаїв на вечорі української культури.

«Молодь дебатує» – унікальний німецько-український проект для розвитку демократії через навчання молоді відстоювати власні погляди, дискутуючи на суспільно важливі теми. Педагоги та учні ЗЗСО №1, 22, 29 його активні учасники з 2016 року. EdCamp - це унікальна платформа професійного зростання. Відкритий обмін педагогічним досвідом, співпраця і пошук шляхів вирішення спільних задач за принципом: «Дай, якщо можеш – Візьми, якщо хочеш», це спільнота кращих агентів змін, ефективна модель для генерування змін в освіті на рівні окремо взятої школи, регіону та країни в цілому.

29 березня 2019 року у Миколаївській ЗОШ I-III ступенів №29 проведено (не)конференцію міні-EdCamp «Від творчого учительства до відповідального громадянства», її учасники - педагоги, учні, батьки, представники органів громадського самоврядування з різних міст України. ЗЗСО №29 - експериментальний майданчик пілотного проекту «Формування ключових громадянських і соціальних компетентностей в освітньому процесі на рівні базової середньої освіти». Також учні ЗЗСО №29 є учасниками німецько-українського проекту «Історія моєї громади».

Завдання на 2019-2020 н.р.

1. Забезпечити функціонування оптимальної мережі закладів дошкільної та загальної середньої освіти, яка задовольнить запити батьківської громадськості щодо доступу здобувачів освіти до якісної освіти та відповідатиме принципу рентабельності утримання закладів загальної середньої освіти.

2. Створювати в закладах україномовне освітнє середовище відповідно до вимог чинного законодавства; формувати компетентності посередницької діяльності, спілкування іноземними мовами.

3. Продовжити роботу щодо реформування освіти за концепцією Нової української школи, створення нового освітнього простору; забезпечення належних

ресурсних умов (оснащення сучасними кабінетами, підвищення кваліфікації учителів) для надання якісних освітніх послуг здобувачам освіти, забезпечення їх конкурентоспроможності на вітчизняному та європейському ринках праці.

4. Підвищити ефективність роботи психологічної служби щодо упередження конфліктних ситуацій та виявлення схильностей учнів при визначенні профілю навчання.

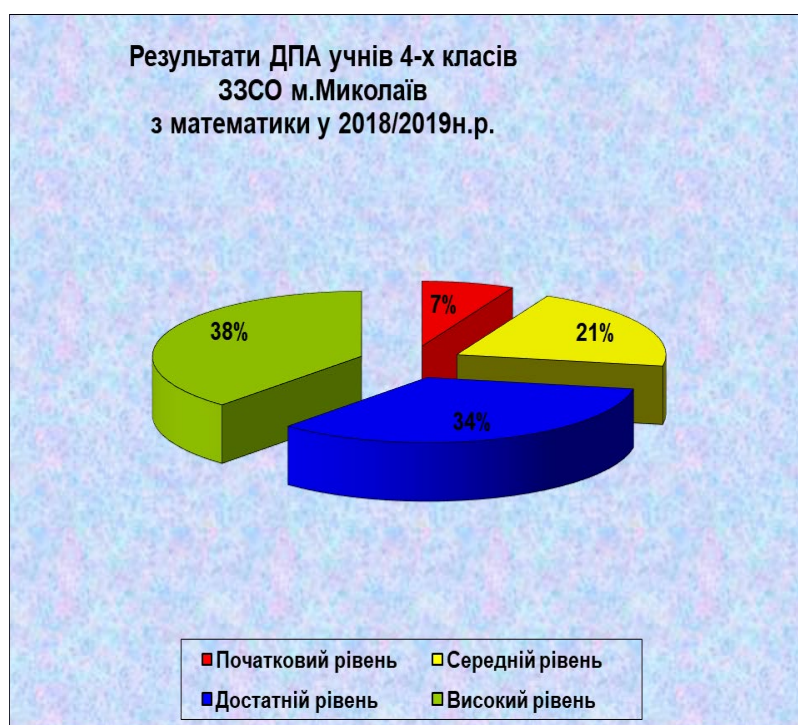
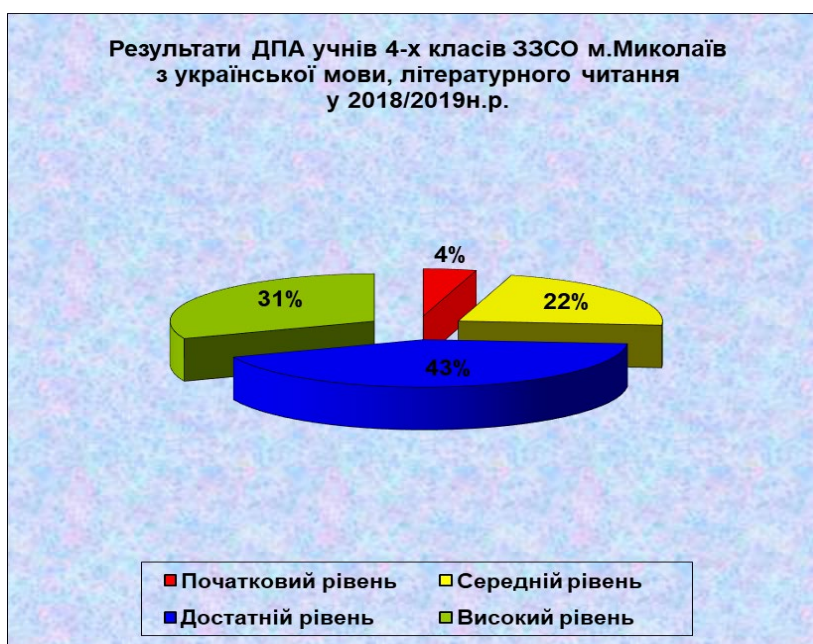
5. Налагодити дієву роботу педагогічних колективів закладів освіти щодо розвитку обдарованих та здібних учнів.

6. Забезпечити ефективну партнерську взаємодію з батьківською громадськістю, прозорість та відкритість діяльності закладів освіти (доступність громадськості до інформації про роботу закладів міста, джерела фінансування, витрати, режим роботи, наявність вільних місць тощо).

Результати ДПА 4 класи 2018/2019 н.р.

Спеціалістами управління освіти проаналізовано результати навчальних досягнень здобувачів освіти I, II, III ступенів закладів загальної середньої освіти міста та встановлено таке. Підсумки ДПА учнів 4-х класів з української мови, математики (за інформацією навчальних закладів) свідчать, що вчителі забезпечують дотримання вимог Державного стандарту початкової загальної освіти, здійснюють особистісно зорієнтований і компетентнісний підходи, які сприяють результативному засвоєнню дітьми змісту початкової загальної освіти. Протягом навчання у початковій школі більшість здобувачів оволоділи ключовими компетентностями, що позитивно вплинуло на їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток.

Предмети	початковий рівень	середній рівень	достатній рівень	високий рівень	Якість
Укр. мова, літературне читання	1,5% - 2016/2017 3% - 2017/2018 4% - 2018/2019	15% - 2016/2017 24% - 2017/2018 22% - 2018/2019	42,5% - 2016/2017 31% - 2017/2018 43% - 2018/2019	41% - 2016/2017 42% - 2017/2018 31% - 2018/2019	83,5% - 2016/2017 73% - 2017/2018 74% - 2018/2019
Математика	5% - 2016/2017 5% - 2017/2018 7% - 2018/2019	21% - 2016/2017 21% - 2017/2018 21% - 2018/2019	36% - 2016/2017 37% - 2017/2018 43% - 2018/2019	38% - 2016/2017 37% - 2017/2018 38% - 2018/2019	74% - 2016/2017 74% - 2017/2018 72% - 2018/2019

У 2018/2019 н.р. програмовий матеріал із зазначених предметів засвоїли на достатньому та високому рівнях від 72% до 74% дітей, у минулому навчальному році - від 73% до 74%.

За інформацією, наданою адміністраціями закладів освіти, більшість здобувачів освіти 4-х класів мають стійки обчислювальні, логічні, геометричні, алгебраїчні вміння відповідно до державних вимог щодо рівня навчальних досягнень учнів із математики. Водночас початковий рівень з математики виявили 7% учнів 4-х класів, що обумовлено недостатнім рівнем сформованості логічного

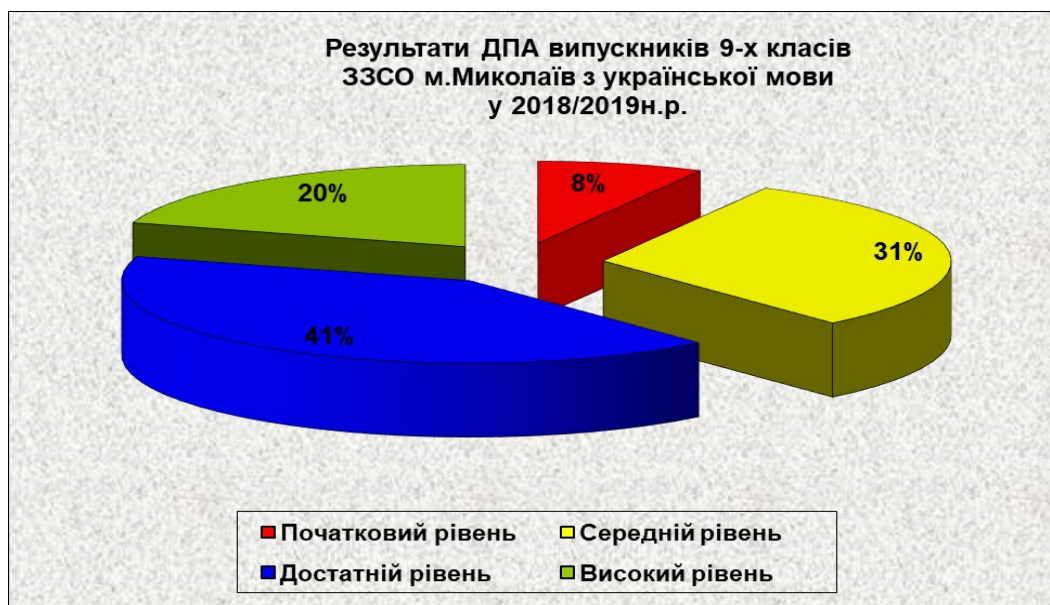
мислення, інтелекту, пам'яті в окремих дітей та свідчить про необхідність впровадження індивідуального та диференційованого підходу до цієї категорії учнів. Учні недосконало опанували навички письмового множення та ділення багатозначних чисел, креслення прямокутника, розв'язання завдання з логічним навантаженням, що обумовлено недостатньою систематичністю використання завдань подібного виду на практиці.

Початковий рівень з української мови виявили 4% випускників 4-х класів. З української мови складним для учнів виявилось завдання на побудову письмового висловлювання, визначення частин мови та зв'язку слів у реченні, правопис словникових слів, що сталося внаслідок недостатньо системного вправлення учнів у відпрацюванні вказаних умінь і навичок.

При складанні ДПА учнями 4-х класів виявлена проблема при оцінюванні навчальних досягнень із української мови, а саме творчого завдання, так як у вимогах до змісту завдань та їх оцінювання вказано, що у творчому завданні виставляють по 1 балу за зміст висловлювання і грамотність, де враховують помилки лише на ті правила, вивчення яких передбачено навчальною програмою, але не вказано скільки помилок може бути.

Результати ДПА випускників 9-х класів

У 2018/2019 навчальному році, як і в минулому, в основній школі державна підсумкова атестація проводилась з української мови, математики та предмета за вибором закладу освіти.

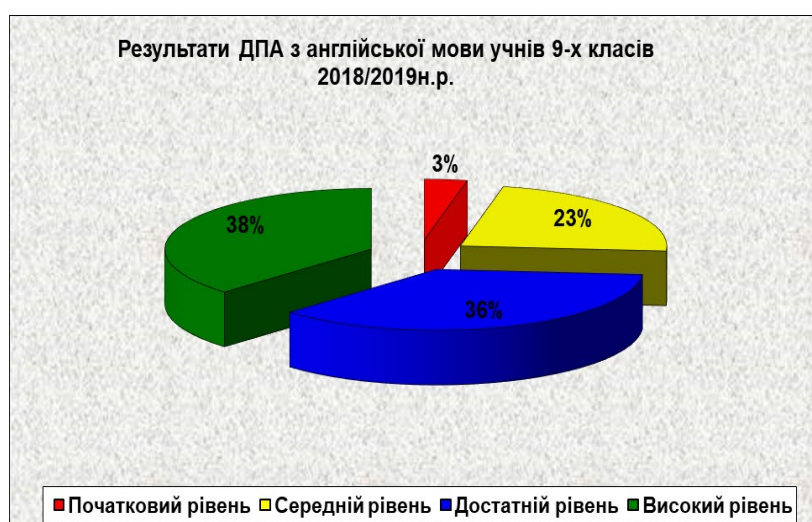
ДПА з української мови проводилась у формі диктанту. 61% 9-класників склали її на високому та достатньому рівнях, що свідчить про сформованість в учнів орфографічних та пунктуаційних навичок, вміння спілкуватися державною мовою, формування в закладах освіти україномовного середовища. У порівнянні з попередніми двома навчальними роками якісний показник з української мови залишився майже незмінним (становив 61% та 62%).

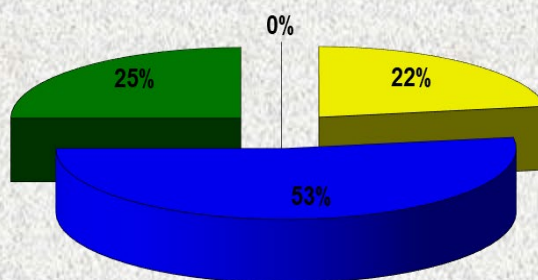

Складаючи ДПА з математики, учні виконували роботу у формі інтегрованої письмової роботи з алгебри та геометрії. Встановлено певний рівень сформованості предметних компетентностей випускників 9-х класів. 50% учнів виконали її на високому і достатньому рівнях, разом із тим у 11% 9-класників математичні навички сформовані лише на початковому рівні, що вказує на наявність проблем в організації роботи з окремими учнями, адже математична грамотність є запорукою розвитку логічного мислення та формування компетентності в природничих науках і технологіях. У порівнянні з 2013/2014 н.р., 2014/2015 н.р., 2015/2016 н.р., 2016/2017 н.р., 2017/2018 н.р. якісний показник з математики залишився майже сталим (з 54%, 51%, 50%, 46%, 49, 50%).

Результати ДПА з предметів за вибором

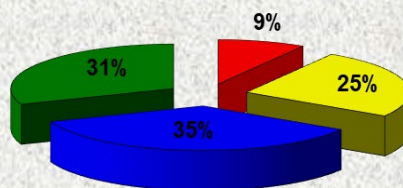

Результати ДПА з німецької мови учнів 9-х класів у 2018/2019н.р.

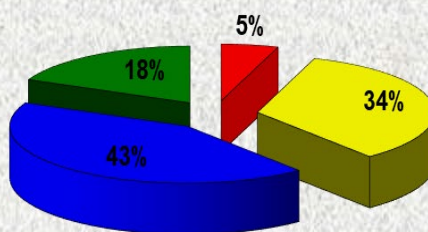
■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

Результати ДПА з української літератури учнів 9-х класів у 2018/2019н.р.

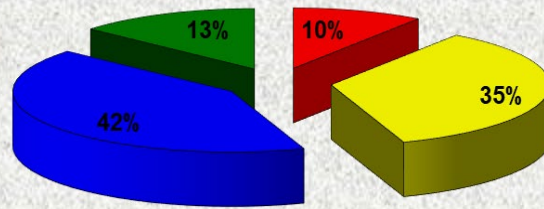
■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

Результати ДПА випускників 9-х класів ЗЗСО м.Миколаїв з географії у 2018/2019н.р.

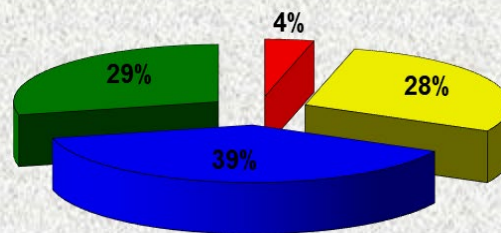
■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

Результати ДПА випускників 9-х класів ЗЗСО м.Миколаїв з біології у 2018/2019н.р.

■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

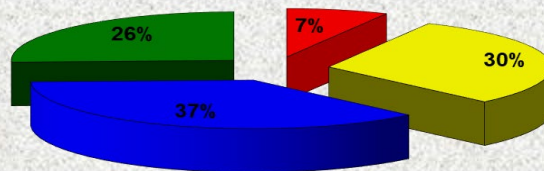
Результати ДПА з правознавства учнів 9-х класів у 2018/2019н.р.

■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

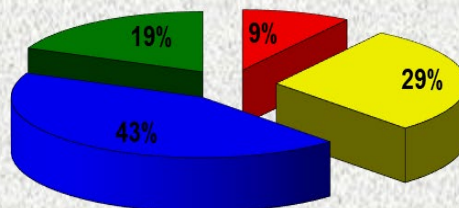

Результати ДПА з історії України учнів 9-х класів у 2018/2019н.р.

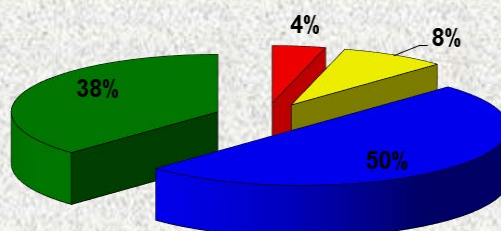
■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

Результати ДПА з російської мови учнів 9-х класів у 2018/2019н.р.

■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

Результати ДПА з зарубіжної літератури учнів 9-х класів у 2018/2019н.р.

■ Початковий рівень ■ Середній рівень ■ Достатній рівень ■ Високий рівень

Спілкування іноземними мовами дозволяє молоді інтегруватись в європейський та світовий культурний простір та є важливим мотиватором для успішного оволодіння якомога більшою кількістю іноземних мов.

Випускники шкіл на ДПА з англійської мови показали 74% якості проти 62% у минулому навчальному році, що свідчить про сформованість комунікативних компетентностей у переважної частини здобувачів освіти. Результати з німецької мови також свідчать про якісне опанування програмового матеріалу - показник якості 78% (у минулому році - 48%).

За вибором закладів освіти учні складали ДПА з предметів природничого циклу: **біології, географії, фізики, інформатики**. Показник якості з біології становить 55% (у минулому році - 69%), з географії – 61% (у минулому році - 58%), з фізики – 53% (у минулому році - 57%), з інформатики – 50% (у минулому навчальному році не складали). Зрозумілим є вибір предмету інформатики для складання ДПА та результати випускників основної школи, адже **інформаційно-цифрова компетентність** – одна з провідних у сучасному інформаційному світі.

Також педагоги окремих ЗЗСО міста обрали для складання ДПА **гуманітарні та суспільно-гуманітарні предмети**, з яких учні виявили достатній рівень сформованості предметних компетентностей. Зокрема, показник якості з російської мови становить 62% (у минулому році - 66%), з української літератури – 66% (у минулому році - 61%), із зарубіжної літератури – 88% (у минулому році - 52%), з правознавства – 68% (у минулому році - 56%), з історії України – 63% (у минулому році - 58%). Ці предмети було обрано з урахуванням профілю навчання в базовій школі. Зросли показники здобувачів освіти правового профілю, навчання за яким сприяє формуванню ключових компетентностей, насамперед, соціальних і громадянських.

Результати державної підсумкової атестації з предметів за вибором показали належний рівень підготовки випускників основної школи з обраних предметів та професійний підхід вчителів до вибору форм і методів організації освітнього процесу. Вибір предметів для складання ДПА за вибором учнів орієнтує здобувачів освіти на навчання за певним профілем, сприяє формуванню предметних компетентностей та умінь вчитися впродовж життя. Проектна, науково-дослідницька, просвітницька діяльність, навчальна практика, які використовуються в освітньому процесі, сприяють формуванню ключових компетентностей здобувачів освіти Нової української школи.

Інклюзивна освіта в дії

У процесі демократизації нашого суспільства все більшого поширення набувають ідеї гуманізації освіти, в яких домінує орієнтація на інтереси дитини, задоволення її потреб. 2018 рік на Миколаївщині став роком освіти та інклюзивного навчання. Такий підхід пояснюється принципом дитиноцентризму, який сьогодні має бути пріоритетним в освіті.

Оскільки спроможність вчитися залежить не лише від стану окремих органів або ж їхньої фізіологічної функціональності дитини, а й від психологічної, то акцент зсувається від внутрішніх проблем особистості до системи освіти, яка надає їй підтримку в навчанні, визнає її потенціал та задовольняє всі її індивідуальні потреби. Станом на 20.05.2019 року в закладах освіти міста виховуються та навчаються 3145 дітей даної категорії (ЗДО–1991, ЗЗСО–1154). З них, за довідками ЛКК, охоплені індивідуальною формою навчання 665 учнів.

У місті сформовано мережу закладів, які надають спеціальні освітні послуги відповідно до індивідуальних особливостей дітей. Поступово удосконалюється мережа закладів дошкільної освіти компенсуючого типу (санаторні та спеціальні), в яких безоплатно перебувають хворі діти і діти з вадами психофізичного розвитку. У 19 дитячих садках функціонують 20 інклюзивних груп, якими охоплено 30 дітей (для порівняння 2017 року - у 5 закладах дошкільної освіти, 5 груп, 7 дітей; 2016 – 1 заклад, 1 група, 1 дитина). У спеціальному навчально-виховному комплексі для дітей зі зниженим зором виховуються 136 дітей дошкільного віку у 8 групах та навчаються 180 дітей шкільного віку у 13 класах; у ЗЗСО №13, 17, 43, 46, 53 функціонують спеціальні класи для дітей із затримкою психофізичного розвитку.

У 20 закладах загальної середньої освіти працюють 53 інклюзивних класи, де навчаються 72 учні: №1 ім. Олега Ольжича (4 класи, 6 дітей), № 6 (1 клас, 1 дитина), №7 (2 класи, 3 дитини), №10 (3 класи, 4 дитини), № 12 (2 класи, 2 дитини), №15 (4 класи, 5 дітей), №19 (5 класів, 5 дітей), №25 (2 класи, 2 дитини), №26 (4 класи, 9 дітей), №29 (3 класи, 4 дитини), № 33 (1 клас, 2 дитини), № 34 (1 клас, 1 дитина), № 43 (1 клас, 2 дитини), №45 (2 класи, 2 дитини), №46 (1 клас, 1 дитина), №47 (3 класи, 4 дитини), №53 (2 класи, 3 дитини), №56 (1 клас, 1 дитина), Миколаївській гімназії №4 (1 клас, 1 дитина), ШМіПР (8 класів, 11 дітей). Для порівняння: у 2017 році - у 14 школах 21 інклюзивний клас, 25 учнів; 2016 - у 8 закладах 11 класів, 11 дітей.

В інклюзивних класах отримують освіту діти із затримкою психічного розвитку, розладами спектру аутизму, порушеннями мовлення, зі зниженим слухом, амбліопією, порушеннями функціонування внутрішніх органів, ДЦП, порушеннями опорно-рухового апарату, комбінованими порушеннями. У закладах налагоджена робота команди психолого-педагогічного супроводу.

Штат закладів укомплектований психологами, логопедами відповідно до штатних розписів, у разі потреби залучають сторонніх спеціалістів на договірній основі. Фахівці, що працюють в інклюзивних класах, постійно підвищують рівень своєї педагогічної майстерності. Так, вчителі відвідували семінари в Миколаївському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти («Створення інклюзивного простору в освітньому закладі», «Підготовка вчителя початкової школи до роботи в інклюзивних класах» тощо), науково-

методичному центрі управління освіти Миколаївської міської ради або підвищували кваліфікацію в режимі онлайн (у тому числі EdEra-SMARTOsvita «Робота вчителів початкових класів з дітьми з особливими потребами»); обмінювались досвідом у спеціально створених Google-спільнотах, асистенти вчителів взяли участь у тренінгу асистентів учителів «Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти» у м. Ірпінь (вересень 2018р.), навчанні на базі МОШПО за концепцією Нової української школи (жовтень 2018), пройшли курси «Інклюзивна освіта», «Недискримінаційний підхід в освіті» (EdEra).

У місті створюються умови для отримання дітьми з особливими потребами професійно-технічної освіти. Миколаївський професійний ліцей торгівлі та ресторанного сервісу, де готують кваліфікованих робітників за такими професіями як кухар, кондитер, продавець продовольчих і непродовольчих товарів, майстер ресторанного обслуговування, з 2002 року (коли було набрано першу інклюзивну групу) випустив більше 170 кондитерів 4 розряду з числа осіб з вадами слуху. Серед випускників є багато спортсменів, у тому числі – паралімпійські чемпіони з плавання і легкої атлетики.

Важливу роль у соціалізації та адаптації дітей з обмеженими можливостями в освітнє середовище, у суспільство відіграють заклади позашкільної освіти, де також створені належні умови для розвитку творчих здібностей дітей, їхніх природних обдарувань та нахилів.

Оскільки навчання та виховання дітей із особливими потребами базується на доступності усіх форм навчання й освітніх послуг, індивідуалізації та адаптації навчальних програм з урахуванням потреб і можливостей дитини, поєднанні традиційних та інноваційних підходів до розвитку дитини, забезпеченні

сприятливих умов для соціалізації, самовизначення та самореалізації дітей, міська влада, управління освіти при проектуванні нових освітніх об'єктів враховують всі складові щодо створення належних умов навчання для дітей з обмеженими фізичними можливостями.

У минулому навчальному році проведено роботи по створенню безбар'єрного середовища у 10 закладах освіти: ЗДО № 101, 111, 132, 143, ЗЗСО № 3, 6, 25, 36, 54, АДТ, економічного ліцею №1. Облаштовано санвузли у ЗЗСО № 12, 6, 34, ліфт - у ЗОШ №36.

Впровадження новітніх форм освіти, які б надавали можливість дітям з особливими потребами навчатися разом із ровесниками у закладах освіти, є необхідним. Адже саме в процесі виховання і навчання, передбачених інклюзивною освітою, формується справжня людина.

Рішенням Миколаївської міської ради від 07.06.2018 №38/5, з метою забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами, надання їм психолого-педагогічної допомоги та забезпечення системного кваліфікованого супроводження, відповідно до ч.1 ст.19 Закону України «Про освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 №545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», керуючись п.30 ч.1 ст.26 Закону України «Про місцеве самоврядування», створені комунальні установи «Інклюзивно-ресурсний центр №1» Миколаївської міської ради та «Інклюзивно-ресурсний центр №2» Миколаївської міської ради, де встановлено корекційне обладнання (інтерактивні підлоги та пісочниці тощо), закуплене департаментом освіти і науки облдержадміністрації.

Зкладами позашкільної освіти укладено угоди про співпрацю з комунальними установами «Інклюзивно-ресурсний центр №1», «Інклюзивно-ресурсний центр №2», розроблено плани спільних заходів задля повноцінного залучення дітей з особливими освітніми потребами до позашкільної роботи, всебічного їх розвитку і соціалізації.

Фахівці інклюзивно-ресурсних центрів взяли участь у тренінгу «Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти (м. Київ, 8-11.10.2018), тренінгу за участю ізраїльських фахівців, який проводився у жовтні 2018 Міністерством освіти і науки України спільно з посольством Держави Ізраїль та у партнерстві з Ізраїльським центром міжнародного співробітництва MASHAV у м. Одеса; семінарі-практикумі «Організація роботи педагогічних працівників з дітьми, які мають гіпердинамічний розлад з дефіцитом уваги та порушення поведінки» на базі Обласного ресурсного центру; навчальному семінарі «Особливості використання інтерактивного інноваційного обладнання в корекційно - розвивальній роботі фахівців інклюзивно-ресурсних центрів Миколаївської області» (грудень 2018) на базі Науково-дослідного практичного центру Навчально-наукового інституту післядипломної освіти Чорноморського національного університету ім. П. Могили.

Інклюзія – це перший крок до того, щоб дитина з особливими потребами могла стати частиною соціуму. Інклюзія – це не науковий термін, яким послуговуються для вирішення абстрактних проблем. Це узагальнення долі тисяч дітей з особливими можливостями, які хочуть жити простим звичайним життям, хочуть бути сприйнятими такими, якими вони є. Визнання прав дітей з особливими освітніми потребами, їхніх інтересів, надання допомоги у процесі соціалізації та вибору професійної діяльності є надзвичайно важливим на сучасному етапі розвитку освіти в Україні. “Вірте в талант і творчі сили кожного вихованця”, – так звертався до вчителів один із найвеличніших педагогічних діячів сучасності В.О. Сухомлинський. Повною мірою ці мудрі слова стосуються і дітей з особливими освітніми потребами. “Школа – для всіх дітей”, – під таким гаслом мають працювати всі педагоги.

Логопедичною службою міста серед учнів 1-4-х класів, які навчаються за спеціальними програмами для дітей із затримкою психічного розвитку, з важкими вадами мовлення, аутистичного спектру, інтелекту, за інклюзивною та індивідуальною формами, проводилась корекційна робота за діагностичним, корекційним, консультативним та методичним напрямками.

У рамках **діагностичного** напрямку здійснено діагностику стану усного мовлення дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти. За результатами з 2590 обстежених виявлено 1086 дітей з вадами мовлення; на кожну дитину складені логопедичні представлення; групи укомплектовані згідно з мовленнєвими порушеннями дітей, розроблені плани корекційної роботи, проведені консультації для їх батьків.

З 8404 обстежених школярів 1-4-х класів щодо стану мовленнєвої діяльності виявлено 1564 дитини з вадами мовлення (дисграфія, дислексія, заїкування, фонетичний недорозвиток, фонематичний недорозвиток, загальний недорозвиток мовлення I, II, III, IV). Для 786 дітей організовано логопедичні заняття відповідно до стану усного та писемного мовлення.

На **корекційному** рівні проводились групові та індивідуальні заняття, спрямовані на розвиток самостійного зв'язного мовлення, збагачення словникового запасу, розвиток фонематичного сприйняття та мовленнєвого аналізу і синтезу, удосконалення навичок моторики руки та пальців рук, артикуляційної моторики, удосконалення довільної пам'яті, уваги, мисленнєвих операцій.

У рамках **консультативного** напрямку проведено 675 індивідуальних консультацій батьків, учителів, заступників і директорів закладів освіти. Під час консультацій батькам надавались необхідні рекомендації. На замовлення педагогів проведені заходи за темами: «Профілактика дисграфій», «Мовленнєва готовність дітей до школи», «Значення індивідуального підходу до дітей з порушеннями мовлення». Протягом року вчителі і логопеди контролювали систематичність відвідування дітьми логопедичних занять, вчителі враховували в своїй роботі рекомендації логопеда.

Високий рівень **методичного** напрямку корекційної роботи підтверджується результативністю та ефективністю роботи вчителів-логопедів логопункту: з 786 зарахованих у 686 дітей виправлено вади мовлення, покращено стан мовлення у 88 дітей (у зв'язку зі складністю дефекту).

Підвищення кваліфікації відбувається за планом на курсах у МОШПО, на засіданнях методичних об'єднань вчителів-логопедів, творчих зустрічах у міському клубі «Дефектолог», при ознайомленні з інноваційними технологіями з теми «Біоенергетика в корекції звуковимови дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку», створенні мультимедійних презентацій по корекції заїкування, участі у логопедичних вебінарах, наданні систематичної логопедичної допомоги дітям з інвалідністю на волонтерських засадах у ГО «Усмішка дитини». Глибокі знання дефектології, активна життєва позиція, високі моральні якості педагогів логопедичної служби підтверджуються такими професійними здобутками: Плесовських А.М. – керівник міського м/о вчителів корекційної освіти, старший логопед системи освіти міста, Бондар Н.А. – Голова ради ГО «ММОРЗОД та ІД «Усмішка дитини», Корнієнко І.В – співзасновник та член президії ГО «Асоціація практикуючих логопедів України», Савінова Н.В. – керівник волонтерської групи «Відкрите серце», Пруднікова Н.В. – керівник м/о вчителів-дефектологів міста, Малярчук О.Є. – 10 років очолювала м/о вчителів-логопедів Центрального району, Савельєва Л.І. – керівник м/о вчителів-логопедів Інгульського району.

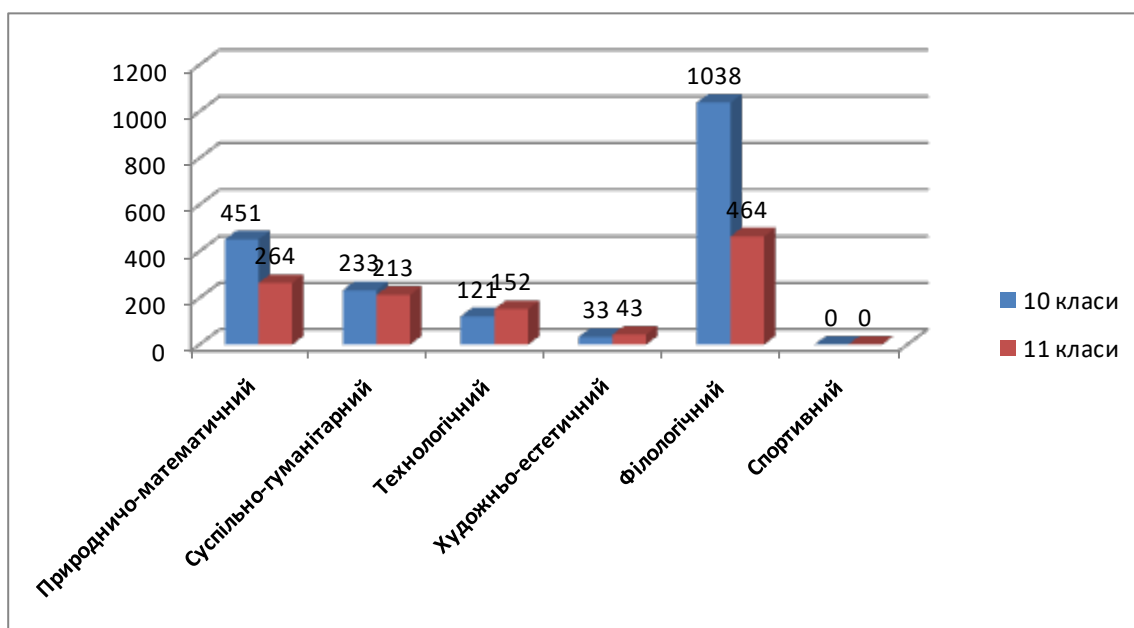
Профільне навчання – крок до якісної освіти та успішної підготовки до здачі ЗНО

Профільне навчання є ключовим напрямом модернізації та удосконалення системи освіти. 40 закладів загальної середньої освіти впроваджують профільне навчання: 23 багатoproфільних, 17 – однопрофільних. У порівнянні з минулим роком збільшилась кількість профільних закладів загальної середньої освіти: 2017/2018 н.р. – 27; 2018/2019 - 40.

На 34,6% збільшилась кількість учнів, охоплених профільним навчанням.

Вибір старшокласниками профілів навчання:

З метою формування вмотивованого до змін нового типу управління, педагога, підвищення рівня науково-педагогічної, методологічної компетентності, інноваційної грамотності відповідно до Закону України «Про освіту», стратегії

розвитку Нової української школи, дорожньої карти «Освіта майбутнього» другий рік працює «Управлінський університет менеджерів методичної роботи» для заступників директорів з навчально-методичної роботи.

У рамках проекту проведено кейс-семінар «Інноваційні моделі та форми організації корпоративного навчання керівних та педагогічних кадрів в умовах реформування освіти», громадську акредитацію предметних методичних об'єднань закладу загальної середньої освіти «Трансформація сучасних концептуальних засад професійного розвитку педагогів у практику роботи шкільних методичних підрозділів», вернісаж новаторських практик «Сучасні тренди в управлінській діяльності й освітньому процесі» тощо. Заступники директорів відвідали творчі лабораторії колег, ознайомились з досвідом роботи з метою впровадження в управлінську діяльність. Методичні заходи завершуються плідним консультативним діалогом за темою та наданням методичних рекомендацій учасникам з підвищення власного фахового рівня.

Система незалежного зовнішнього оцінювання в Україні на сьогодні є однією зі стабільних систем, що злагоджено функціонує задля реалізації одного з важливих завдань у галузі освіти: оцінювання рівня навчальних досягнень випускників шкіл.

Стабільність цієї системи не заважає їй розвиватися, відгукуватися на актуальні запити. У нашому місті склалась певна система проведення ЗНО, що було відмічено представниками Українського центру оцінювання якості освіти; з кожним роком розширюється мережа пунктів тестування на базі закладів освіти, кількість персоналу, залученого до процедури проведення ЗНО. З метою навчання методиці організації ЗНО проводяться семінари, тренінги, навчально-методичні наради для педагогів міста. В 2019 році просертифіковано 283 особи.

Питання щодо нормативно-правового, навчально-методичного забезпечення ЗНО-2019 розглянуто на засіданнях науково-методичної ради НМЦ, методичних об'єднань, навчально-методичних семінарах вчителів-предметників, класних керівників 11 класів; висвітлено в ЗМІ, в прямому ефірі програми «Радіодень» Українського радіо на хвилі 92 FM та в мережі Facebook «Українське радіо. Миколаїв».

У закладах загальної середньої освіти проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота з учнями та їхніми батьками методистом Ковальчук Н.М., представниками адміністрації, вчителями, психологами.

З метою підбиття підсумків ЗНО - 2018, визначення недоліків у роботі педагогів міста, шляхів подолання прорахунків, якісної підготовки до ЗНО - 2019 проведено семінар – панораму методичних знахідок «Педагогічні аспекти формування компетенцій випускників щодо підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання», що сприяло підвищенню методичної компетентності та усвідомленню учасниками власної професійної діяльності як шляху до особистісного й професійного зростання.

Досвід кращих освітян міста Миколаївських гімназій №2, 3, 41, економічного ліцею №2, Миколаївського морського ліцею ім. професора М. Александрова, спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів №22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу, ЗОШ №51, Першої української гімназії ім. Миколи Аркаса, ММК ім. В.Д. Чайки щодо підготовки випускників до зовнішнього

незалежного оцінювання, методичні рекомендації методистів-предметників анонсовано на сайті НМЦ, на семінарах, круглих столах, авторських методичних студіях, тренінгах. На уроках вчителі-предметники проводять онлайн-тестування за завданнями у форматі зовнішнього оцінювання.

Проведено низку зустрічей із науковцями: Авраменком О.М., автором численних підручників, методичних посібників для підготовки до ЗНО, ДПА з української мови і літератури, заслуженим працівником освіти України, відомим телеведучим рубрики «Експрес-урок української мови на каналі «1+1»; Щупаком І.Я., кандидатом історичних наук, автором шкільних підручників; кандидатом географічних наук Остроухом В.І., доктором історичних наук Волошиним Ю., доцентом кафедри новітньої історії України ім. М. Грушевського Львівського національного університету ім. І. Франка Мудрим М.М., кандидатом педагогічних наук Ковбасенком Ю.І.

НМЦ укладено угоду про співпрацю з Миколаївським національним університетом ім. В.О. Сухомлинського, де на базі кафедри біології і хімії протягом 3 років працює гурток «Юний хімік», одним із завдань якого є підготовка до успішної здачі ЗНО.

У поточному році науково-методичним центром розпочато роботу факультативу «Розв'язування нестандартних завдань з математики й фізики» (керівник – Гайша О.О., кандидат технічних наук Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова), на заняттях якого старшокласники розглядають розв'язки завдань підвищеної складності ЗНО.

Більше 10 років працює проблемна група «Стратегії підготовки учнів до виконання сертифікаційної роботи ЗНО з математики» для вчителів, які викладають в 11-х класах.

Інтерактивні конкурси «Соняшник», «Левеня», «Геліантус», «Колосок», структура і зміст завдань яких відповідають програмам ЗНО, сприяють розсосередженій підготовці до ЗНО з української мови і літератури, предметів природничо-математичного циклу.

Все це дає певні результати: Миколаївська гімназія №2 входить до 100 найкращих шкіл України за результатами ЗНО – 2018.

За результатами ЗНО-2018 у ТОП-200 кращих шкіл України з навчальних предметів увійшли Миколаївська гімназія №2 - 76 місце з української мови і літератури; Морський лицей ім. професора М. Александрова – 57 – з математики; ЗОШ №46 посідає 29 місце з фізики; Миколаївська гімназія №2 - 98, а спеціалізована школа №22 - 111 місце з англійської мови; ЗОШ №13 (106), ЗОШ №1 (187) – з хімії; Перша українська гімназія ім. М. Аркаса – 186, вечірня школа №1 – 190 – з біології; Миколаївська гімназія №2 на 123 місці з географії.

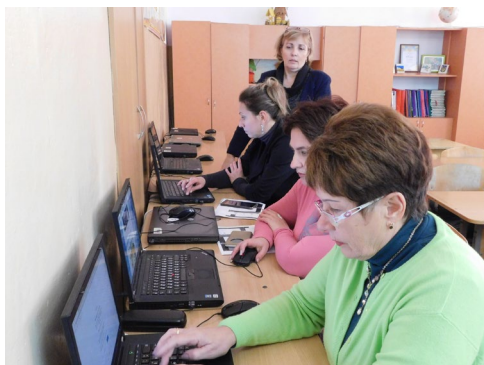
Впровадження ІКТ в освітній процес

«Основна ідея нової школи полягає в тому, щоб перейти від школи знань до школи компетентностей, які включають знання, уміння та ставлення, засновані на ціннісній платформі», - наголосила Лілія Гриневич.

Шкільна природничо-математична освіта є однією з важливих гарантій реалізації людиною свого інтелектуального потенціалу, а створення умов для зростання кожного вчителя, забезпечення сучасного рівня освіти – основне завдання, яке стоїть перед вчителями природознавства, математики, біології, хімії, фізики, географії. Відповідно метою нашої діяльності є створення умов й ефективних механізмів для розвитку професійної компетентності і конкурентоспроможності педагогів, що сприяє розвитку інноваційного потенціалу міської системи освіти.

Сучасні зміни в змісті освіти обумовлюють модифікацію та модернізацію відповідних форм методичної роботи. Оскільки в основу компетентнісного підходу покладено активну свідому діяльність суб'єктів освітнього процесу, абсолютно логічним є використання в методичній роботі діяльнісного підходу, інтерактивних методів, інформаційно-комп'ютерних технологій тощо.

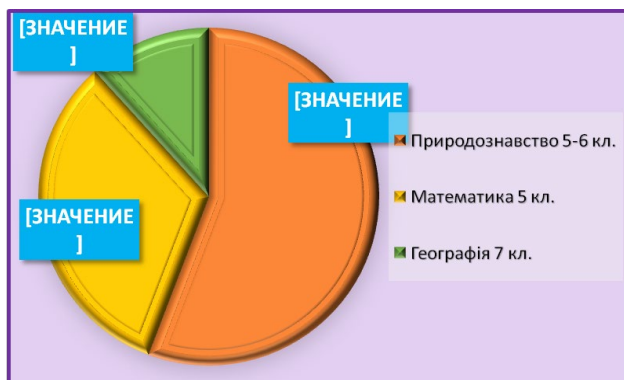
Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес та формування єдиного інформаційно-освітнього простору – пріоритетний напрям роботи міської методичної служби.

Задля успішного запровадження ІКТ у шкільну освіту методистами НМЦ проводиться навчання з використанням можливостей глобального інформаційного ресурсу у професійній діяльності педагога. Протягом трьох років працюють творчі і проблемні групи вчителів природничо-математичного циклу: «Хмарні технології в освітній діяльності педагогів», «Використання хмарних сервісів у професійній діяльності педагога», «Хмарна майстерня: впровадження технологій Web 2.0 в освітній процес». Учителями опановано прийоми спільної роботи з документами, створення та використання Google-форм, -презентацій, -таблиць, QR-кодів, хмари слів Word art тощо. Значною кількістю педагогів створено власні блоги, сайти, проводять дистанційне навчання, в освітній діяльності використовують інтерактивні та мультимедійні сервіси Learning apps, Kahoot, сервіси Google для розробки інтерактивних плакатів Thinglink.com, пазлів – Jigsaw planet тощо. Неформальне спілкування педагогів у соціальних мережах, створення професійних спільнот, робота сайту НМЦ, блогів методистів і педагогів, онлайн-публікації, участь у дистанційних методичних заходах сприяють широкому запровадженню ІКТ в освітній процес, процес підвищення професійної майстерності педагогів, їх інформаційно-цифрової компетентності. Проте, головною проблемою залишається відсутність умов для їх широкого впровадження.

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій сприяють широкому залученню обдарованої молоді до інтелектуальних змагань, що проводяться з використанням мережі Інтернет. Методистами НМЦ проводяться міські Інтернет-олімпіади з математики, географії, природознавства для учнів 5-7-х класів.

Предмети	Кількість переможців
Інтернет-олімпіада з математики для учнів 5-х класів (очний етап)	50 (гімназії №2, 4, 41, ММК, ЗОШ №3, 4, 7, 11, 13, 14, 16, 19, 22, 28, 35, 40, 48, 51, 54, 56, 64)
Інтернет-олімпіада з природознавства, біології і хімії для учнів 5-6 класів	103 (гімназії №2, 4, 41, АДТ, ММК, ЗОШ №3, 12, 13, 14, 29, 26, 32, 34, 35, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51, 53, 56, 57)
Інтернет-олімпіада з географії для учнів 7-х класів	51 (гімназії №2, 3, 4, 41, ПУГ, СЗОШ №22, МСНВК, ЗОШ №3, 6, 7, 15, 17, 19, 24, 25, 29, 35, 36, 44, 45, 48, 53, 60)

Шкільна природничо-математична освіта – гарантія реалізації людиною свого інтелектуального потенціалу, а створення умов для розвитку інтересу учнівської молоді до природничо-математичних наук – стратегічне завдання методичної служби міста. Готувати майбутніх новаторів слід ще під час навчання в закладах освіти. Тому дуже важливим є забезпечення розвитку напрямів STEM-навчання.

Так, ЗОШ I-III ступенів №19 реалізує Програму інноваційно-освітнього проекту всеукраїнського рівня на тему «Я – дослідник». В цьому навчальному році до експериментальної роботи долучився колектив юридичного ліцею.

На популяризацію STEM-навчання спрямований міський STEM-фестиваль. У цьому році міський фестиваль «STEM-освіта Миколаєва – 2019» проводився з метою сприяння реалізації концептуальних засад Нової української школи щодо посилення розвитку освіти наукового спрямування, яка базується на дослідно-орієнтованому навчанні, поглибленому вивченні окремих предметів і набутті молоддю компетентностей, необхідних для подальшої

дослідно-експериментальної, конструкторської, винахідницької діяльності. Фестиваль об'єднав школярів, учителів, керівників гуртків для обміну досвідом та ідеями проектів в галузі науки, технологій, інженерії та математики. У форматі Фестивалю працювали - виставкова зона, зона «Наука на сцені», воркшопи, зона робототехніки. Партнерами фестивалю залишаються Центральна бібліотека ім. М.Л. Кропивницького та Миколаївська науково-педагогічна бібліотека.

15 березня 2019 року в Києві в рамках проведення X Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» презентований досвід освітян Миколаєва з питань впровадження STEM-освіти, робототехніки. В рамках роботи виставки освітянами Миколаєва проведено панельну дискусію, презентацію на стенді та круглий стіл, на якому висвітлено питання «Навчання в епоху змін: STEM-освіта як шлях до інноваційного розвитку», «STEM-освіта як засіб підвищення мотивації до вивчення предметів природничо-математичного циклу»,

«Соціальне партнерство як шлях розвитку компетентностей учнівської молоді в межах STEM-освіти». Педагоги Миколаєва отримали 5 золотих (НМЦ, ЗЗСО №31, 57, АДТ, МАК) і 2 срібних медалі (ЗЗСО №3, 17).

Учасники круглого столу «Як залучити дівчат до STEM» - вчителі фізики, викладачі кафедри та студенти

механіко-математичного математичного факультету Миколаївського національного університету імені В.Сухомлинського, майстри університетських студій - активно обговорювали питання, пов'язані з професіями майбутнього, зі стереотипами у професіях. Майстри університетських студій, студенти механіко-математичного факультету презентували ще одну з технологій STEM-освіти: STEM-майданчик "Bank of Since", в якому була представлена інтелектуальна валюта різних держав світу.

Завдяки перемозі проекту «Robots» (створення на базі НМЦ STEM-лабораторії для занять робототехнікою, Манзарук С.М., методист НМЦ, автор проекту) в рамках міського проекту «Громадський бюджет-2018» учні конструюють і програмують роботів, створених на основі конструкторів Lego Education Mindstorms, VOTEON. Також у місті працює 5 кабінетів робототехніки на базі ЗОШ №19, 31, 42, Миколаївського муніципального колегіуму імені В. Д. Чайки.

За результатами перемоги проекту «Центр «Дослідник» як простір освітніх можливостей» (автор проекту Тарасова О.В., директор НМЦ) придбано цифрові лабораторії з фізики, хімії, біології, 3-D принтер, комплекти з робототехніки VOTEON. Використання у навчанні наведеного інструментарію дає змогу формувати навички технічної творчості, мотивувати школярів на вивчення природничо-математичних наук та сприяти їх орієнтації на STEM-професії.

Продуктивність й ефективність методичної роботи значно підвищується за рахунок залучення до проведення заходів науковців. Так, налагоджено тісну співпрацю з МНУ ім. В. Сухомлинського, МЧНУ ім. Петра Могили, Миколаївським національним аграрним університетом, Миколаївським науково – дослідним інститутом «Миколаївська обсерваторія», Міжнародним класичним університетом ім. Пилипа Орлика; проведено «Екологічні читання - 2019», лекторії з екології, географії; зпроваджено спецкурс для учнів старшої школи «Basics of Modern Physics» («Основи сучасної фізики»).

В умовах інформатизації суспільства усе більш нагальною стає проблема використання вчителями під час освітнього процесу сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Тому основним завданням системи освіти є підготовка педагога, здатного успішно організувати свою діяльність. Використовуючи один із ефективних шляхів глобалізації освітнього простору в сучасному світі - дистанційну освіту, за допомогою сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних телекомунікацій, комп'ютерної мережі при науково-методичному центрі для вчителів української мови та літератури створено принципово нові можливості для підвищення педагогічної компетентності педагогів, доступу та накопичення необхідної інформації.

Наступним кроком у реалізації інноваційного освітнього проекту «Хмаро орієнтоване освітнє середовище навчання української мови та літератури», до роботи в рамках якого було залучено майже 65% українських філологів, стало проведення онлайн занять «Додатки Google у професійній діяльності вчителя української мови та літератури». Таке навчання має більш індивідуальний характер,

є гнучкішим, педагог сам визначає темп навчання, може повертатися по кілька разів до окремих занять тощо.

У рамках проекту з метою розширення використання сучасних технологій в освіті, трансформації освіти, сприяння інноваціям у роботі сучасного вчителя та відповідно до засад Нової української школи розроблено інструкції для вчителів щодо використання комп'ютерних технологій на уроках української мови та літератури. Результатом проведеної роботи є те, що 125 учителів мають власні сайти та блоги. Це активні, творчі вчителі, яким не байдужий стан сучасного освітнього процесу та їх особиста роль у ньому, які активно діляться досвідом роботи з іншими педагогами.

Медіацентр «Професійний діалог» – осередок освіти й самоосвіти педагога

У сучасних умовах модернізації української освіти фундаментальне значення має формування системи комунікації освітнього процесу. Всім відомі нові вимоги до сучасної школи, що включають і такі пункти, як оновлений зміст освіти, інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес; інноваційні форми організації освітнього процесу, нова роль педагога в школі тощо. Всі перераховані позиції визначають нові напрямки діяльності педагога, нові цілі та завдання, які в сукупності важко вирішити самотужки, але нескладно за допомогою досвіду педагогічної громадськості, яка вже впроваджує на практиці нові підходи до освітнього процесу та має бажання поділитися цим досвідом.

Власне з цією метою на базі Миколаївського науково-методичного центру і започатковано роботу медіа-центру «Професійний діалог», яким керує вчитель – методист СЗОШ №22 Ткач Ірина Олександрівна, пріоритетом роботи якого є освіта і самоосвіта вчителя.

За декілька років діяльності центром зібрано чималий фонд методичних і навчальних матеріалів із досвіду роботи вчителів російської мови і літератури та зарубіжної літератури. Педагогами опрацьовано кожен із літературних творів, що увійшли до оновлених програм, розроблено не лише окремі уроки, а й паспорти до навчальних тем. Така допомога настільки міцно увійшла у практичну діяльність миколаївських вчителів, що вони не лише користуються цими наробками щодня, а й у них з'явилася потреба в трансляції та узагальненні перспективного досвіду, обговоренні актуальних питань викладання, обміні педагогічними ідеями, вирішенні нових проблем разом з педагогами всієї країни.

Вчителі Миколаєва сьогодні активно співпрацюють із фаховими виданнями, такими як «Зарубіжна література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Всесвітня література в сучасній школі». Так, за минулий 2018-й рік на шпальтах цих видань надруковано 32 статті, представлені медіацентром. Цікавий і актуальний досвід презентували вчителі О. Жукова (ММК ім. В.Д. Чайки), В. Морозова (МКЛ), О. Ірклій (гімназія №2). Квітневий номер журналу «Зарубіжна література в школах України» майже повністю укладений з конспектів уроків за оновленою програмою для 5-6-их класів, розроблених нашими миколаївськими вчителями Л. Журавською (ЗОШ №3), Л. Бондарук (гімназія №3), О. Івановою (ЗОШ №40), Н. Митрофановою (ЗОШ №39), А. Шевчук (ЗОШ №48).

Матеріали для друку в рубриці «Досвід учителів-зарубіжників Миколаївщини – вчителям України» протягом року узагальнювалися методистом НМЦ О.Гайченко. Презентовані наробки наших педагогів отримали схвальні відгуки не лише від редакції журналу «Зарубіжна література в школах України», а й колег зі всієї України. Завдяки роботі медіацентру вчителі України змогли ознайомитися з роботою методичного об'єднання миколаївської спеціалізованої школи №22 – у

травневому номері «Зарубіжна література в школах України» надруковано матеріали міського семінару «Сучасні підходи до літературної освіти в умовах розбудови Нової української школи. Розвиток творчо-критичного мислення шляхом навчального культурного діалогу» та майстер-класу вчителя і практичного психолога Н. Чайковської. З початку 2019-го року у фахових виданнях вже вийшли статті вчителів – методистів І. Ткач (СЗОШ №22), С. Лобзіної (гімназія №2), І. Царлової (гімназія №2), присвячені проблемам методики викладання зарубіжної літератури, аналізу творів сучасних авторів.

На якому б етапі життєвого і професійного шляху не знаходився педагог, він не може вважати свою освіту завершеною, а свою професійну концепцію остаточно сформованою, тому участь у роботі медіацентру «Професійний діалог» - це не просто веління часу, а необхідність для плідної роботи будь-якого вчителя-предметника.

Щороку досвід педагогів закладів дошкільної освіти як результат якісного здійснення методичного супроводу організації освітнього процесу висвітлюється у періодичних фахових виданнях «Дошкільне виховання», «Палітра педагога», «Вихователь-методист дошкільного закладу», «Музичний керівник», «Практичний психолог: дитячий садок». У цьому навчальному році авторами статей, конспектів занять, сценаріїв свят та розваг стали 25 педагогів закладів дошкільної освіти №1, 5, 20, 37, 60, 68, 71, 83, 103, 106, 132, 139, 140, 141, 148.

Важливим внеском у методичне забезпечення питань управління закладами дошкільної освіти став методичний посібник «План роботи закладу дошкільної освіти: принципи, структура, зміст. Крок за кроком до реального плану ефективних дій», розроблений методистом НМЦ І.Романюк. Посібник схвалений комісією з дошкільної педагогіки та психології Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України для використання в закладах дошкільної освіти (лист Інституту модернізації змісту освіти від 12.02.2019 №22.1/12-Г-43).

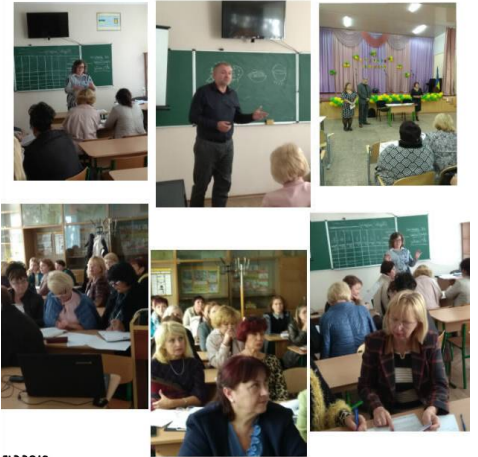
Досвід роботи вчителів по впровадженню інтегрованого навчання в початковій школі (автор С.Якименко, професор, завідувач кафедри початкової освіти МНУ ім. В.Сухомлинського) презентовано у журналах «Учитель початкової школи» (4 статті), «Початкова школа» (3 статті).

Формуємо компетентного педагога

Сьогодні кожен з нас розуміє, що подальша доля Української держави, утвердження демократії залежить у значній мірі від підростаючого покоління: молодь має бути налаштована на сприйняття загальнолюдських демократичних цінностей, здатна усвідомлено та відповідально брати участь у суспільно-політичному житті, мати активну громадянську позицію, вміти критично мислити. В системі освіти саме суспільствознавчі дисципліни покликані формувати в учнівської молоді базові компетентності демократичного громадянства, що вимагає від педагога постійного самовдосконалення, адже педагог не лише готує школярів до майбутнього – він ще безпосередньо формує це майбутнє.

З метою підвищення фахової майстерності вчителя науково-методичним центром здійснюється продуктивна співпраця з різноманітними установами та громадськими організаціями.

В рамках 15- річної партнерської взаємодії із Всеукраїнською асоціацією вчителів історії і суспільних дисциплін «Нова Доба» проведено багато різноманітних семінарів, запроваджено громадянознавчі курси, розроблені Асоціацією «Живи за правилами», «Вчимося бути громадянами»,

«Ми – громадяни України». Учні миколаївських шкіл – учасники численних проєктів «Нової Доби». Члени авторського колективу підручника «Громадянська освіта» Кендзьор П., д.п.н. (Львів) та Маркусь Н. (Тернопіль) у Миколаєві презентували новий підручник, сайт «Вчимося разом онлайн!», провели тренінг «Громадянська освіта: виклики сьогодення та особливості викладання курсу», опрацювали з педагогами окремі теми навчальної програми, обговорили методику проведення практичних занять, особливості оцінювання. За підсумками зустрічі педагоги Мирнінко І.Г. (Миколаївський морський ліцей ім.

проф. М. Александрова), Форносова Б.М. (класичний ліцей), Циганова С.Г. (гімназія №4), Козлова Л.В. (гімназія №41) отримали запрошення на семінар для підготовки тренерів із громадянської освіти (Львів, Одеса).

Формуванню цілісної історичної свідомості громадянина України сприяє поєднання двох складових: вивчення історії України й дослідження історії малої батьківщини. Екскурсії, зустрічі з краєзнавцями, співробітниками відділу документів і наукових розвідок з питань краєзнавства Миколаївської обласної універсальної бібліотеки - складові «Краєзнавчих студій. Історичне краєзнавство як складова сучасної історичної освіти», які працюють на базі науково-методичного центру. Вже традиційними стали спільні заходи з Державним архівом Миколаївської області (директор Левченко Л.Л.), науковцями місцевих закладів

вищої освіти (проведено семінари «Українська революція в історії нашого краю», «Голодомор 1932-1933 рр. на Миколаївщині: погляд з ХХІ століття»), які сприяють поглибленню знань учителів суспільних дисциплін із малодосліджених проблем.

Намагання повернутися до людини на протигагу визначним подіям, датам, народним масам або статистиці лежить в основі сучасної гуманітарної освіти. Людиноцентричний підхід до проблем пам'яті – важлива складова діяльності Українського центру вивчення історії Голокосту (Київ), угода про співпрацю з яким була укладена НМЦ у 2010 році. За інформаційної підтримки УЦВІГ у листопаді 2018 року відбувся навчально-методичний семінар «Бабин Яр: пам'ять на тлі історії». Модератори заходу, вчителі історії Моторкіна О.М. (ЗОШ №28),

Смекаліна О.В. (ЗОШ №54), Форносова Б.М. (класичний ліцей) провели тренінгові вправи, опрацювали методику роботи проведення навчальної екскурсії по віртуальній виставці.

Справжнього патріота виховує знання історії рідного краю та свого народу

У сучасний період розбудови нашої державності перед Новою українською

школою стоїть важливе завдання - виховання всебічно розвиненої, духовно багаті особистості зі стійкими моральними переконаннями, яка буде любити і шанувати свою Батьківщину, красу її неповторної природи, зберігати найкращі здобутки науки і культури, пишатися історією держави. А для того, щоб любити свою Батьківщину - треба її пізнати і

передати свої щирі почуття учням. У зв'язку з цим на базі НМЦ вже 8 років поспіль працює туристичний клуб «Шляхами великих митців», який згуртував педагогів-словесників. Така діяльність обумовлена як професійними вимогами - необхідністю формування у педагогів організаційно-методичних навичок із залучення підростаючого покоління до невичерпної скарбниці свого народу, так і необхідністю розв'язання проблем сьогодення, які пов'язані з навчанням і вихованням школярів.

Змінювався склад членів клубу, змінювалися напрямки мандрівок... Що ж

залишається незмінним? По - перше, це бажання побачити нашу Україну у всій її красі. Дивна природа Прикарпаття і Закарпаття, Волині і Буковини, Тернопілля і Галичини ... І ми, люди, які живуть у степовому регіоні, особливо цінуємо красу й унікальність, яку відкрили нам Львів, Чернівці, Тернопіль, Івано-Франківськ, Ужгород, Буковель,

Коломия, Хотин, Кам'янець-Подільський і багато інших місць на карті України. По - друге, можливість познайомитися з різними ремеслами, дізнатися про численні традиції, набути нового досвіду та передати його нашим учням. Ми не тільки навчаємо інших, ми вчимося самі. Наприклад, як розписати писанку, зробити фігурку з сиру, грати на старовинних музичних інструментах, одягатися в старовинний національний костюм, чесати овечу вовну, летіти по путівці на возі, розвести багаття за допомогою одного сірника тощо. І, по - третє, - це радість спілкування. Багато членів клубу проїхали разом не одну сотню кілометрів, і тепер нас об'єднують спільні враження, радісні (а інших просто бути не може) переживання, любов до подорожей і своєї країни.

Талановиті діти-майбутнє України

Модернізація освітнього процесу на сучасному етапі сприяє формуванню та розвитку творчої особистості, спроможної повноцінно реалізуватись у житті. Зміст соціально-економічного та суспільного життя України потребує своєчасного аналізу наявних інтелектуальних і творчих ресурсів держави, серед яких одне із визначних місць посідає дитяча обдарованість.

Обдаровані діти-інтелектуальна еліта, гордість і честь України, її світовий авторитет. Сучасні тенденції розвитку ставлять перед освітою нові задачі, спрямовані на забезпечення формування інтелектуального потенціалу нації, відхилення від орієнтації на "середнього учня", підвищений інтерес до обдарованих дітей, до особливостей розкриття й розвитку їх здібностей у процесі освіти шляхом створення оптимальних умов для обдарованої

молоді.

Більшістю сучасних психологів проблема розвитку обдарованої дитини розглядається у контексті розкриття її творчого потенціалу, розвитку інтелектуальних здібностей, а також формування особистісно-мотиваційної сфери. К. Д. Ушинський писав про те, що дитина, яка отримала від народження щасливе поєднання інтелектуальних і творчих здібностей, має можливість скористатися ними у майбутньому.

В місті ведеться цілеспрямована робота щодо створення умов для інтелектуального та духовного розвитку обдарованих дітей. Система роботи спрямована на розвиток творчості учнів, їх здібностей, талантів, формування естетичного смаку, здорового способу життя, на задоволення потреб учнів щодо реалізації їх особистості. Завдання педагога-зберегти, збагатити та розвинути обдарування дитини.

Щороку зростає активність школярів стосовно участі в олімпіадах, конкурсах, збільшується кількість переможців. Серед учасників заключного етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України журі обрало 18 найдостойніших із змістовно презентованими, ґрунтовними науковими дослідженнями. Перемогу здобули юні дослідники з Миколаївського муніципального колегіуму імені В.Д. Чайки (7 переможців), міської станції юних техніків (3), СЗОШ №22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу (3), морського ліцею імені професора М. Александрова (1), юридичного ліцею (1), ЗОШ №3 (2), ЗОШ №24 (1).

Юні науковці, учасники обласних, Всеукраїнських інтелектуальних конкурсів, турнірів, олімпіад, виявляють високий рівень підготовки та творчі здібності. Збірна команда юних істориків виборола I місце на XXI Всеукраїнському турнірі: гімназія №2 (3), юридичний ліцей (1), ЗОШ №3 (1). Команда юних правознавців «Ліга справедливості» посіла III місце на XVI Всеукраїнському

турнірі юних правознавців, учасниками якого були 26 команд із різних регіонів України: юридичний ліцей (3), гімназія №2 (1), ЗОШ №3 (1).

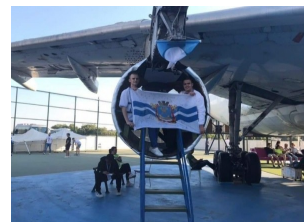

Миколаївські школярі - активні учасники мовно-літературних конкурсів, що сприяють піднесенню престижу рідної мови та утвердженню її державного статусу. Дев'ять учасників вибороли перемогу у Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка: Миколаївський муніципальний колегіум імені В.Д. Чайки (4), гімназія №2 (3), Перша українська гімназія імені М. Аркаса (1), ЗОШ I-III ступенів № 57 імені Т.Г. Шевченка (1). У Міжнародному конкурсі з української мови імені П. Яцика переможцями стали вихованці Миколаївського муніципального колегіуму імені В.Д. Чайки (1) та гімназії №3 (1). Учні СЗОШ I-III ступенів №22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу отримали перемогу у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості, присвяченому Шевченківським дням.

Нелепов Нікіта, учень 8-го класу Миколаївського муніципального колегіуму імені В.Д. Чайки, виборов срібло на Таїландській міжнародній математичній олімпіаді у м. Пхукеті (фото), у якій брали участь більше 1000 дітей; змагались представники України, Австралії, Індії, Казахстану, Камбоджі, Ірану, Малайзії, Іраку, Філіппін, Тайвані, Китаю, Індонезії, Гонконгу, Сінгапуру, Таїланду, Болгарії, Росії та інших країн.

Новицький Володимир, учень 10-го класу Миколаївського муніципального колегіуму імені В.Д. Чайки, виборов бронзу на науково-освітній виставці у галузі

технічних наук та енергетики ОКSEF, що проходила в м. Ізмір (Туреччина).

Берін Артем та Проценко Павло, учні Миколаївського муніципального колегіуму імені В.Д. Чайки, стали переможцями Всеукраїнської олімпіади з математики серед учнів 5-7-х класів (III місце).

У IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад із базових дисциплін перемогу виборів 31 учень: 9 переможців з муніципального колегіуму імені В.Д. Чайки, 5 (СЗОШ №22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу), 3 (гімназії №2), по 2 (ПУГ імені М. Аркаса, юридичного ліцею, ЗЗСО №3, 19, по 1 (ММЛ імені професора М. Александрова, ЗЗСО № 15, 20, 51, 54, 57 імені Т.Г. Шевченка).

Це є результатом наполегливої роботи вчителів, які забезпечують належну загальноорганізаційну підготовку школярів, що виявляють інтерес до наукової діяльності, розробляють чітку систему роботи з обдарованими та здібними дітьми, створюють умови для глибокої наукової підготовки старшокласників, розвивають їх цілеспрямованість, відповідальність, потребу в самоосвіті.

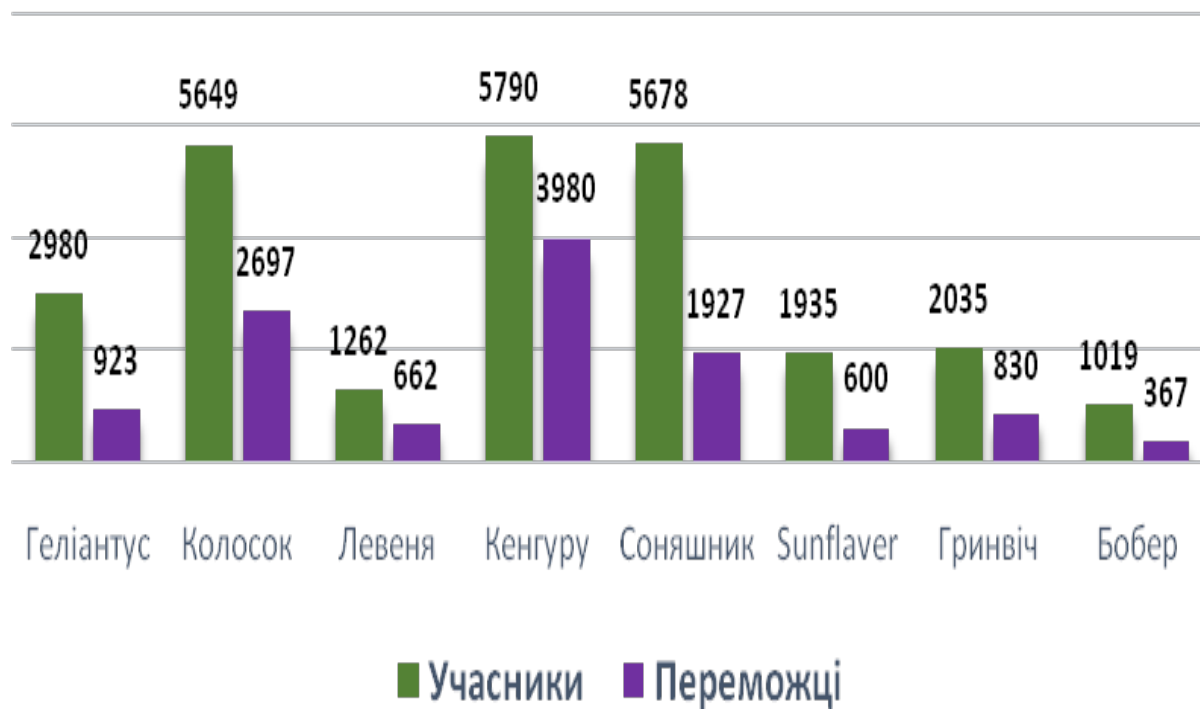
Талановиті діти – це той ресурс, з якого створюється інтелектуальна еліта, творчі, яскраві, мислячі особистості. Щоб це потенційне національне багатство примножити й зберегти, необхідно вміти відбирати таких дітей, допомагати їм знайти себе й правильно оцінити, підтримати їхній розвиток, розкрити потенціал їхньої креативності.

Завдання наших педагогів полягає в тому, щоб плекати дитину, як «парость виноградної лози», ростити її, як хлібне зерно. А потім взяти це зернятко, зігріти його у своїх дбайливих руках теплом педагогічної мудрості та висіяти у благодатний ґрунт. І тільки після цього наша рідна земля буде славитися своїми талантами, своїми обдаруваннями, країна наповниться невмирущими словами поетів, задзвенить стоголосо піснями композиторів, заграє у вишитих рушниках майстринь.

Участь у конкурсах

У міському дитячо-юнацькому фестивалі-конкурсі аматорського фільму, комп'ютерної графіки та анімації «Весна» було представлено 67 робіт із 21 закладу освіти: ЗЗСО №3, №7, №19, СЗОШ №22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу, ЗЗСО №34, №44, №45, №46, №48, №50 ім. Г. Л. Дівіної, №60, №64, морського ліцею імені професора М. Александрова, класичного ліцею, муніципального колегіуму ім. В. Д. Чайки, гімназій №2 та №4, Будинку творчості дітей та юнацтва Інгульського району. Найбільшу кількість призових місць (по вісім з 49) отримали: муніципальний колегіум імені В.Д. Чайки та гімназії №2, 4, шість - спеціалізована школа № 22, п'ять - морський ліцей імені професора М. Александрова, чотири - школа № 19, по три - класичний ліцей та Будинок творчості дітей та юнацтва Інгульського району. На обласний конкурс анімаційних фільмів було направлено 21 кращу роботу, з яких 12 отримали призові місця.

Результати участі школярів міста у інтелектуальних конкурсах

13 квітня 2019 р. відбувся I етап Всеукраїнської студентської олімпіади з програмування (у статусі 1/8 фіналу командної студентської першості світу з програмування АСМ-ІСРС), в якому взяло участь 156 команд. Десять з них - команди закладів освіти Миколаєва (5 команд муніципального колегіуму та 5 - Палацу творчості учнів та інших закладів міста), команда «s_ММС-1» (муніципальний колегіум) посіла 9 місце, увійшовши в десятку кращих серед студентських команд Південного регіону, а команда «s_ММС-4» (муніципальний колегіум) за результатами запрошена для участі у II етапі олімпіади у складі університетських команд, який відбудеться 8-10 жовтня 2019 у місті Одеса.

Літні мовні табори – вимога часу

Володіння іноземними мовами – важливий інструмент для зростання конкурентоспроможності нашої держави та її інтеграції в європейський простір, оскільки без знання мов немає ні сучасної науки, ні вищої освіти. Це також запорука успішної кар’єри.

Одним із нестандартних підходів для забезпечення якісного навчання дітей мов є створення літніх мовних таборів, покликаних спонукати школярів практично застосовувати знання з мов у різних формах діяльності (в ігрових та концертних програмах, театральних виставах тощо), що сприяє суттєвому розширенню кругозору дітей, розвитку їх мовленнєвих навичок, формуванню інтересу до вивчення іноземних мов.

Головна мета функціонування літніх мовних таборів полягає у створенні умов, що сприяють зменшенню емоційної дистанції між учнем та іноземною мовою, забезпеченню зв’язків з іншими сферами життя дітей, в яких вони отримують задоволення від спілкування іноземною мовою. Саме дружня, невимушена атмосфера, увага до учнівської творчості й

ініціативи, впровадження ігрових, розважальних форм якнайбільше сприяють формуванню в учнів мовленнєвих та комунікативних навичок із іноземних мов.

Тісна співпраця, налагоджені партнерські стосунки науково-методичного центру, закладів освіти з волонтерами, фахівцями та студентами кафедр іноземних мов закладів вищої освіти нашого міста (ЧНУ ім. П.Могили, МНУ ім. В.Сухолинського, НУК ім. адмірала Макарова) сприяли успішній реалізації загальнонаціонального проекту організації літніх мовних таборів. Влітку 2019 року для 2495 дітей на базі 48 закладів освіти функціонували літні мовні табори, де діти мали можливість не тільки вдосконалити свої знання з іноземних мов (англійська, французька, німецька), а й відчувати себе частиною світу, відкрити щось нове та захоплююче у звичних місцях рідного Миколаєва, стати мотивованими до подальшого формування мовленнєвої компетентності.

Літні мовні табори функціонують під час найдовших канікул, коли школярі потребують відпочинку. Саме тому вивчення іноземних мов у літніх мовних таборах відрізняється різноманітністю форм організації, проведення заходів, які органічно поєднують спорт, соціальну й екологічну діяльність, нову культурологічну інформацію. Найбільшою популярністю серед школярів користуються квести, круглі столи, розробка та захист проектів, флешмоби, соціальні та екологічні акції, брейн-ринги, таланти-шоу тощо. Приємно, що окремі заклади розробляють тематичні програми, які відповідають концепції табору: «Здоровий спосіб життя – основа успіху та запорука довголіття», «Екологічна

стежка школи», «Світ без кордонів», «Веселка як символ різноманіття, яскравості, радості та дитинства». Переважною більшістю закладів зміст програм сформовано за напрямами: пошуковий, освітній, екологічний, спортивно-оздоровчий, художньо-естетичний тощо.

Незабутніми є враження школярів від урочистостей із нагоди відкриття та закриття таборів, які супроводжуються святковими концертами, представленням студентів-волонтерів, розповідями кожного про себе та свої захоплення, організацією англійського чаювання за класичними традиціями британців, проведенням рухових та лінгвістичних ігор, телешоу – інсценізоване інтерв'ю, церемонією нагородження тощо.

Випробуваним засобом мотивації дітей є практичне навчання або «навчання через проекти», адже, виконуючи проектну роботу, діти роблять те, що їм природно подобається, і мають змогу уникнути того, що їм не подобається. Виконання проектної роботи дозволяє учням поєднати вивчення англійської мови з іншими предметами шкільної програми, одночасно розвиваючи дитину в цілому – її мислення, уяву, креативність, навчаючи її соціальних цінностей та вміння працювати самостійно або в групі.

Проектна робота якнайкраще відповідає формату та вимогам навчальної діяльності учнів у літніх мовних таборах. Вона є чудовим інструментом реалізації комунікативного підходу в мотивуючій, ігровій та змагальній формах, забезпечує активну мовленнєву практику кожного учня, розширює світогляд учнів та включає їх в активний діалог культур.

Створюючи та презентуючи кінцевий продукт (плакат, модель, буклет, журнал, винахід тощо), учні розвивають усі чотири мовленнєві вміння (говоріння, читання, слухання та письмо), відпрацьовуючи при цьому вивчений матеріал та засвоюючи нові граматичні структури й лексичні одиниці так само, як вони вивчали та вивчають рідну мову, – через досвід. Учні використовують мову як інструмент та мають можливість відчувати, наскільки вона корисна та гнучка.

Процеси ідентифікації, імітації та креативної гри є частиною того, як діти вивчають рідну мову. Вони із задоволенням наслідують звуки, грають зі словами та розігрують ролі, що допомагає їм відпрацьовувати моделі соціальної поведінки.

Все це сприяє піднесенню емоційного стану дітей від колективної взаємодії, мотивації щодо подальшого вивчення іноземних мов.

Водночас в організації роботи літніх мовних таборів існує низка проблем, серед яких відсутність волонтерів – носіїв мови, взагалі недостатня кількість студентів - волонтерів у співвідношенні з кількістю дітей, недостатня матеріальна база.

Представляємо перелік корисних посилань, рекомендованих до використання, від Go Camp:

✓ для молодших школярів:

<https://drive.google.com/open?id=14kvRPznoXCc4TEBGRetY9N17hnPQ4RAM&usp=mail>

✓ стратегії формування навичок XXI століття:

https://drive.google.com/open?id=16q-cT3Yq1h1h9L054MwFtMm_5epuVjR2

✓ методи роботи:

<https://app.box.com/s/7g6qoerw48n3pprx18mkptb017oqpgyw>

✓ пісні та римівки:

<https://app.box.com/s/88qb0ip8w3vtpeyi34wggej2ctvtj9u>

✓ стратегії організації якісної роботи мовних таборів:

<https://www.edutopia.org/blog/scaffolding-lessons-six-strategies-rebecca-alber>

✓ настільні ігри:

<https://bit.ly/2XzVwCp>

<https://bit.ly/2GAhNug>

✓ пісні в стилі Action:

<https://campsongs.wordpress.com>

<http://www.learningstationmusic.com/>

✓ Icebreakers:

<https://www.youtube.com/watch?v=DV9C3CUd8jQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=gwGoesff7vw>

<https://www.youtube.com/watch?v=DV9C3CUd8jQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=gwGoesff7vw>

<http://wilderdom.com/games/IdeasSummerCampActivities.html>

Пропонуємо врахувати у практичній діяльності досвід роботи літніх мовних таборів ЗОШ №20 та гімназії №4.

Гімназія №4

ЗОШ №20

Сподіваємося, що надані рекомендації допоможуть досягти очікуваних результатів, а саме:

- ✓ подолати мовний бар'єр;
- ✓ набути навичок усного мовлення, досвіду комунікативного спілкування;
- ✓ підвищити рівень мовної та мовленнєвої компетентностей;
- ✓ опанувати навички міжособистісної взаємодії та роботи в колективі;
- ✓ сформувати комунікативну компетентність;
- ✓ сформувати полікультурну компетентність;
- ✓ отримати мотивацію для подальшого вдосконалення іноземної мови.

«Школа – територія культурного життя»

Сучасне суспільство потребує освічених, ініціативних, завзятих особистостей, спроможних творчо реформувати наше суспільство, підвищити інтелектуальний, культурний потенціал держави, розвивати українську духовну культуру. А для цього сучасні освітні орієнтири учнів мають бути спрямовані на засвоєння української культури, загальнокультурних надбань, на формування базису культури особистості.

З цією метою у вересні 2018 року розпочато реалізацію міського освітнього проекту «Школа – територія культурного життя», головним завданням та

змістом якого передбачено створення культурно-мистецьких об'єктів, організацію та облаштування арт-просторів, де відбуватимуться творчі зустрічі, презентації, акції, майстер-класи, ігрові програми культурологічного спрямування. На теренах арт-просторів відкрилися культурно-літературні кафе, виставкові зали, художні галереї, фотостудії і фотозони, театральні майстерні.

Під час реалізації проекту до закладів освіти завітали митці, письменники, поети, художники, діячі культури, що сприяло розвитку художньо-естетичної культури учнів, поширенню кращих прикладів культурного життя.

Проект допомагає розкритися новим творчим граням учнів через їх участь у майстер-класах, фестивалях, акціях, театральних виставах, мистецьких експромтах.

Великою кількістю і якістю різноманітних майстер-класів можуть поділитися всі заклади освіти. Для одних проведення майстер-класів уже традиція, для інших - новинка.

На базі гімназії №3, ЗЗСО №25, 32, 47, 64 проведено персональні художні виставки.

У рамках реалізації проекту протягом року відбулися культурологічні, творчі зустрічі між учнями інших закладів, під час яких діти відвідували арт-місця, співали пісні, квестили, залучалися до майстер-класів, обмінювалися враженнями, робили спільні фото. До таких зустрічей активно долучилися ЗЗСО №1, 6, 23, 24, 25, 33, 35, 40, 43, 54, 57, гімназія №4. Для учнів АДТ незабутні враження справив благодійний

картинний флешмоб, в якому школа брала активну участь: школярі після уроків створювали картини для хворих дітей обласної дитячої лікарні.

Між тим різноманітні культурологічні заходи проведено і для педагогів та батьків: арт-терапії, майстер-класи з декоративно-ужиткового мистецтва, тематичні конкурси та фестивалі, творчі виставки (гімназії №2, 3, 4, 41, ЗЗСО №1, 3, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 25, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 40, 49, 56, 60, 61, 64, СНВК, МКЛ, ММЛ, ММК, МЕЛ №1, 2, ПУГ, АДТ), що сприяло формуванню загальнокультурної компетентності дітей і дорослих.

Слід відмітити організацію та здійснення багатоманітних екскурсій до музеїв, закладів культури, українських та європейських міст, природних й історичних пам'яток з метою ознайомлення з культурним надбанням українського та інших народів світу.

У рамках проекту відбувся культурно-мистецький підйом у юридичному ліцеї, де відкрито арт-кафе «Аліса в країні див», арт-хол «Скіфські мотиви», інсталяцію «Українська веселкова хатина», арт-простір у стилі графіті «Думки митців», арт-зала для змінних пересувних виставок: фотовиставка «Барви осені», виставка-ярмарок творчих робіт «Різдвяні візерунки», виставка робіт у техніці «Графіка» учнів ліцею; проведено майстер-клас класичного бального танцю «Осінній бал», виступи лялькового театру, новорічного вертепу, караоке українських народних пісень.

У ЗОШ №20 облаштовано постійно діючі арт-простори: «Вернісаж» (виставка малюнків учнів, індивідуальні виставки обдарованих учнів), «Дівочі перлинки», «У країні дитинства» (початкова школа); мобільні виставки: «Сучасні дизайнери України», «Мистецькі досягнення п'ятикласників». Під час тематичних тижнів та свят у рамках шкільного проекту «Культура та побут народів Миколаївщини» створювалися фотозони, проводилися майстер-класи: «Писанкарство в Україні», «Домашній інтер'єр – декоративне панно із помпонів», «Ляльки-мотанки», «Сонячний кінь».

Цікавий соціокультурний досвід представлено в ЗОШ №42: відкрито дитячий майданчик «Малючок» (для відпочинку першокласників); ланч-місто (кафетерій для старшокласників), арт-місто (зона для презентації творчих досягнень учнів і батьків); культурна WI-FI зона; Лофт-місто (майданчик для проведення майстер-класів); створена візуалізація освітнього простору (інтелект-карти, скрайбінг); силами учнів та батьківської громади оформлено кабінет за мотивами творчості Марії Приймаченко «Феєрія Марії Приймаченко «На радість людям».

Театрально-літературне спрямування (театральний фестиваль «МАСКИ-Fest», літературний клуб «Blackoutpoetry») та відкриття мобільних тематичних фотозон стало «родзинкою» проекту у класичному ліцеї, де створено більше 10 фотозон, присвячених Дню студента, закоханих, безпечного Інтернету, щастя, масляної, поезії, дитячої книги, театру, космонавтики, сонця та новорічні. До театрального напрямку долучилися учні ЗЗСО № 6, 7, 10, 19, 22, 26, 27, 28, 29, 35, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, ММК.

Екологічну і правову культуру пропагували у своїх заходах представники ЗЗСО №32, 56, юридичного ліцею.

Проведення «кольорових днів», кулінарних посиденьок, творчих конкурсів: кумедних зачісок, «Арт-мода. Друге життя – 2019», екстремального читання та «Ми у стилі UA», вокальних: «Шкільне Євробачення – 2019», «Весняні краплинки» (1-11 класи), конкурс кумедних розповідей, коміксів, аніме, такий конкурсно-культурний напрямок був у пріоритеті в ЗОШ №1 імені О.Ольжича.

Завдяки проекту «Школа – територія культурного життя» підвищився пізнавальний інтерес учнів до культури і мистецтва, відбувся культурологічний прорив і запит на українські, зарубіжні культурні надбання і цінності, розкрилися мистецько-культурні можливості закладів освіти та сформувався позитивний імідж закладів як осередків культури і мистецтва.

Створення здоров'язберігального середовища у закладах загальної середньої освіти Миколаєва

Зміни, що відбуваються в освітньому просторі сьогодні, спрямовані на сучасні потреби та виклики суспільства. Тому оновлення сучасної освіти є закономірним процесом.

У такому контексті учитель спрямовує свою діяльність на формування тих компетентностей, які знадобляться учням у подальшому дорослому житті й допоможуть вже зараз успішно використовувати отримані

знання і вміння.

Здоров'я людини було й залишається найвищою цінністю. Саме предмету «Основи здоров'я» в освітньому процесі відведено роль навчити школярів збереженню здоров'я та життя, сформувати психосоціальні навички та життєві цінності, вміння надавати першу домедичну допомогу.

Однією із ключових компетентностей Нової української школи є екологічна грамотність і здорове життя. Формування компетентного учня-випускника засобами предмету «Основи здоров'я» у сучасній школі передбачає вироблення в учнів стійких переконань щодо пріоритету здоров'я як основної умови реалізації фізичного, психічного, соціального та духовного потенціалу людини з урахуванням її індивідуальних особливостей.

Просвітницький підхід до вивчення предмету не виправдав сучасних викликів суспільства. Саме компетентнісний та діяльнісний підходи актуальні у контексті вивчення основ здоров'я.

Науково-методичним центром організовано потужну систему методичної роботи щодо ознайомлення та навчання педагогів міста інноваційним здоров'язберігальним технологіям. Освітняни беруть участь у навчальних тренінгах за проектом «Вчимося жити разом», засіданнях методичної ради, майстер-класах та семінарах.

Ефективну роботу з проблеми створення здоров'язберігального освітнього простору протягом 2018/2019 навчального року презентували учителі основ здоров'я х ЗЗСО № 3, 27, 28, 49, 53, 56, гімназій №2, 4.

Традиційно щороку в школах проводяться Тижні здоров'я, мета яких – привернути увагу школярів та учнівської молоді до важливості збереження здоров'я через відкриті заходи із залученням лікарів, представників поліції, ДСНС, акції, тематичні виставки, тренінги, інтерактивні дошки «Я за здоровий спосіб життя», «Мої перемоги», медіапроект «Відомі люди про здоровий спосіб життя», спортивні марафони, виступи агітбригад тощо.

Однією з основних ідей Концепції «Нова українська школа» є педагогіка партнерства. Слід зазначити, що заклади освіти активно співпрацюють із державними установами та громадськими організаціями з питань просвітницької роботи серед учнів, профілактики захворювання на ВІЛ/СНІД, туберкульоз тощо (Обласний центр паліативної допомоги та інтегрованих послуг, клініки, дружні до дитини, ДСНС, Товариство Червоного Хреста тощо).

Від компетентного вчителя залежить і формування компетенцій учня. Фахову майстерність продемонстрували педагоги під час участі у міському етапі Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2019» з номінації «Основи здоров'я», вправно подолавши випробування з методики викладання предмету (методичний практикум, урок, проект).

Переможцем I туру конкурсу стала Дікарева Світлана Савеліївна, учитель Миколаївської ЗОШ I–III ступенів №49 Миколаївської міської ради, яка під час II (обласного) туру посіла II місце.

Лауреати I туру:

Нікітчук Надія Володимирівна, учитель ЗОШ I–III ступенів №27 (II місце);

Зутікова Олена Анатоліївна, гімназії №4 (III місце).

Лауреатом особливої номінації «Генератор ідей» визнано Салманову Олену Юрїївну, вчителя ЗОШ I–III ступенів №56.

Суттєву методичну допомогу у формуванні усвідомленого ставлення до здоров'я учнів надають просвітницькі програми превентивного спрямування, за якими освітяни Миколаєва пройшли навчання й активно впроваджують у закладах освіти («Дорослішай на здоров'я», «Сімейна розмова», «Усвідомлене та відповідальне батьківство» тощо).

Для забезпечення ефективності подальшої методичної роботи з проблеми викладання предмету «Основи здоров'я» у закладах освіти та створення здоров'язберігального освітнього середовища вважаємо за доцільне відповідно до методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України всім учителям основ здоров'я пройти онлайн-навчання за проектом «Вчимося жити разом», отримати відповідний сертифікат та продовжити впровадження зазначеного проекту.

Безпека в житті – життя у безпеці

Найвищі цінності суспільства – життя і здоров'я людей. Ці напрямки роботи є пріоритетними в діяльності кожного закладу освіти, адже саме від здоров'я кожної дитини залежить здоров'я нації, країни.

Велику роль у формуванні навичок здорового способу життя відіграють заходи з безпеки життєдіяльності: фестиваль дружин юних пожежних, «Школа безпеки» тощо. 27 травня 2019 року відбувся обласний етап Всеукраїнського фестивалю дружин юних пожежних, мета якого - навчання підростаючого покоління правилам безпечної поведінки, навичкам діяти індивідуально та колективно в різних життєвих і надзвичайних ситуаціях, розвиток та прояв

особистих творчих здібностей дітей, популяризація здорового й активного способу життя.

Серед п'яти кращих команд-учасників однією з найяскравіших стала команда нашого міста «60-та частина» (ЗОШ №60). Кмітливі, дотепні, артистичні: Касянчук Людмила-капітан, Грищук Аліна, Логвинов Максим, Сасс Віталій, Дарієнко Дар'я, Трофимова Олександра - вражали членів журі оригінальністю костюмів, неординарністю сценарію, хореографічною і вокальною майстерністю.

Із п'яти представлених номінацій конкурсної програми команда «60-та частина» впевнено займала лідерські позиції в 4: «За кращий відеоролик», «Медичний конкурс», «Візитівка», «Домашнє завдання», внаслідок чого виборола загальне I місце і довела, що ДЮП - це не гра, ДЮП - не робота, ДЮП – це стиль життя.

Всеукраїнський громадський дитячий рух «Школа безпеки», який є добровільною, незалежною, неполітичною масовою Всеукраїнською громадською дитячою організацією, надає можливість тисячам юнаків і дівчат підвищувати свій рівень практичної підготовки до дій в екстремальних ситуаціях, правильно реагувати на надзвичайні ситуації.

«Школа безпеки» - це не лише напружені тренування, навчальні вправи, змагання та перемоги. Це, перш за все, виховання морально і фізично здорової молоді людини – патріота і захисника, який у будь-яку хвилину зможе прийти на допомогу і зробить це кваліфіковано та вміло.

Вихованці «Школи безпеки», без перебільшення, наділені найкращими людськими якостями: патріотизмом, мужністю, самовідданістю, добротою, практичним розумом, винахідливістю. Вони цінують життя, довілля, справжню дружбу й відчуття команди.

Це ще раз продемонструвала команда ЗОШ №3 (керівники Мезінов О.А., Мезінова Т.О.), яка за підсумками обласного зборужмагання юних рятувальників «Школа безпеки» посіла II місце та довела, що той, хто пройшов «Школу безпеки», може по праву називати себе «рятувальником» і завжди зможе «запобігти, врятувати, допомогти».

Фізкультурно-оздоровча робота

Відповідно до Концепції «Нова українська школа» освітнє середовище повинно бути не тільки комфортним, а обов'язково сприяти зміцненню та збереженню психічного і фізичного здоров'я учасників освітнього процесу. Для практичної реалізації завдань щодо формування навичок здорового способу життя, свідомого ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих методистом науково-методичного центру та вчителями фізичної культури здійснюється належна фізкультурно-оздоровча, спортивна робота у закладах освіти міста. Так, для ознайомлення вчителів з новими модулями, внесеними до існуючих програм з

фізичної культури, та з метою підвищення фахового рівня вчителів фізичної культури спільно з Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти у ЗОШ №57 ім. Т.Г. Шевченка проведено семінар «Чирлідінг на уроках фізичної культури», під час якого професор Міжнародної Академії управління персоналом, президент Федерації чирлідінгу та чирспорту

України А.А.Боляк розкрив особливості методики викладання нового модулю з програми. На базі фізкультурно-оздоровчого комітету (Намив) проведено семінар з проблеми «Використання здоров'язберігальних технологій під час вивчення модуля «Гандбол» для учнів середнього та старшого віку», на якому з засадами здорового способу життя, розвитком шкільного гандболу, як наймасовішого виду рухової активності учнів, виступив в.о. начальника управління молоді та спорту Миколаївської облдержадміністрації Гінкул В.М. У практичній частині семінару взяли участь Пархоменко Н.С. – головний тренер жіночої гандбольної команди суперліги «Реал», Костенко В.Г. – старший тренер дитячо-юнацької спортивної школи «Спартак», які представили нові підходи та методики навчання учнів елементів гри у гандбол.

З метою виявлення кращих закладів освіти щодо організації оздоровчої та спортивно-масової роботи проведено міський етап Всеукраїнського огляду-конкурсу на кращий фільм, відеоролик фізкультурно-спортивного спрямування «Країна майбутнього» у декількох номінаціях. Перемогу вибороли ЗЗСО №51, 54, гімназія №3.

У міському етапі Всеукраїнського огляду-конкурсу на кращий стан фізичного виховання у закладах освіти переможцями стали у першій категорії (кількість учнів більше 700) I місце - ЗОШ №54, II – СЗОШ №22, III – ЗОШ №51; у другій категорії (кількість учнів менше 700) I місце – ЗОШ №61, II – ЗОШ №18, III – ЗОШ №30.

Закладами освіти на сталій основі проводяться різноманітні шкільні спартакіади, зустрічі з провідними спортсменами міста, тренерами, які організують для учнів показові виступи, майстер-класи. Через різні форми рухової активності (різноманітні змагання, спортивні та рухові ігри) залучаються до

систематичних занять фізичною культурою та спортом учні різного віку і статі, з урахуванням особливостей різних статевовікових груп.

Традицією стало проведення до дня фізичної культури та спорту олімпійських уроків та олімпійських тижнів.

Щороку в закладах освіти, районах міста проводяться змагання за програмою обласних спортивних ігор школярів. Так, у 2018/2019

н.р. в районних етапах змагань переможцями стали в Інгульському районі: ЗОШ №11 – I місце, ЗОШ №50 – II, ЗОШ №46 – III; у Заводському: ЗОШ №57 – I місце, ЗОШ №52 – II, ЗОШ №39 – III; у Центральному та Корабельному районах змагання проводяться у двох групах: I група - заклади загальної середньої освіти, де більше 700 учнів, та II – заклади загальної середньої

освіти до 700 учнів. Таким чином, у Центральному районі в I групі I місце виборола команда ЗОШ №12, II – ЗОШ №60, III – ММЛ; у II групі I місце – ЗОШ №61, II – ПУГ, III – ЗОШ №7; у Корабельному - у I групі I місце – ЗОШ №54, II – ЗОШ №33, III – економічний ліцей №1, у II групі I місце – ЗОШ №44, II – ЗОШ №47, III – ЗОШ №14.

За підсумками змагань обласного етапу спортивних ігор школярів між м. Вознесенськ, Южноукраїнськ, Первомайськ I місце посів Центральний район, III - Інгульський, V - Заводський, VI – Корабельний.

У змаганнях з футболу на призи «Шкіряний м'яч» у віковій групі категорії 2005р. переможцем обласного етапу стала команда муніципального колегіуму ім. В.Д. Чайки, яка в зональному Всеукраїнському етапі посіла III місце.

Переможцями весняної легкоатлетичної естафети стали команди ЗЗСО №39 (I місце), №54 (II місце), №60 (III місце). У рамках святкування дня Європи проведений Олімпійський день бігу серед юнаків, де I місце посів учень ЗОШ №3, II – ЗОШ №12, III – ММК; серед дівчат I місце – учениця СЗОШ №22, II – ЗОШ №12, III – юридичного ліцею.

Нові ролі шкільної бібліотеки в Новій українській школі

Що сьогодні визначає успішну бібліотеку, в якій високий рівень бібліотечного обслуговування? Як, використовуючи інформаційний потенціал та різноманітність послуг, по-новому відкрити бібліотеку, довести свою значимість, необхідність?

Концепція Нової української школи визначає нові ролі бібліотеки як складової сучасного освітнього простору. Це вимагає розвитку професійних компетентностей шкільних бібліотекарів та оновлення підходів до діяльності бібліотеки.

У 2018/2019 н.р. методична робота з бібліотечними кадрами проводилася в трьох напрямках: «Нові вимоги до професійної компетентності шкільних бібліотекарів», «Шкільна бібліотека як сучасний ресурсний осередок», «Читання як наскрізне вміння випускника Нової української школи та інструмент вертикального розвитку особистості». Кожен із напрямків роботи включав у себе актуальні питання, які розглядалися на засіданнях методичного об'єднання «Інтелектуальні ігри в шкільній бібліотеці як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів», «Бібліотерапія в шкільній бібліотеці: від теорії до практичної діяльності»; семінарах «Мистецтво публічного виступу», «Інноваційні моделі та форми організації корпоративного навчання в умовах реформування освіти»; школи інтерактивного навчання «Навігація в бібліотечних Інтернет-ресурсах». «Нові тренди у створенні мультимедійних презентацій»; школи бібліоменеджера «Можливості Веб 2.0 для популяризації книги та читання», «QR коди в роботі шкільного бібліотекаря».

Сучасна шкільна бібліотека - потужний бібліотечно-інформаційний центр, який гармонійно поєднує як друковані видання, так і мультимедійні ресурси. Сьогодні 55 шкільних бібліотек закладів освіти оснащені 120 комп'ютерами, 49 - підключені до мережі Інтернет. Бібліотеки Миколаївського муніципального колегіуму ім. В.Д. Чайки, Першої української гімназії ім. М. Аркаса, морського ліцею ім. професора М. Александрова, економічного ліцею №2, гімназій №2, 3, 4, 41, СШМіПР «Академія дитячої творчості», ЗЗСО №4 ім. Б.І. Молчанова, 6, 11, 15, 17 ім. В.Г. Саражана, 22, 27, 28, 33, 34, 42, 45, 46, 47, 48, 51, 53, 54, 56, 57 ім. Т.Г. Шевченка, 64 не тільки забезпечують своїм користувачам якісний доступ до інформації, а й є осередками власних інформаційних ресурсів. Шкільні бібліотеки міста активно використовують у роботі з читачами різноманітні медіаресурси: ілюстративний матеріал, комп'ютерну графіку, відеофайли, презентації, анімацію у сполученні із звуковим супроводом, для вчителів-предметників бібліотекарі надають допомогу у відборі нових навчальних посібників для реалізації програми НУШ, готують списки

літератури та вебсписки корисних сайтів із медіаосвіти та шкільних предметів, бібліографічні покажчики на замовлення методичних об'єднань.

Підвищенню фахового рівня шкільних бібліотекарів сприяла участь у роботі круглого столу «Роль шкільної бібліотеки в реалізації освітніх стандартів НУШ» та ІХ Львівського міжнародного форуму «Бібліотек@ - творимо свободу».

Шкільні бібліотекарі долучилися до проведення Всеукраїнського місячника

«Шкільна бібліотека – центр творчого розвитку дитини» (до 100-річчя від дня народження В.О. Сухомлинського) та взяли активну участь у вебінарі, на якому підводилися підсумки цього заходу. Найкращими організаторами проведення місячника стали шкільні бібліотекарі ЗЗСО №4 ім. Б.І. Молчанова, 6, 14 ім. Героя Радянського Союзу Г.О. Пшеніцина, 15, 17 ім. В.Г. Саражана, 27, 28, 43 ім. К.Ф. Ольшанського, 46, 47, 51, 53, 54, 57 ім. Т.Г. Шевченка, 64, СШМіПР «Академія дитячої творчості».

З метою заохочення дітей до систематичного читання, популяризації найкращих надбань української та світової літератури, піднесення просвітницької ролі бібліотеки у вихованні підростаючого покоління з березня по квітень 2019 року в закладах освіти міста пройшов Тиждень дитячої книги «Диво, створене людиною», який став акцією, спрямованою на виховання в учнів любові до книги, формування позитивного іміджу бібліотеки.

На базі науково-методичного центру створено віртуальний методичний креатив-кейс «На допомогу шкільному бібліотекарю», який включає в себе матеріали з різних напрямків роботи шкільної бібліотеки.

Для підвищення фахового рівня бібліотечних працівників спільно з науково-педагогічною бібліотекою міста проведено низку заходів, таких як: творчі зустрічі з місцевими поетами та письменниками, презентації нових видань краєзнавчого спрямування, засідання школи бібліотечної майстерності «Краєзнавчий потенціал шкільної бібліотеки».

Сьогодні шкільна бібліотека має стати невід'ємною частиною Нової української школи, її завдання – задовольняти і розвивати інформаційні потреби і запити учнів, сприяти цікавому проведенню дозвілля, допомагати вчителю серед безлічі документів обирати якісні нові видання для реалізації концептуальних засад НУШ.

Науково-педагогічна бібліотека міста Миколаєва – сучасний центр підтримки фахових інформаційних потреб науково-педагогічних, управлінських кадрів, студентів та учнівської молоді.

Щорічно вона обслуговує тисячі користувачів, яким пропонує документальний фонд понад 90 тисяч примірників, 120 найменувань періодичних видань на допомогу вчителям, медіаресурси та надає робочі інтернет-місця. Інформація про фонд бібліотеки представлена в електронному каталозі на її сайті (www.library.mk.ua).

Бібліотека видає бібліографічні покажчики та рекомендаційні списки літератури з проблем сучасного освітнього процесу.

Спільно з науково-методичним центром вона здійснює методичне керівництво бібліотеками закладів загальної середньої освіти, які є важливою ланкою у модернізації шкільної освіти.

Понад шістдесят років бібліотека є центром інформаційного і комунікативного забезпечення потреб в освіті й самоосвіті, профорієнтації, духовного, емоційного та естетичного розвитку педагогічних працівників Миколаєва, а також всієї області. Створена як книгозбірня для освітян, за час свого функціонування вона стала потужною інформаційною інституцією, місцем, де сходяться шляхи всіх, хто вчить і вчиться. Тому слоганом конференції став відомий вислів: «Docendo discimus» (з лат. – «Навчаючи вчимося»).

Сьогодні відмінною рисою більшості шкіл нового типу, незалежно від їх статусу, спеціалізації, технічної оснащеності, є зміна місця й ролі бібліотеки в освітньому процесі. З'явилося розуміння того, що шкільна бібліотека вже не може бути тільки місцем для видачі книг. Вона стає частиною інформаційно-освітнього простору, є культурно-просвітницьким та науково-допоміжним соціальним інститутом, який забезпечує акумуляцію та загальнодоступність документно-інформаційних ресурсів і технологій, актуалізує проблему підвищення якості бібліотечно-інформаційного обслуговування учнів і педагогічних працівників, від рівня якого багато в чому залежить досягнення нової якості освіти.

При науково-методичному центрі створено електронну базу підручників, художньої та навчально-методичної літератури, яка відображає надходження, загальну кількість навчальної літератури та розподіл підручників між освітніми закладами. Постійно здійснюється моніторинг реальної потреби у навчальній літературі за всіма типами навчальних програм, що сприяє ефективному перерозподілу підручників у зв'язку із зміною контингенту учнів та профілю навчання. В освітніх закладах існує напрацьований досвід обміну підручниками.

У 2018/2019 н.р. закладами освіти для учнів 1, 5 та 10 класів отримано 130533 екземплярів на суму 5 265 726,49грн. відповідно для учнів 1-х класів - 41 380 на суму 1 714 160,83 грн.; 5-х - 35 967 на суму 1 633 284,64 грн.; 10-х - 53 186 на суму 1 918 281,02 грн. Спеціальні заклади загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами отримали 289 екз. підручників на суму 132 920,26 грн. Бібліотечні фонди шкіл поповнилися 1448 екземплярами словників та 270 порадниками для вчителів НУШ.

Розподіл отриманих за рахунок держбюджету підручників і посібників між школами проводиться у відсотковому відношенні, відповідно до надходження та контингенту учнів.

Стан забезпечення підручниками учнів закладів загальної середньої освіти міста на 01.06.2019р.

Заклади загальної середньої освіти з українською мовою навчання

1 кл.	2 кл.	3 кл.	4 кл.	5 кл.	6 кл.	7 кл.	8 кл.	9 кл.	10 кл.	11 кл.	1-11 л.
100%	100%	100%	98%	100%	100%	98%	100%	100%	100%	98%	99%

Заклади загальної середньої освіти з російською мовою навчання

1 кл.	2 кл.	3 кл.	4 кл.	5 кл.	6 кл.	7 кл.	8 кл.	9 кл.	10 кл.	11 кл.	1-11кл.
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

1-4 класи-99,5%

5-9 класи-99,6%

10-11 класи-99%

Вибір та замовлення підручників для учнів 2-х, 6-х та 11-х класів на 2019/2020 н.р. здійснювався через електронну Державну інформаційну систему освіти (ІТС «ДІСО»). Педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти мали

можливість ознайомитися з фрагментами електронних версій оригінал-макетів підручників, задля того щоб у 2019/2020 н.р. до кожного закладу надійшли друковані примірники саме обраних підручників для учнів 2-х, 6-х та 11-х класів.

Альтернативні підручники, з урахуванням пріоритету, надійдуть до закладу освіти у випадку, якщо основний чи інший альтернативний підручник не увійде до переліку підручників, що можуть друкуватися за кошти державного бюджету. Задля цього розроблено спеціальний модуль, який має забезпечити прозоре формування результатів конкурсного вибору. Узагальнена інформація про назви підручників та їхню кількість, яку заклад освіти внесе в систему, потрапляє в єдину базу даних.

Фонди шкільних бібліотек поповнюються за рахунок спонсорських внесків, подарунків від батьків, випускників, а також внаслідок проведення добродійної акції „Подаруй, бібліотеці книгу”.

Психологічна служба – основа ефективної соціалізації дітей

Дитина – це не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який треба запалити.

К. Д. Ушинський

Відповідно до сучасних тенденцій розвитку освіти діяльність психологічної служби спрямована на вирішення освітніх і виховних задач, професійну гнучкість, формування готовності до особистісного, професійного, політичного вибору, формування соціальної компетентності як передумови ефективної соціалізації молоді. Метою діяльності психологічної служби є сприяння створенню умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

Психологічна служба міста Миколаєва сьогодні нараховує 153 практичних психолога та 57 соціальних педагогів, об'єднаних спільною справою. Це креативний, високопрофесійний колектив однодумців, які захоплені своєю професією та постійно підвищують свій фаховий рівень.

Існує відомий вислів про зміни: «Якщо ти прагнеш змін – стань сам зміною, до якої прагнеш». У процесі реформування системи освіти, на виконання Закону України «Про освіту», Концепції Нової української школи та Положення про психологічну службу у системі освіти України зміст діяльності психологів також зазнав змін. Працівники психологічної служби виконують важливу роль у становленні та впровадженні нововведень у систему освіти, організують соціально-психологічний супровід освітнього процесу, за якого всі його учасники зможуть якісно та по-новому розкрити свій потенціал, а також допомагають впровадити педагогіку партнерства між учасниками освітнього процесу. Тому для того, щоб бути ефективними у своїй діяльності, практичні психологи та соціальні педагоги постійно підвищують рівень фахової компетентності, відвідуючи різноманітні заходи, котрі організують та проводять методисти психологічної служби Миколаївського науково-методичного центру, які є надійними помічниками

та порадиниками у щоденних справах для своїх однодумців-колег стосовно методичної та інформаційної підтримки. З метою профілактики емоційного вигорання працівників діє систематично клуб «Позитив».

Необхідно зазначити, що особливої уваги заслуговує діяльність практичних психологів та соціальних педагогів щодо впровадження превентивних освітніх програм, які спрямовані на формування навичок здорового способу життя, профілактики адитивної поведінки за програмою «Сімейна розмова» для учнів 7-их класів, «Дорослішай на здоров'я» для 9-итикласників, та на усвідомлення підлітками цінності здоров'я як основи успішної самореалізації, відповідального ставлення до збереження сімейних цінностей, основ відповідального батьківства; «Безпечний простір» для дітей дошкільного віку та школярів щодо формування стресостійкості; «Базові навички медіатора» для учнів 9-их класів із метою вирішення конфліктних ситуацій.

З метою підготовки випускників освітніх закладів до проходження процедури зовнішнього незалежного оцінювання здійснюється робота щодо профілактики стресу, а також формування навичок саморегуляції та стабілізації емоційних станів. На базі НМЦ проведено практикум «Психологічні особливості підготовки учнів 11-их класів до ЗНО».

Уперше відбувся Всеукраїнський конкурс практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі», під час якого практичний психолог ЗОШ І-ІІІ ступенів №3 Курченко Є. А. посіла на обласному етапі І місце. Її конкурсна програма «Стратегії психологічної підтримки старшокласників у період підготовки до ЗНО» спрямована на зменшення наслідків негативного впливу екзаменаційного стресу на здоров'я та успішну здачу тестів старшокласниками.

Працівники психологічної служби проводять інтерактивні заняття та тренінги щодо попередження торгівлі людьми, впроваджуючи програму «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція».

Практичними психологами спільно з міжнародною громадською організацією «Фундація розвитку» проведено семінар-практикум на тему «Булінг: ідентичність дитини та інші проблеми зростання», на якому у форматі круглого столу було обговорено питання профілактики булінгу в освітніх закладах. Значна увага приділяється попередженню домашнього насильства, здійснюється просвітницька робота з учасниками освітнього процесу.

Нововведенням у цьому році став організований та проведений 12 квітня на базі ЗОШ №31 психологічною службою міста міський дитячий фестиваль «Її величність Гра», мета якого полягала у залученні учнів до настільних психологічних ігор щодо профілактики комп'ютерної залежності, формуванні комунікативної компетентності та розвитку пізнавальних процесів учнів. Необхідно зазначити, що у цьому фестивалі взяли участь 28 освітніх закладів. Учні спілкувалися з іншими ровесниками під час ігор, проводили майстер-класи та отримали подяки, сертифікати, магнітики з символікою фестивалю. Сподіваємось на подальше впровадження цієї чудової традиції та поширення досвіду щодо застосування настільних соціально-психологічних ігор у закладах освіти.

Ще давньогрецький філософ Сократ зазначав: «У людини є сонце...

Тільки не треба його гасити». Нам треба бачити це сонце у кожній дитині та не гасити його, а оберігати, щоб кожна хмаринка не змогла закрити його найменшого промінчика. І тоді це сонце світитиме у повну силу, даруючи людям тепло та світло. Кожна дитина – це неповторна особистість, якій ми маємо допомогти виявити свої здібності та максимально їх розвинути. Скільки учнів – стільки й здібностей. Розкрити здібності – справа не з легких, допомогти в цьому можуть працівники психологічної служби.

Організація психологічного супроводу освітнього процесу та соціально-педагогічний патронаж у закладах освіти міста

У закладах освіти проводиться відповідна робота з учнями, батьками, педагогами щодо подолання сімейного неблагополуччя, запобігання соціального сирітства. Банк даних дітей із сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, оновлюється протягом навчального року. Здійснюється соціально-психологічний супровід дітей даної категорії, надається комплекс соціальних послуг, інспектування сімей педагогами разом з представниками ММЦСССДМ. На контролі адміністрацій закладів перебуває питання відвідування дітьми занять, залучення їх до гурткової та позакласної роботи, організації змістовного дозвілля. Зкладами освіти налагоджено співпрацю з даного питання з районними службами у справах дітей, відділами Національної та патрульної поліції.

У рамках «Школи відповідального батьківства» в 2018/2019 навчальному році між Центром та 11 закладами загальної середньої освіти (№11, 24, 26, 32, 35, 39, 45, 47, 49, 53, 57), 5 закладами дошкільної освіти (№ 17, 20, 68, 130, 131) укладено угоди про співпрацю, систематично здійснюється групова та індивідуальна робота зі старшокласниками, батьками учнів та вихованців закладів освіти.

Спеціалісти управління освіти беруть участь у засіданнях комісії з питань захисту прав дитини, на яких розглядаються проблеми щодо взаємодії суб'єктів

соціальної роботи з дітьми із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, потерпіли від будь-яких форм насильства тощо.

З метою подолання дитячої бездоглядності, запобігання соціального сирітства з вересня 2018 року по травень 2019 року районними службами у справах дітей спільно із закладами освіти міста здійснено 78 рейдів; обстежено 998 сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, вилучено з несприятливого сімейного середовища 47 дітей, відібрано у батьків без позбавлення батьківських прав 10 дітей, 18 батьків позбавлено батьківських прав, 77 - притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 184 КУпАП.

Управлінням освіти вживаються відповідні заходи щодо дотримання конституційного права дітей на здобуття освіти. Для забезпечення права дітей шкільного віку здобувати початкову та базову середню освіту в закладі освіти, що найбільш доступний та наближений до місця проживання, на виконання Закону України «Про освіту», постанови КМУ від 13.09.2017 №684 «Про затвердження Порядку ведення обліку дітей шкільного віку та учнів» прийнято рішення виконкому Миколаївської міської ради від 11.01.2019 №5 «Про закріплення територій обслуговування за закладами освіти м. Миколаєва», яке розміщено на сайті управління освіти.

Країна позашкілля

На сучасному етапі позашкільна освіта, інтегруючись у загальному освітньому просторі, виступає одним із основних чинників всебічного розвитку, соціалізації, навчання та виховання школярів.

Позашкільна освіта - це наше надбання, це унікальна можливість дітей займатися в гуртках за нахилами та інтересами, розвивати творчі здібності.

Саме у закладах позашкільної освіти найбільшою мірою реалізується принцип зв'язку освіти з життям, і саме позашкілля першочергово відгукується на зміни, що виникають як у різнопланових потребах дитини, так і в суспільстві в цілому.

Виховання на цінностях – це один із компонентів формули нової української школи. Закладами позашкільної освіти проводяться заходи щодо популяризації мистецтва, культури, національних звичаїв і обрядів, відродження фольклорної спадщини, виховання дітей на культурно-історичних традиціях українського народу через навчання в гуртках образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Значним внеском для формування національної свідомості дітей є функціонування в закладах освіти фольклорних колективів.

В освітній галузі міста 7 комунальних закладів позашкільної освіти, на базі яких функціонують 864 гуртки для 12734 вихованців. У скарбниці закладів позашкільної освіти Миколаєва 34 творчих колективів, що мають Почесні звання «Зразковий художній колектив» та «Народний художній колектив».

Палац творчості учнів, Будинки дитячої та юнацької творчості Заводського району, Будинки творчості дітей та юнацтва Інгульського району, Дитячий центр позашкільної роботи Корабельного району - багатопрофільні заклади, які працюють за художньо-естетичним, науково-технічним, еколого-натуралістичним та туристсько-краєзнавчим напрямками. Серед однопрофільних:

- міська станція юних натуралістів (еколого-натуралістичний напрям);
- міська станція юних техніків (науково-технічний напрям);
- Клуб юних моряків із флотилією (військово-патріотичний напрям).

Найбільшим попитом користуються художньо-естетичний, науково-технічний, туристсько-краєзнавчий, еколого-натуралістичний та національно-патріотичний напрями.

Протягом 2018/2019 навчального року у закладах позашкільної освіти відкрито 7 гуртків із робототехніки, основ інформаційних технологій, які обладнано сучасною комп'ютерною технікою, запроваджено STEM-освіту.

Відповідно до викликів часу пріоритетний напрям позашкільної освіти - науково-технічний. Позитивним результатом роботи гуртків науково-технічного напрямку міста є залучення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку до занять у гуртках початкового технічного моделювання, художнього конструювання, де у процесі занять відбувається виявлення здібних до науково-технічної творчості дітей.

Успішній реалізації освітніх завдань дослідницько-експериментального напрямку сприяє виявлення у дітей здібностей до наукової діяльності на ранньому етапі, у зв'язку з чим закладами позашкільної освіти проводяться заходи, спрямовані на залучення учнів середнього шкільного віку до дослідницької діяльності в гуртках і секціях наукових відділень МАН.

Керівниками закладів активізовано роботу у відділеннях Малої академії наук України та розширено співпрацю із закладами вищої освіти. Як свідчить аналіз діяльності, значні досягнення мають науково-дослідницькі роботи учнів, які підготовлені у тісній співпраці закладів позашкільної та вищої освіти.

Належна увага приділяється й еколого-натуралістичній діяльності дітей. Екологічна грамотність і здорове життя – це одна із 10 ключових компетентностей Нової української школи. В освітньому процесі міської станції юних натуралістів важливе місце відводиться безпосередньому спілкуванню дітей з природою через проведення комплексних моніторингових досліджень, розгортання практичної природоохоронної діяльності на територіях природно-заповідного фонду під час виїзних форм навчання.

У тісній співпраці закладу з ДП «Миколаївлісгосп» щорічно юннати висаджують біля 1000 хвойних дерев, очищують від сміття та сухостою територію лісництва, проводять конкурси навчально-дослідних ділянок.

Важливе значення щодо формування екологічної культури має участь учнівської молоді в

міських, обласних, Всеукраїнських екологічних акціях та інших заходах.

Патріотичному вихованню молоді у закладах освіти міста сприяють гуртки туристсько-краєзнавчого та військово-патріотичного напрямку. Серед них гуртки «Джура», «Пішохідний туризм», «Історичне краєзнавство», «Археологічне краєзнавство», «Майбутній воїн», «Основи військової справи», «Морське багатоборство», «Юний рятувальник», заняття яких сприяють вирішенню триєдиної мети виховання: розвиток інтелекту, фізичний гарт і патріотичне виховання.

Заклади позашкільної освіти, крім освітньої діяльності, здійснюють важливу соціальну функцію, забезпечуючи змістовним дозвіллям дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах. Сьогодні у закладах здобувають позашкільну освіту 8828 дітей соціально-незахищених категорій, із них 386 - з особливими освітніми потребами.

Нова українська школа працює на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти, завдяки якій виявляються індивідуальні нахили та здібності кожної дитини, що сприяє цілеспрямованому розвитку і профорієнтації. Цю місію успішно реалізують заклади позашкільної освіти, де кожну дитину сприймають як яскраву, самобутню, неповторну, талановиту особистість, адже понад усе в світі треба цінувати дитячу творчість, допомогти кожному повірити у власні сили, розвинути вміння та навички, знайти свій власний життєвий шлях, стати самодостатньою та успішною людиною.

